2018.

Hétpettyes Óvoda – Pedagógia Program

HAGYOMÁNY, KÖRNYEZET,

EGÉSZSÉG

2018.

Hétpettyes Óvoda Pedagógiai Programja

„HAGYOMÁNY, KÖRNYEZET, EGÉSZSÉG”

Készítette: A Hétpettyes Óvoda nevelőtestülete
Hatályos: 2018. 09. 01.-tól

Intézmény címe: Hétpettyes Óvoda 8000 Székesfehérvár, Taksony utca 27/a
Intézmény OM azonosítója: 029861
Telefon: 22/505-134
Fenntartója: Aranyeső Alapítvány az Egészséges Emberért
Címe: 8097 Nadap, Vörösmarty u. 18.
Alapító Okirat száma: 144/H/2016
A program megnevezése: Hétpettyes Óvoda Pedagógiai Programja
Az óvoda vezetője: Az óvodavezető, aki képviseli az intézményt és az intézmény dolgozói felett a munkáltatói jogot gyakorolja.
Az óvoda befogadóképessége: 89 fő
Az óvodai csoportok száma: 4 csoport

I. HELYZETELEMZÉS 6

1. Az óvoda bemutatása 6

2. Az óvoda környezete és története 6

3. Óvodánk feltételrendszere 7
3. 1. Személyi feltételek 7
3. 2. Tárgyi feltételek 8

4. Óvodakép 8

5. Gyermekkép 8

6. Óvoda jövőképe 9

II. NEVELÉSÜNK ALAPJAI 9

1. Alapelveink 9

2. Nevelési értékeink 9

3. Küldetésnyilatkozatunk 12

4. Az óvoda nevelési célkitűzései 13

5. Az óvoda programjának alapja 13
5.1. Hagyományőrzés 13
5.2. Az egészségnevelési és környezeti nevelési 17

6. Az óvodai nevelés feladatai 19
6.1. Az egészséges életmód alakítása 19
6.1.1. Az egészséges életmódra nevelés célja 19
6.1.2. Az egészséges életmódra nevelés feladata 19
6.1.3. Az egészséges életmód alakításának tartalma: 19
6.1.3.1. Gondozás 19
6.1.3.2. Testi nevelés elősegítése 20
6.1.3.3. Egészséges táplálkozás 21
6.1.3.4. Lelki egészség fejlesztése, viselkedési szokások formálása 22
6.1.3.6. A gyermekek egészségének védelme, edzése 22
6.1.3.7. Egészséges környezet biztosítása 23
6.1.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére 23
6.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés fejlesztése 24
6.2.1. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés célja 24
6.2.2 Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés feladata 24
6.2.2.1. A befogadási rendszer kialakítása 25
6.2.2.2. Szokás-, normarendszer 27
6.2.2.3. Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése 27
6.2.2.4. Társas kapcsolatok alakulásának segítése 29
6.2.3. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére 30
6.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása 31
6.3.1. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja 31

6.3.1. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére 32

III. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI 33

1. Játék 33
1.1. A játék célja 33
1.2. Az óvodapedagógus feladatai 33
1.3. A játék tartalma 34
1.4. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása 34
1.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére 35

2. Verselés, mesélés 36
2.1. A verselés, mesélés célja 36
2.2. Az óvodapedagógus feladatai 36
2.3. A verselés, mesélés tartalma 37
2.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére 39

3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc 39
3.1. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc célja 39
3.2. Az óvodapedagógus feladatai 39
3.3. Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc tartalma 40
3.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére 40

4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka 41
4.1. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka célja 41
4.2. Az óvodapedagógus feladatai 41
4.3. Az ábrázoló tevékenységek szinterein a feltételek megteremtése 42
4.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére 43

5. Mozgás 43
5.1. Mozgás célja 43
5.2. Az óvodapedagógus feladatai 43
5.3. A mozgás hatása a képességfejlesztésben 44
5.4. A mozgásfejlesztés tartalma 44
5.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére 47

6. A külső világ tevékeny megismerése 48
6.1. A külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet 48
6.1.1. A külső világ tevékeny megismerésének célja 48
6.1.2. Az óvodapedagógus feladatai 48
6.1.3. A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma, témakörei 48
6.1.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére 52
6.2. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések 53
6.2.1. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések célja 53
6.2.2. Az óvodapedagógus feladatai 53
6.2.3. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai színterei 54
6.2.4. A fejlesztés tartalma 54
6.2.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére 55

7. A munka jellegű tevékenység 55
7.1. A munka célja 55
7.2. Az óvodapedagógus feladatai 55

7.3. A munka jellegű tevékenységek területei 56
7.4. A munkajellegű tevékenység tartalma 57
7.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére 57

8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás 57
8.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja 57
8.2. Az óvodapedagógus feladatai 57
8.3. A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei 58
8.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére 59

IV. SZERVEZETI ÉS IDŐKERETEK 63

1. Szervezeti és időkeretek 63

2. Napirend, heti rend kialakítása 63

3. Az óvodai nevelés tervezése 65

4. A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődés nyomon követését szolgáló dokumentumok 67
4.1. A gyermekek mérése és értékelése az óvodában 67
4.2. A csoport előrehaladásának értékelése 68
4.3. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére 69

V. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE 70

1. Közvetlen partnerek 70
1.1. Szülő- gyermek- pedagógus együttműködésének formái 70
1.2. Óvoda- Fenntartó 73
1.3. Óvoda- Iskola 73

2. Közvetett partnerek 74
2.1 Óvoda- Közművelődési Intézmények 74
2.2. Óvoda- Civil Szervezetek 74
2.3. Óvoda- Egészségügyi szervek, Gyermekjóléti Szolgálat, szakmai szakszolgálat 74

VI. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ÉS A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK 75

1. Gyermekvédelem 75
1.1 A gyermekvédelem célja 75
1.2. A gyermekvédelem feladata 76
1.3. A gyermekvédelem gyakorlata 76
1.4. Fejlődés eredménye az óvodáskor végére 76

2. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése 76
2.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek 77
2.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek 77
2.1.1.1. Beszédfogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok 79
2.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek 80
2.1.3. Kiemelten tehetséges gyerekek 80
2.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek 81

2.2.1. A hátrányos helyzetű gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések területei 82
2.2.1.1. Szervezési feladatok 82
2.2.1.2. A nevelőtestület együttműködése 82
2.2.1.3. Pedagógiai munka kiemelt területei 83
2.2.1.4. Szülőkkel való kapcsolat, együttműködés 83
2.3. Az óvodapedagógus feladatai 84
2.3.1. Óvoda- iskola átmenet támogatása 84
2.4. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére 84

VII. LEGITIMÁCIÓS ÉS ÉRVÉNYESSÉGI ZÁRADÉK 85

VIII. FELHASZNÁLT IRODALOM 86

IX. MELLÉKLET 88

1. Fogalomtár 88

2. A nevelési program végrehajtásához szükséges, a nevelő-fejlesztő munkát segítő eszközök, felszerelések jegyzéke 91

I. HELYZETELEMZÉS

Ellátási terület: Székesfehérvár Megyei Jogú város közigazgatási területe, móri járás, gárdonyi járás, abai járás, bicskei járás

1. Az óvoda bemutatása

Zöld lomboktól átölelt hatalmas udvarunkon, barátságos környezetben, friss, tiszta levegőn tölthetik gyermekéveiket a hozzánk járó gyermekek. Az önfeledt vidámság, a felszabadult mozgás, a közös éneklés, népdalok, népi játékok, világnapok, jeles napok átörökítése segít megőrizni a szűkebb környezetünk népi hagyományait.

Hiszünk abban, hogy a nevelés eredményessége gyermek- a szülő- s az óvónő – egymásra ható, egymást segítő harmonikus együttműködéstől függ. Kölcsönös, őszinte kapcsolatra törekszünk a szülőkkel.

Olyan óvodai élet megteremetésére törekszünk, mely a természeti és társadalmi környezettel szoros kapcsolatban értékeket teremt és közvetít; szeretetteljes légkört sugároz; biztonságérzetet nyújt, érzelmekben, élményekben, tevékenységekben gazdag; képességeket, készségeket fejleszt; tiszteletben tartja a gyermek jogait, egészségét, érdeklődését, autonómiáját, adottságait

Lelkiismeretes, innovatív nevelőtestületünk mindent megtesz annak érdekében, hogy az óvodánkba járó valamennyi kisgyermek felkészülten, és arra éretten kezdjen iskolát.

Az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezése az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzését szolgálja. Gondos odafigyeléssel biztosítjuk az egyéni követést valamennyi gyerek számára, sajátos eszközeink révén segítjük a kiemelkedő képességű gyerekek differenciált fejlesztését.

Rugalmas napirendünk biztosítja a játékidő sérthetetlenségét, gazdag játék- és eszközvilágunk hozzájárul a sokoldalú tapasztalatszerzéshez.

2. Az óvoda környezete és története

Óvodánk Székesfehérvár kertvárosában, csendes, nyugodt környezetben található.

Az óvoda épülete 1955-ben épült, azóta funkcionál, nemzedékek nőttek fel benne Az évek során több átalakításon, felújításon ment keresztül. Négy csoportszobánk van, abból három nagyméretű, egynek az alapterülete kisebb. Csoportszobáink tágasak, világosak. Felszereltségük jónak mondható, méretük megfelel az előírásnak.

Az épület alapterülete nem igen teszi lehetővé a tágas kiszolgálóhelyiségek meglétét. A tálalókonyha mérete megfelelő, az iroda, az öltözők azonban nagyon szűkösek. Nem rendelkezünk tornateremmel, orvosi szobával.

Az udvar közel 3000 m^2 alapterületű. A szomszédos telektől nádkerítés, az utcafronttól pedig fémkerítés mellett sövénybokrok választják el. Két homokozó, egy fedett betonalapú pavilon és sok fából készült mozgásfejlesztő játék, hinták, biztosítják a gyermekek szabadban való tartózkodását.

2003 májusában elkészült az országban egyedülálló kezdeményezésként a „Kölyökvárosunk”, melyben 7, fából készült kis ház található (kávázó, iskola, fodrászműhely, autószerelő műhely benzinkúttal, virágbolt, élelmiszerbolt), s mely az udvari szerepjátszásra nyújt kiváló lehetőséget. A „várost” betonnal fedett utak szegélyezik, ezen a gyerekek gokartoznak, kerékpároznak, görkorcsolyáznak.

2004 tavaszán szülői támogatással kialakítottunk egy kerti tavat, melyben gyermekeink számára az egyszerű vízi világ működésének megfigyelésére nyílik lehetőségük. A kerti tó

körbeültetése, növényvilág szaporítása és a díszkerítés körbekerítésével nem csak a biztonságos távoltartást tesszük lehetővé, hanem esztétikai élményt is nyújt.

2000 augusztusától alapítványi formában működünk. Az alapítványt nyugdíjas emberek hozták létre a fiatal generáció iránt érzett felelősségüktől áthatva azzal a szándékkal, hogy minél szélesebb körben segítsék az egészséges gondolkodású ifjúság felnövekedését. Így közvetlen ráhatásuk legyen a felnövekvő generációra- jött létre az óvoda.

3. Óvodánk feltételrendszere

3. 1. Személyi feltételek

Az óvodai nevelés a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások keretében folyik, oly módon, hogy a teljes nyitva tartás ideje alatt a gyermekekkel minden csoportban óvodapedagógus foglalkozik, óvodapedagógusonként és csoportonként összesen napi két óra átfedési idővel.

Az óvodánkban a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésünknek. A pedagógiai munkához szükséges az óvodapedagógusok napi 2 óra átfedési ideje, különösen a mikro-csoportos és párhuzamos tevékenységek megszervezéséhez, a differenciált nevelő-fejlesztő tevékenységhez, valamint a séták, kirándulások, a környező világ megismeréséhez van szükség. Óvodapedagógusaink nyitottak az önművelésre, a továbbképzésekre, és az így megszerzett ismereteket hatékonyan építik be a mindennapi nevelőmunkába.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt, egymás támogató munkája hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez. A pedagógiai munkában a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megteremtéséhez bevonjuk a pedagógiai munkát közvetlenül segítő dajkákat is.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott Pedagógiai Program alapján valósulhat meg, és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

BEOSZTÁS	**LÉTSZÁM**
Óvodavezető	1
Óvodavezető helyettes	1
Óvodapedagógus	a teljes nyitva tartás ideje alatt a gyermekekkel minden csoportban 2 óvodapedagógus foglalkozik, óvodapedagógusonként és csoportonként összesen napi két óra átfedési idővel.
Dajka	óvodai csoportonként 1
Pedagógiai asszisztens	4 óvodai csoportonként 1

Konyhai kisegítő	1
Karbantartó, kertgondozó	1
Pedagógiai munkát segítők megbízással (logopédus, gyógy- fejlesztőpedagógus)	2

3. 2. Tárgyi feltételek

A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések rendelkezésre állnak, ezek folyamatos pótlása korszerűsítése azonban szükséges. Az épület adottságai miatt a kiszolgálóhelyiségek hiányosak.

4. Óvodakép

Óvodánk biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének optimális feltételeit, az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő, személyiségfejlesztő funkció. Óvó, védő funkciójában óvodánk rendszeresen együttműködik az egészségügyi intézményekkel, (gyermekorvossal, védőnővel, fogászattal), a pedagógiai szakszolgálattal és a gyermekjóléti szolgálattal.

Óvodánk közvetlenül segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlesztését. Az óvoda tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását és az emberi értékek közvetítését.

Óvodánk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermekek be-óvodáztatásától az iskolába lépéséig. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, a szabad játék lehetőségét. Az intézménybe beíratott gyermekek számára megteremti az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes légkört. Közvetetten segíti az iskolai beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása mellett az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Óvodánk tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével, a dolgozók személyes példájukkal segítik a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Az óvodai nevelésben alkalmazott összehangolt pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez igazodnak és biztosítják minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.

Beszélő környezetével biztosítja a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartását, a gyermeki kérdések támogatását, a mindennapi anyanyelvi és értelmi nevelést és fejlesztését.

Különös gondot fordítunk a gyermekbalesetek megelőzésére.

5. Gyermekkép

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vétele mellett, a gyermeki személyiség kibontakoztatásán keresztül, a befogadás az esélyteremtés az esélyegyenlőségek megteremtése érdekében: a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek gondozását, fejlesztését fontos feladatunknak tekintjük, ezért fejlesztési stratégiánk kimunkálásában minden gyermek számára biztosítjuk az egyenlő hozzáférést. Törekszünk a gyermekközpontú, a gyermeki személyiség kibontakoztatására, az iskola-óvoda átmenet megkönnyítésére, valamint elősegíteni a nemek társadalmi egyenlőségének

megvalósítását és az ezzel kapcsolatos előítéletek lebontását, biztosítva a szabad játék kitüntetett szerepét. Törekszünk arra, hogy gyermekeink egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljenek, s meglévő hátrányaik csökkenjenek. Óvodai nevelésünk alapelve, hogy nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának

6. Óvoda jövőképe

Olyan óvodát szeretnénk, ahol az élményközpontú nevelésben az érzelmi intelligencia fejlesztése legalább akkora hangsúlyt kap, mint az értelmi nevelés. Óvodánk jövőképében a gyermekeket elfogadás, tisztelet megbecsülés és szeretet veszi körül, a kollégákra pedig az egymás közötti nyitottság, empátia és segítőkészség jellemző.

II. NEVELÉSÜNK ALAPJAI

1. Alapelveink

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvodai nevelés kiegészíti azt, miközben érvényesíti a családokkal való együttműködés során a segítség családhoz illesztett megoldásait, az intervenciós gyakorlatot.

A gyermeki személyiséget tisztelet, szeretet, elfogadás, megbecsülés, bizalom és védelem övezi.

Megvalósul az érzelmi biztonság, otthonos, derűs, szeretetteljes légkör feltétele és mindenkor, minden helyzetben a gyermek érdekeinek figyelembe vétele, és szükségleteinek kielégítése.

Érvényesül az életkorhoz és az egyéni képességekhez igazodó pedagógiai intézkedések, műveltségtartalmak közvetítésével, a gyermekek személyiség fejlődésének és egyéni képességeinek kibontakoztatása az egyéni bánásmód elve és az esélyegyenlőség előmozdítása.

A gyermekek folyamatos értékelése során érvényesülnek a pozitív eredmény érdekében a jutalmazás elvei és formái

2. Nevelési értékeink

Nevelési értékek	**Pedagógiai feladat**
A mozgás prioritása	A játékos, mindennapos mozgás által a mozgásigény kielégítése, felkeltése mozgáskultúra fejlesztése, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, mozgásra késztető biztonságos környezet kialakítása Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése
	A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése

Az egészséges életmód kialakítása és fenntartása	Az egészséges életmód, betegségmegelőzés, valamint a biztonságos környezet szokásainak alakítása, A gyermek komfortérzetének biztosítása és a testi fejlődés elősegítése A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok megvalósítás
A játék elsődlegessége	Rugalmas napirend biztosítása A szabadjáték elfogadása: az egyes gyerekek játékfejlődése, az egyéniségben rejlő lehetőségek támogatása, a társas együttműködésben rejlő lehetőségek támogatása Derűs, nyugodt légkör biztosítása A játék sokoldalú fejlesztő hatásának kibontakozásához változatos eszköztár biztosítása. A tárgyi környezet kiszolgáló funkciójának bővítése.
Az érzelmi az erkölcsi és a közösségi nevelés fejlesztése	Az interperszonális (személyközi) kapcsolatok új formáinak alakítása. Az énkép – önismeret – önértékelés fejlesztése. Értékek, normák kialakítása. Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése saját élethelyzetbe való megtapasztalása, a dolgozók modell értékű bánásmódja során A közösségi nevelés az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete.
Az egyéni különbségek tiszteletben tartása	Az egyéni fejlődési ütem nyomon követése a képesség fejlesztéshez kidolgozott szempontok alapján. Minden pedagógustól és nem pedagógus kollégától elvárás a másság elfogadása, a tolerancia, és a segítőkészség. Fejlődési lapok vezetése Tervezőmunkánál a gyermek fejlettségének figyelembe vétele.

Működési értékek	**Működési feladat**
Minőség iránti elkötelezettség	A PP minőségi megvalósítása (a mozgás, a testséma, a percepció és a verbális fejlesztés). Helyi nevelési célok elfogadása, azokkal való azonosulás. Egyénre szabott, tudatos, célzott fejlesztés. Gyermek centrikus pedagógiai szemlélet, a gyermekek szeretete, tisztelete. Empátiás, nyugodt, biztonságot nyújtó légkör A tevékenykedés, élményszerzés lehetőségeinek változatossága. Szakmai elhivatottság. Másság elfogadása, értékeinek tudatos közvetítése a gyermekek felé. Értékorientáltság, pozitív beállítottság.
Együttműködési készség	A kommunikáció eszközrendszerének széleskörű alkalmazása (kommunikációs készségek, véleményalkotás, vitakészség fejlesztése). A döntések és a változások menedzselése, csoportmunka (team munka) a közös célok megvalósításához. A dolgozókkal és partnerekkel való jó kapcsolat kialakítása. Társadalmi részvétel biztosítása: csoporthoz tartozás, szociális érzékenység, szolidaritás, feladatvállalás, önkéntesség, civil kezdeményezőkészség.

3. Küldetésnyilatkozatunk

Óvodánk jelképe: Hétpettyes katicabogár

Nevelési filozófiánkat a pettyek segítségével is megfogalmaztuk:

Hiszünk a gyermek fejleszthetőségében

Érezzük, hogy minden gyermek hordoz magában értéket

Tudjuk, hogy a boldog gyermekkorért felelőséggel tartozunk

Ppróbálunk teret engedni a gyermeki fantázia szárnyalásának

Elősegítjük a sokoldalú készség és képességfejlesztést

Tanítjuk a jót, személyes példánkkal is

Tyúkanyó módjára óvjuk kiscsibéinket

Engedjük kibontakozni s gyermeki személyiséget

Segítünk eligazodni a világ dolgaiban

A legfontosabbnak tartjuk, hogy gyermekeink otthonos, szeretetteljes, nyugodt, derűs és biztonságot adó környezetben nevelődjenek.

Fő törekvésünk, hogy a társaikkal és a felnőttekkel való együttműködés során, elsajátítsák az együttélés szokásait, megtanuljanak figyelni, - alkalmazkodni, – együtt érezni egymással, miközben tolerálják a másságot.

A nevelőmunkánkban megteremtjük a felszabadult mozgás sokoldalú élményét, ezáltal hozzásegítjük gyermekeiket ahhoz, hogy a környező világból minél több élményhez, tapasztalathoz jussanak.

Nagy hangsúlyt fordítunk a játék élményszerű és örömkeltő feltételeinek megteremtésére, hiszen általa ismerkednek meg a való világ csodáival, amely egyben tükörképe mindazoknak a tapasztalatoknak, amelyet a gyermek átélt s a játék nyelvén megfogalmazott.

A személyiségfejlesztés során tiszteletben tartjuk gyermekeik egyéni különbségeit, figyelembe vesszük életkorukhoz igazodó szükségleteit, hogy megterhelés nélkül készíthessük fel őket az az iskolai életmódra.

Céljaink eléréséhez szükségünk van a partnereink támogatására, hiszen csak közös együttneveléssel tudjuk formálni, alakítani gyermekeiket, hogy biztosan eligazodjanak a világ valóságában.

Munkatársaink széleskörű szakmai felkészültsége, innovációs törekvései, minőség iránti elkötelezettsége jelentik a biztosítékot céljaink eléréséhez.

4. Az óvoda nevelési célkitűzései

Célunk, hogy tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével, sokoldalú képességfejlesztés segítségével, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével segítsük a gyermeki személyiség kibontakozását, megerősítését. A 3-7 éves gyermek eltérő fejlődési ütemének és érési jellemzőinek szem előtt tartásával a gyermeki személyiséghez igazított pedagógiai módszerek alkalmazásával, játékos keretek között alakítsuk az egészséges sokoldalú személyiséget, gyermekek környezettudatos szemléletét, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális, értelmi érettséget.

5. Az óvoda programjának alapja

Nevelési elképzelésünk, a nevelőtestület erősségeire, érdeklődési körére, és a sikeres gyakorlati koncepciónk alapján két kiemelt terület határozza meg nevelőmunkánk keretét. Az egyik a hagyományőrzés másik pedig a környezet-egészség témaköre.

5.1. Hagyományőrzés

Óvodánk városi környezetben található, így lakóhelyi hagyományokból mélységében meríteni nem tudunk. Mégis fontosnak tartjuk, hogy a népi hagyományokkal, régi népszokásokkal megismertessük gyermekeinket, hogy a mai modem világgal ötvöződve rajtuk keresztül tovább élhessen a népi kultúra összes szépségével, örömforrásaival, követendő példájával.

A néphagyományok irodalmi, zenei, mozgásfejlesztést szolgáló tartalmi jegyei jelen vannak mindennapjainkban. Az irodalmi, zenei nevelés, a mozgásfejlesztés törzsanyagát népmesékből, népi mondókákból, gyermekjátékdalokból, mozgásos ügyességi játékokból merítjük. A vizuális nevelés során gyakran ismerkedünk meg régi népi kézműves technikákkal (agyagozás, szövés, batikolás, tojásfestés stb.), készítetünk egy – egy ünnepkörhöz kapcsolódóan eszközöket, játékokat.

Összegyűjtjük havonként a természet változásaihoz kapcsolódó ünnepeket, jeles napokat, szokásokat s kiegészítjük az egyéb társadalmi eseményekkel. Minden hónaphoz rendelünk, egy szólást, találós kérdést (melyet megbeszélünk a gyerekekkel), gyűjtési feladatot, s egy népi játékot.

Hónaptáblával jelenítjük meg, hogy a szülők is tájékozottak legyenek az adott hónap jellemző tevékenységeivel, jellemzőivel.

A jeles napokat, ünnepeket mindig hosszabb előkészülettel vezetjük be, közben változatos tevékenységeket biztosítva gyermekeink számára. A várakozás időszakát megpróbáljuk izgalmassá, örömtelivé tenni. Számoljuk a hátralévő napokat, tervezgetünk, s környezetünket az ünnepnek megfelelő külsőségekkel ruházzuk fel (a csoportszobát, folyosót díszítjük)

NÉPHAGYOMÁNYOK ÓVODÁNKBAN

ŐSZ

„**SZEPTEMBER**, az ég óriási szilva, rászáll a NAP – darázs” (Kerék Imre)			
A hónap szólása:	"Kemény dióba harapott"	**SZENT MIHÁLY HAVA**	**MÉRLEG**
Találós kérdése:	Gyümölcs vagyok, édes vagyok Ha megértem piros vagyok Télen jól elrejt a kamra Mi is volnék, ha nem (**alma)**		
Gyűjtünk:	gyékényt, mákgubót, dísztököt, magvakat, kukoricaszárat, csuhét, szalmát, leveleket		
Készítünk:	csuhéból virágot, babát évszakfalat, vásárfiát		
Jeles nap:	MIHÁLY (szeptember 29.)		
Játék:	Sánta róka		

„**OKTÓBER**, dallal, víg szóval hangos a szőlős domboldal” (Kerék Imre)			
A hónap szólása:	"Későn érő alma, tovább tart"	**MINDSZENT HAVA**	**SKORPIÓ**
Találós kérdése:	Folt hátán folt, benne tű sem volt **(káposzta)**		
Gyűjtünk:	őszi gyümölcsöket, terméseket csipkebogyót		
Készítünk:	töklámpást, csőszkunyhót kukoricaszár-ból, színes nyomatokkal faleveleket gyümölcs-, zöldségsalátát, kompótot, mustot		
Jeles nap:	Szüreti mulatság (szülőket bevonva) Szüreti népszokások		
Játék:	Fogd el a botot!		

„**NOVEMBER** ködöt szipákol, szelet ereget bő zsákból” (Kerék Imre)			
A hónap szólása:	" Fején találta a szöget "	**SZENT ANDRÁS HAVA**	**NYILAS**
Találós kérdése:	Városokat elnyelem, a hegyeket elnyelem, pedig semmit sem eszem **(köd)**		
Gyűjtünk:	fűzfavesszőt, szép ágakat, befőttes üveg		
Készítünk:	fűzfakoszorút, adventi koszorút		
Jeles nap:	MÁRTON (november 11.) Lámpás készítés, Márton napi felvonulás		
Játék:	Ki libámat elviszi		

TÉL

”**DECEMBER** Dérrel-dúrral, duzzogva december a havat meghozza” (Kerék Imre)			
A hónap szólása:	" Úgy készül, mint a Luca széke "	**KARÁCSONY HAVA**	**BAK**
Találós kérdése:	Királyné ül székébe, fehér öltözetébe könnye csepeg ölébe, mondd meg hamar miféle? **(gyertya)**		
Gyűjtünk:	nádat		
Készítünk:	karácsonyfadíszeket, mézeskalácsot, ajándékot		
Jeles nap:	BORBALA (december 4.) Gyümölcság vízbe állítása MIKLÓS (december 6.) Várjuk a Mikulást, takarítunk, cipőt tisztítunk LUCA (december 13.) Kotyolás más csoportokban, jelmezek elkészítése, búzát csíráztatunk KARÁCSONY (Pásztorjáték)		
Játék:	Kinn a bárány, benn a farkas		

”**JANUÁR** elöl jár” (Kerék Imre)			
A hónap szólása:	" Nincsen télnek rossz gyümölcse "	**BOLDOGASSZONY HAVA**	**VÍZÖNTŐ**
Találós kérdése:	Télen virágzik, meleg napon elázik **(jégvirág)**		
Készítünk:	pókot (szövéssel), sodrással, fonással eszközöket, koronákat,		
Jeles nap:	SEBESTYÉN (január 20.) Kukoricacsövet vízbe állítunk		
Játék:	Csuprosdi,		

”**FEBRUÁR**, Burkolózva prémbundába február ballag utána” (Kerék Imre)			
A hónap szólása:	" Körmére ég a dolog "	**BÖJTELŐ HAVA**	**HALAK**
Találós kérdése:	Télen szalad sebesen, nyáron pihen csendesen **(szánkó)**		
Szedünk:	hóvirágot		
Készítünk:	farsangi álarcokat, jelmezeket, fűzéseket		

Jeles nap:	FARSANG, (mulatságot szervezünk)		
Játék:	székfoglaló		

TAVASZ

„**MÁRCIUS** garabonciás, hótakaróba lyukat ás” (Kerék Imre)			
A hónap szólása:	„Zöld ágra vergődik "	**BÖJTMÁS HAVA**	**KOS**
Találós kérdése:	Fenn lakom az égen, Melegít a fényem, Sugárból van a bajszom, Este van ha alszom, **(nap)**		
Készítünk:	agyagból tárgyakat, kompozíciót, ágakból, szél forgót		
Szedünk:	ibolyát		
Jeles nap:	SÁNDOR, JÓZSEF, BENEDEK, (március 18-19.), magokat vetünk cserépbe		
Játék:	függőfogó		

„**ÁPRILIS** bolondos, madarat hajigál falombhoz” (Kerék Imre)			
A hónap szólása:	„Tűzbe teszi érte a kezét"	**SZENT GYÖRGY HAVA**	**BIKA**
Találós kérdése:	Karjaival integet, mondd meg gyorsan mi lehet? **(fa)**		
Készítünk:	tojásokat festünk, irokézünk, húsvéti kalácsot		
Szedünk:	pitypangot nyakláncnak		
Jeles nap:	HÚSVET (locsolkodunk), FEHÉR VASÁRNAP, (komatálat küldünk)		
Játék:	Mérges pulyka, tojásgurítás, tojáskeresés, komatál vitele, fogadása		

„**MÁJUS** viruló, zöldellő, titkot rejtő, zöld erdő” (Kerék Imre)			
A hónap szólása:	„Úgy bánik vele, mint a hímes tojással "	**PÜNKÖSD HAVA**	**IKREK**
Találós kérdése:	Vigyázz rá, mert nagyon ravasz, s hamar		

	becsap, ő a **TAVASZ**,		
Készítünk:	májusfát (színes szalagokkal) ajándékot anyák napjára koszorút tavaszi virágokból		
Szedünk:	virágszirmokat		
Jeles nap:	PÜNKÖSD (pünkösdi királyválasztás), ANYÁK NAPJA (ajándékkészítés)		
Játék:	békás tó versenyjátékok		

5.2. Az egészségnevelési és környezeti nevelés elvei

Az egészségnevelési és környezeti nevelés elvei

- a környezet állapotára érzékeny gondolkodásmód kialakítása
- rendszerszemléletre nevelés
- fenntarthatóságra nevelés, az elvekkel való azonosulás elsegítése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- optimista életszemlélet kialakítása
- tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- tolerancia és segítő életmód kialakítása

Az egészség- és környezeti nevelés nagy jelentőséggel bír a kisgyermekek a személyiségfejlesztésben. A mindennapos óvodai nevelés az egészséget, mint alapvető értéket állítja minőségfejlesztő programjába, integráló tevékenységeiben biztosítja az esélyegyenlőséget, fejleszti és korrigálja életmódbeli képességeit. Az egészség testi, lelki, társkapcsolati jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával, azaz: annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat. Az egészség- és környezeti nevelés akkor hatékony, ha teljes körű, így áthatja az óvodai élet egészét. Az egészségfejlesztés és a környezeti nevelés kialakításában valamennyi pedagógusnak és a pedagógia munkát segítő dolgozónak kiemelt a felelőssége.

Az egészségnevelési és környezeti nevelés tevékenységei valamennyi gyermek aktív, cselekvő bevonásával valósulnak meg. Prioritást élvez az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés, betegségmegelőzés az egészségmegőrzés szokásainak alakítása és a környezettudatos magatartás belső igénnyé fejlesztése. Az egészségfejlesztés és a környezeti nevelés felvilágosítással, a munka – és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával történik.

A tevékenységek megtervezésében, megvalósításában és értékelésében aktívan szerepet vállalnak a szülők, a civil szervezetek, valamint az óvoda társadalmi környezetéhez tartozó szervezetek, intézmények.

Az **egészségnevelési és környezeti nevelés célja** a gyermekek teljes körű egészségfejlesztésének - lelki, testi, értelmi, érzelmi és akarati tulajdonságaiknak - biztonságban és egészséges környezetben történő alakítása.

Az **óvodapedagógus feladata** az egészséget támogató, biztonságos, esztétikus környezet kialakítása és védelme, a környezettudatos magatartásformák fejlesztése, ökológiailag fenntartható, egészséges környezet kialakítása. További feladat annak tudatosítása, hogy az egészségvédelem fontos és tenni kell érte, ezért a helyes napirend és életrend kialakítására neveljük

a gyermekeket. Az anyag- és energiatakarékos óvodaüzemeltetés és a pedagógusok példamutatásán keresztül is feladatunk.

Feladatunk továbbá a gyermekek megismertetése a konfliktuskezelés, együttműködési készség, döntési képesség, érzelmi, indulati állapot, kapcsolati zavarok kezelésének, fejlesztésének lehetőségeivel, a kapcsolatteremtő és a drámajáték eszközeit használva.

Az anyag- és energiatakarékos óvodaüzemeltetés mellett a pedagógusok példamutatása is nagyon fontos. A szelektív hulladékgyűjtésben, a természet, élővilág védelmében, megóvásában a gyermekek folyamatos, tevékeny és következetes bekapcsolása is feladatunk.

Az **egészségnevelés és környezeti nevelés tartalma** az egészséges táplálkozás, a mindennapos testnevelés, testmozgás, a testi- és lelki egészség fejlesztése, a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás, a személyi higiéné, valamint a környezettudatos magatartás és viselkedés szokás és normarendszerének kialakítására terjednek ki.

A környezeti nevelés nemzetközi és hazai szinten is izgalmas, a kihívásokhoz gyorsan alkalmazkodó pedagógiai terület. A fenntarthatóságra nevelés megjelenik nevelési koncepciónkban, amely azt a sokszínű szemléletet fejezi ki, amely ökológiai gondolkodásmóddal végzendő nevelési tevékenységet, természeti és kulturális értékeink védelmét foglalja magában. A tudatos nevelés az egyént és a közösséget is formálja. A fenntarthatóságra nevelés a környezeti nevelésre épült, de annál sokrétűbb és tartalmában gazdagabb, hiszen a természeti környezettel harmóniában élő, és egy élhetőbb környezet megvalósulását fogalmazza meg céljai között.

Feladatunk, hogy óvodánk működése a fenntarthatóságot kövesse, mintát nyújtson az egyenlő esélyek megteremtésére, a másság elfogadására, az integrált nevelés megvalósítására. Az Alapprogram feladatként fogalmazza meg a pozitív érzelmi viszony kialakítását a természeti környezethez, az emberi alkotásokhoz, és a szülőföld szeretetére nevelés keretében elvárja, hogy a gyermekek a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások értékein keresztül ismerkedjenek meg az őket körülvevő világgal. Mindezek a **Zöld óvoda**i nevelés alapelvei is, amelyeket mi irányadónak tekintünk nevelési koncepciónkban, pedagógiai programunkban.

Óvodánk 2015 decemberétől Zöld Óvoda cím tulajdonos, így a Zöld Óvoda kritériumrendszere beépült a pedagógiai programunkba, nevelőmunkába.

A zöld óvoda pedagógiai programjának **célja** a fenntarthatóságra nevelés erősítése, a „zöld óvodaság” ismertségének növelésével célként jelenik meg a közvetlen és tágabb környezetre gyakorolt hatás szélesítése, a helyes és egészséges életvitel, a környezetbarát szemléletmód tudatosítása, népszerűsítése.

A zöld óvodai program által kitűzött **feladat**unk a fenntarthatóságra nevelés szellemében folyó óvodai nevelőmunka megtervezése, az óvodás gyermekek környezettudatos állampolgárrá nevelése, környezettudatos magatartásuk megalapozása. A gyermekek mellett a felnőtt közösség, szülők szemléletének formálását is feladatunknak tekintjük. Feladatunk továbbá a helyi értékek megismerése, azok védelme fontosságának tudatosítása. Fontos a partnerkapcsolatok bővítésével a nevelés színhelyeinek kiterjesztése, a lakókörnyezettel harmonikus kapcsolat kialakítása. Partnerségi kapcsolatot ápolunk a székesfehérvári Vadmadárkórházzal, a Depónia Nonprofit Kft.-vel, Gaja Egyesülettel és Zöld Központtal.

A zöld óvodai tartalmak megvalósulását biztosítják az óvodai nevelés általános feladatai, mint az egészséges életmód kialakítása; az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés; valamint az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

6. Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés feladata - az Alapprogramban deklarált - testi és lelki szükségletek kielégítése, ezen belül: **az egészséges életmód alakítása, az érzelmi, erkölcsi és a közösségi nevelés biztosítása, az anyanyelvi,- értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása**.

6.1. Az egészséges életmód alakítása

Óvodánkban a mindennapos működésében kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekek, egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra. Különös gondot fordítunk az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzésére, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítására.

6.1.1. Az egészséges életmódra nevelés célja

Az egészséges életmód alakításának **célja**, hogy a gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése során formálódjanak az egészséges életvitelhez szükséges jártasságok, készségek, fejlődnek testi, lelki képességeik.

6.1.2. Az egészséges életmódra nevelés feladata

Az óvodapedagógus **feladatai**: a gyermekek gondozása, a testi, lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése egészségük megóvása, ápolása**,** a testi fejlődés elősegítése**.** Az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés és betegségmegelőzés az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése**.** A gyermekek fejlődéséhez, és fejlesztéséhez szükséges egészséges, nyugodt, biztonságos balesetmentes környezet feltételeinek megteremtése, valamint környezet megóvására, természet védelmére, fenntarthatóságra irányuló szokások alakítása, így Zöld Óvodai tartalmak elsajátítása.

Ezekhez fontos a szokás –és normarendszer közös kialakítása, összehangolt munka, azonos norma valamennyi csoportban dolgozó óvodapedagógus és dajka között**. S**aját személyiségükkel a gyerekek gondozási, testi, szükségleteinek kielégítése, valamint készségek, képességek fejlesztése ezzel az iskolai beilleszkedés közvetett segítése. A gyermek önállósági törekvéseinek segítése, támogatása, a tevékenységek szóbeli megerősítése, valamint a mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése, fejlesztése is feladatunk.

6.1.3. Az egészséges életmód alakításának tartalma:

- a gondozás
- testi nevelés elősegítése
- egészséges táplálkozás
- lelki egészség fejlesztése, viselkedési szokások formálása
- bántalmazás, erőszak megelőzése
- a gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása
- az egészséges környezet biztosítása

6.1.3.1. Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermek testi komfort érzetének biztosítása, a gyermeki szükségletek kielégítése. A gyermeket engedjük szabadon mozogni,

szükség szerint WC-re menni, vizet inni, tisztálkodni a nap bármely szakaszában. A gondozási tevékenységek kiemelt jelentőségűek a gyermekekkel történő kapcsolatépítés, önállóságuk fejlődésének elősegítése céljából. Fontosnak tartjuk az óvónő - gyermek, a dajka - gyermek közötti bensőséges, meghitt, megértő viszonyt, a természetes testközelség meglétét, az óvoda dolgozóinak modell értékű kommunikációját, bánásmódját. Ennek kiemelt jelentőséget tulajdonítunk az óvodát kezdő gyermekek tekintetében, a befogadás időszakában, a minél nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb szokáskialakítás érdekében.

Az önkiszolgáló feladatok elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszik lehetővé, alakítják a gyermekek énképét, segítik önállóvá válásukat. A tevékenységben a felnőtt- *óvónő, dajka, szülő*- a gyermek egyéni fejlettségéhez igazodva ad segítséget, és tanítja, gyakoroltatja a napi élethez szükséges szokásokat, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhatnak. A napi életritmus megtervezésénél a gondozásra is elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg. Így nyílik lehetőség a gondozási teendők kultúrtartalmának közvetítésére is. (Pl.: igényükké váljanak a testi és egészségügyi szokások, a tiszta, esztétikus, rendezett megjelenés és környezet, kulturált étkezés).

Az iskolakezdéshez elengedhetetlen, hogy saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi, szükségleteik kielégítéséhez készségek, képességek kialakuljanak, mindezeket a feladatokat önállóan végezzék.

Az önálló testápolás, öltözködés, étkezés, szervezettségét az óvodába lépés első pillanatától igyekszünk biztosítani.

3-4 éves korban segítséggel, egyéni eltéréseknek megfelelően végezzék a maguk körül adódó testápolási, öltözködési étkezési önkiszolgáló teendőket. A segítségadás: folyamatos közös tevékenységet, szóbeli magyarázatot jelent.

4 - 5 éves korban kis segítséggel egyéni eltérésüknek megfelelően végezzék maguk körül adódó testápolási, öltözködési étkezési önkiszolgáló teendőket. A kis segítségadás a tevékenység szóbeli magyarázattal történő bemutatását, az önállóság egyre erőteljesebb ösztönzését jelenti. A szokás- normarendszer az önállósági foknak megfelelően új tartalmakkal bővül (pl. megbízatás)

5 – 7 éves korban önállóan végezzék (személyük körüli) a tisztálkodási, öltözködési, étkezési teendőket, szükség szerinti segítségadással. A szükség szerinti segítségadás folyamatos figyelemmel kísérést, elakadás esetén azonnali segítséget jelent. A szokás- normarendszer kiteljesedik, az önállóság mértékének megfelelően bővül.

6.1.3.2. Testi nevelés elősegítése

A testi nevelés magába foglalja a gyermek természetes mozgásigényének, a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, testápolás, egészséges táplálkozás) kielégítését.

A gyermek természetes **mozgás**igény sokféle szabad és célirányos mozgástevékenységgel elégítjük ki. Ideális, jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetünkben naponta kapnak szerepet a mozgásfejlesztés spontán és tervszerű formái. A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával, a mozgásokhoz kapcsolódó szabályok megtanulásával egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben, ezáltal a baleseteket is megelőzhetjük. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, mintát adva ezzel a szülőknek is. A mozgást, finommotorikát fejlesztő játékoknak prioritást biztosítunk. Olyan tevékenységeket szervezünk, ahol a különböző szem-kéz, szem-láb koordinációk fejlődnek. A szenzoros integráció hiányából következhetnek a motoros lemaradás, a szellemi beszűkülés, a szociális együttműködés zavarai. Ezért az egyéni eltérésekre épülő differenciált fejlesztést érvényre juttatjuk.

Programunkban a gyógy-testnevelés, speciális hatású játékos, prevenciós gyakorlatai testtartásjavító, lúdtalp – valamennyi óvónő által végezhető gyakorlatai a testnevelés foglalkozásokba szervesen beépülnek.

Levegőzés, pihenés és alvás az egészséges életmód fontos eleme. Az évszakoktól és az időjárástól függően a lehető legtöbb időt kell a gyermeknek a szabadban töltenie. A gyermek természetes joga a csendhez, a pihenéshez való jog, ezért különösen ügyelünk a nyugalom feltételeinek megteremtésére. Pihenés és alvás feltételei a tiszta levegő, kényelmes fekvőhely, nyugodt légkör, az altatás hangulatához illő mese, halk relaxációs zene, ének. Az egyéni alvásigényének és szokásainak figyelembevételével, a szükséges személyi tárgyi feltételek megteremtésével, a gyermekek számára az alternatív pihenési lehetőség biztosítunk; így pl. a nem alvó gyermekek részére csoport adottságaihoz mérten lehetőséget teremtünk arra, hogy felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak. Ezzel is előkészítve az iskolások napirendjét.

Testápolás, személyi higiéné a gyermek tisztaságigényének kialakítását biztosítja. Különös gonddal kell védenünk a gyermekek érzékszerveit. A bőrápolás, fogmosás, hajápolás, az orr tisztántartása és a WC használat kapcsán a gyermekek fokozott önállósággal vesznek részt. Törekedjünk a család és óvoda gondozási szokásainak összehangolására, a családok szokásainak befolyásolására. A védőnővel kötött együttműködés keretében rendszeres tisztasági szűrővizsgálat történik, a szülők rendszeresen tájékoztatást kapnak a higiénés gondok megoldásáról.

Az **öltözködés**nél, fontos a sorrend megismertetése, valamint az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek felismerése, egymáshoz igazítása. A szülőket arra ösztönözzük, hogy gyermeküket réteges öltöztessék, a biztonságos, kényelmes cipő használatát mozgásos tevékenység közben elvárjuk. Önállóságra ösztönözzük a gyerekeket.

6.1.3.3. Egészséges táplálkozás

A gyermekintézményekben nyújtott közétkeztetésre – az élettani szükségletnek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést kell biztosítani, ennek megfelelően nem támogatunk az egészségre ártalmas élelmiszerek nagy mennyiségű és rendszeres fogyasztását. A helyes táplálkozás nem jelenti egyetlen ételnek, élelmiszernek a tilalmát sem, azonban célszerű egyeseket előnyben részesíteni, mások fogyasztását csökkenteni. Az gyermekek megfelelő étkeztetéséhez olyan szolgáltatót választottunk, akik biztosítják vitamindús, zöldségekben, gyümölcsökben gazdag, kellő fehérjét, kevés sót, illetve hozzáadott cukrot tartalmazó, zsírszegény étrendet.

Tudomásul vesszük, hogy a gyermekeknek egymástól eltérő étkezési szokásaik vannak. Arra törekszünk, hogy a család segítségével megismerjük és elfogadjuk a gyermekek étkezési szokásait. Később fokozatosan ösztönözzük a gyermekeket a különböző változatos és egészséges ételek elfogyasztására (zöldség-gyümölcsnapok).

A kulturált étkezés elengedhetetlen feltétele az esztétikus eszközrendszer és a tervszerűen átgondolt, kidolgozott szokás- normarendszer, az óvoda dolgozóinak modell értékű jelenléte. Az étkezések önkiszolgálásra épülnek, az önállóság fejlődésére, a biztonságos eszközfogásra gyakorol kedvező hatást. 6-7 éves korban az ebédnél a - közösségért - végzett naposi munka örömének átélésére nyílik mód. A tápanyagszükséglet pótlását szolgálja, ha a szülők közreműködésével naponta gondoskodunk gyümölcsről, zöldségféléről. A gyermek táplálkozási szokásait tiszteletben tartva ösztönözzük, de nem kényszerítjük az eddig ismeretlen ételek elfogadására, de az étrend megismertetésével, közvetve segítjük a családok korszerűbb táplálkozásának kialakítását.

Az egészséges étkezési szokások fejlesztésére külön programokat szervezünk. A Pötyi Konyha hét programjai teremtenek játékos alkalmat arra, hogy a szülőkkel közösen a gyermekek

maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés, tízórai összeállítás).

A művelődési anyagban szerepelnek az egészséges ételeket népszerűsítő foglalkozások. A gyerekek figyelemmel kísérik a piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Minden érzékszervet megmozgató a tapasztalatszerzés során, mindezeket, versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóbbá a gyermekek részére ezzel is erősítve az egészséges táplálkozást.

6.1.3.4. Lelki egészség fejlesztése, viselkedési szokások

A testi, lelki, mentális egészség formálása fejlesztésének célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek, környezetéshez történő alkalmazkodást és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére. A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai az óvodában a társas beilleszkedés, integráció, inklúzió megvalósítása, a normatartás (adaptáció) elsajátítása és a tevékenységek gyakorlása.

A lelki- egészségre nevelés területei az óvodában:

- az egészséges napirend gyakorlása, készséggé alakítása
- a hibás viselkedési módok kezelése (leszerelését),
- a stressz hatások kompenzálása
- a gyermekektől érkező segítségkérések, az ún. „segélykiáltások” megértése és megoldása.
- szükség esetén esetmegbeszélés kezdeményezése, óvodapszichológus segítségnek kérése

A feladatok komplex módon kapcsolódnak valamennyi feladathoz, átszövik az óvodai tevékenységeket. Jól szolgálják a feladat megvalósítását, a differenciálásra is alkalmas relaxációs és drámajáték gyűjteményünk.

6.1.3.5. A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapvető feladataink a bántalmazás, erőszak megelőzésében a közreműködés a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, együttműködés a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében. A szülőkkel szoros kapcsolattartás során, felvilágosítás, a szakemberek segítségének felkínálása, a káros hatások ellensúlyozása, az agresszió minden formájának feloldása elítélése, befolyásolása (pl. a TV káros hatásai, mint a szülői fórumok témái).

6.1.3.6. A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

A gondozási, a testi nevelés és a mozgásfejlesztési feladatok megvalósításával segítjük elő a gyermek egészségének megóvását. Ezen túlmenően nagy figyelmet fordítunk a higiénés szabályok betartására (környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerinti fertőtlenítése, időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, a napi tevékenység minél nagyobb részének szabad levegőn való megszervezése, folyamatos levegőcsere, a helyiségekben minél több zöldnövény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia stb.). Programunkban az egészségnevelés terén is a prevencióra fektetjük a fő hangsúlyt, azaz a betegségek megelőzésére.

A balesetek, megelőzését szolgálja a balesetvédelmi oktatás a gyermekek részére (a gyermekek testi épségének védelme érdekében minden év szeptember 31.-ig elkészítjük a balesetvédelmi jegyzőkönyvet, amelyben a gyermekekkel ismertetjük a baleset elkerülése érdekében kötelezően betartandó szabályokat), az udvar játékainak átvizsgálása balesetvédelmi

szempontból, az óvodapedagógusok részére balesetvédelmi és munkavédelmi oktatás, a gyermek által használt eszközök biztonságos elhelyezése.

Az óvodába lépéskor az anamnézis lapon, nyomon követhető a gyermek különös betegsége, illetve erre való hajlama, amely alapján az egyéni bánásmódot előre tervezhetjük.

Éves rendszerességgel kerül sor a védőnői, orvosi, fogorvosi szűrésekre, vizsgálatokra (mindenre kiterjedően: tartás, látás, hallás stb.).

A gyermekek tevékenységének folyamatos figyelemmel, kísérésével elsőrendű feladatunk a gyermek testi épségének védelme és a baleset megelőzés, amely magában foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. Fontos továbbá, hogy önmaguk és társaik testi épségének megóvására is neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét. Figyelmet fordítunk minden évszakban a szabadlevegőn való tartózkodásra, a vizes edzésre és a nap káros hatásainak kiküszöbölésére A fentiek, megvalósítása hozzájárul a derűs, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez, így kialakulhat az igény a későbbi egészséges életvitelre.

6.1.3.7. Egészséges környezet biztosítása

Helyi sajátosságainkat, lehetőségeinket figyelembe véve a környezet alakítását, szépítését tudatosan megtervezve igyekszünk olyan optimális tárgyi környezetet, színharmóniát kialakítani, amely kedvezően befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának alakulását, a környezettudatos magatartás megalapozását. Kitűnő adottságú udvarunk – tér, talaj – alkalmas a természetes mozgás játékos gyakorlására. Az udvar esztétikai szépségét adja a virágoskert, sziklakert**,** kerti tó, bokrok, fák, cserjék, és a Kölyökváros Görbeutca. A zöldövezetbe illő természetes anyagból készült kombinált famászókáink a különböző típusú mozgáselemek kipróbálásához, gyakorlásához nyújtanak lehetőséget.

A többfunkciós csoportszobák berendezése, felszerelése színharmóniája a gyermekek otthonosságát, jó közérzetének biztosítását szolgálják.

Az élethez szükséges elemek – föld, víz, levegő – megfigyeltetése, megismerése szellőztetés, séta, kirándulás, kísérletek alkalmával (jó és rossz, tiszta-szennyezett levegő). Rendszeresen részt veszünk szelektív hulladékgyűjtésben, a hulladékok újrahasznosítását Környezetvédelmi napok, szülőkkel közös tevékenységek programjává tettük.

6.1.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek a kialakított szokásoknak megfelelően felszólítás nélkül, önállóan végzik a testápolási teendőket.
- Ismerik a tisztálkodási eszközök helyét, azokat megfelelően használják, tisztán tartják.
- Zsebkendőjüket köhögéskor, tüsszentéskor önállóan használják.
- Készségszinten használják az evőeszközöket (kanalat, kést, villát).
- Igénylik az asztal esztétikus rendjét.
- A kulturált étkezés alapvető szokásait ismerik (asztalnál ülve, halkan, csukott szájjal étkeznek)
- Önállóan öltöznek, ruháikat ki – begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Ruháikat védik a szennyeződéstől, a gyűrődéstől, és a megfelelő helyre, teszik (zsákba illetve székre /pihenéskor/)
- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, tisztaságára
- Képesek beilleszkedni, alkalmazkodni, magatartásukban a normakövetés megjelenik
- Ismerik a szelektív hulladékgyűjtés célját és gyakorlatának elemeit

- Ismerik és betartják a balesetvédelmi magatartásformákat.
- A teljes körű egészségfejlesztés kialakítása, a prevenciós programok hatására a gyermekek egészségi állapota kedvezően alakul
- Egészségtudatos magatartás kialakítása: zöldség-gyümölcsfogyasztás (a gyermekek kedvelik a zöldséget, gyümölcsöt)
- testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek önállóan, tisztálkodnak, megfelelően és alaposan fogat mosnak, fésülködnek

6.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés fejlesztése

6.2.1. Az érzelmi, az erkölcsi, közösségi és az értékorientált nevelés célja

Az érzelmi, az erkölcsi, közösségi és az értékorientált nevelés **célja** a kiegyensúlyozott, érzelmi biztonságot nyújtó otthonos, derűs, szeretetteljes, befogadó légkör biztosítása. A családi nevelést kiegészítve alakulnak a gyermekek társas szükségletei, gazdagodnak az erkölcsi, esztétikai, intellektuális érzelmei, fejlődik a közösséghez és különbözőségek elfogadásához való pozitív viszonyuk.

6.2.2 Az érzelmi, az erkölcsi, közösségi és az értékorientált nevelés feladata

Az **óvodapedagógus feladatai** az újonnan érkező gyermek közösségbe történő befogadásának segítése, a befogadástól az óvodáskor végéig barátságos, családias környezet biztosítása, a gyermekek életrendjének és közös tevékenységeinek megszervezése.

Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése saját élethelyzetbe való megtapasztalása, a dolgozók modell értékű bánásmódja során

A gyermek fejlettségéhez alkalmazkodó szokás – normarendszer kialakítása, a közösségi nevelés az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete.

Társas kapcsolatok alakulásának segítése, a közösségi érzés elmélyítése a gyermek-gyermek, gyermek–óvodapedagógus, gyermek–dajka viszonylatában, melyet pozitív attitűd jellemez.

A gyermekek szociális érzékenységének fejlesztése, az én-tudat alakulásának elősegítése, az egészséges életvitelhez, a társadalmi élet mindennapjaihoz szükséges jártasságok, készségek alakítása.

A nevelésünk hagyományrendszerébe beépülő, ismétlődő, közös, örömteli tevékenységek szervezésével a szülőföldhöz való kötődés és a hazaszeretet érzelmi megalapozása, az összetartozás élményének erősítése.

Az érzelmi az erkölcsi, közösségi és értékorientált nevelés kiemelt tartalma

- Befogadási rendszer kialakítása
- szokás- normarendszer kialakítása
- Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése
- Társas kapcsolatok fejlesztése
- Erkölcsi normák megalapozása óvodáskorban

6.2.2.1. A befogadási rendszer kialakítása

A befogadási időszak erősen meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához, ezért igyekszünk a szülőkkel együtt a lehető legnyugodtabb feltételeket megteremteni az újonnan érkező gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Bármely életkorban történik is a befogadás, a tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás, pozitív, elfogadó attitűd, az óvoda minden dolgozójával szemben követelmény. Az óvoda dolgozóinak modell értékű kommunikációja és bánásmódja mintát jelent a gyermek magatartásának alakulása szempontjából.

Beiratkozás után a szülőknek előzetes szülői értekezletet tartunk, ahol megismerkedhetnek az óvoda pedagógiai munkájával, a házirenddel, óvodánk hagyományaival, ünnepeinkkel, s az óvónőkkel, az óvoda dolgozóival. A kisgyermeket szüleivel együtt látogatóba, játszóházba, "csibetáborba" invitáljuk, ahol megkapja a jelét, megismerheti a környezetet, megteremtjük az "anyás", illetve a szülős beszoktatás feltételeit (fokozatosan egyre több időt tölt a gyermek az óvodában, ahogy kívánja). Az anyás befogadás, fokozatos időcsökkentéssel. Az együttlét biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermek napirendjét, szokásait. (A gyermekek kedvenc játékaikat, tárgyaikat, biztonságukat, fokozó eszközeiket magukkal hozhatják). A befogadásban egyidejűleg mindkét óvónő és a dajka is részt vesz. Kiemelt feladatot kap a befogadásban az új munkakörben foglalkoztatott pedagógiai asszisztens is. Az együttjátszás mellett megismerkednek a gyermekek a csoportszobában és az udvaron elhelyezett mozgásfejlesztő játékokkal, szerekkel. Az óvónők a szülőknek, gyermekeknek az életkori elvárásnak megfelelően közvetítik és közösen gyakoroltatják a tevékenységeket. A tevékenységek megerősítése sok-sok érzelmi átéléssel játékosan történik, figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, egyéni szokásait. Különösen fontos a testápoláshoz és az étkezéshez szükséges tárgyak, azok használatának bemutatása. A befogadást és a gyermekek eddigi életének történéseit segíti megismerni az anamnézis lap. Az ebből származó információ az alapja a későbbi egyéni fejlődést követő dokumentációnak.

Valamennyi csoportban családias légkör megteremtésével, a gyermekek egyéni ajándékokkal történő fogadásával segítjük elő a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását, az évkezdés bizonytalanságát. Lehetőséget biztosítunk, hogy érdeklődésüknek megfelelően válasszanak tevékenységet. Ösztönözzük az 5–7 éves gyermekeket, hogy segítsenek a kiscsoportosoknak (Pl. öltözködésben) vegyék körül őket szeretettel. Igyekszünk minél több programot szervezni a kicsik és a nagy óvodások, ill. csoportokban dolgozó felnőttek és gyermekek együttműködtetésére (felnőttek bábjátéka, udvari közös tevékenységek)

Beszoktatás tervezete, szülő a folyamatban

9-10 óra Érkezés, együtt játszás a csoportban	→ Együtt az udvaron a szülővel	12 óra Hazamenetel
9-10 óra Érkezés, együtt játszás a csoportban	→ Szülő elengedése az udvarról 1-2 órára	12 óra Hazamenetel
9-10 óra Érkezés, együtt játszás a csoportban	→ Szülő elengedése az udvaron töltött időre	13 óra Ebéd utáni hazamenetel
9-10 óra Kevés idő együtt a csoportban	→ Szülő elengedése	15 óra Ebéd, alvás utáni hazamenetel
Érkezés saját igény szerint Elköszönés a csoportszoba ajtajában	→	Hazamenetel saját igény szerint

A beszoktatás egyes szakaszai lehetnek hosszabbak és rövidebbek is.
Ez mindig a gyermek komfortfokozatának szintjétől függ.

6.2.2.2. Szokás-, normarendszer

Az ésszerű kereteket adó szokás-normarendszer, a biztonságérzetet, nyugalmat jelent a gyermekek számára, kialakításában fontos az egyező nevelői hatás megteremtése, a két óvodapedagógus és dajka közötti összhang. A szokás-normarendszer napirend-követő. A szokás és normarendszer minden nevelési év elején kerül meghatározásra, alapja a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg kívánunk valósítani. Tartalmi elemei mindazok az elvárások, amelyek a gondozás és egészséges életmód, teljes körű egészségfejlesztés; a közösségi nevelés, társas kapcsolatok; a játék, mozgás; a tanulás területén normaként jelennek meg az óvodai életben.

A tevékenységek segítik a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat) fejlődését, teret adva a gyermeki önkifejezésnek, önérvényesítésnek. A játékos tevékenység és során a nemi identitás erősítése, nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos hátrányos előítéletek lebontása a feladatunk.

Rögzítjük a sikerkritériumokat, valamint a felzárkóztatást, illetve a tehetséggondozás feladatait, amely meghatározása felelősségteljes gyermekismeretet követel

Óvodánk a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

6.2.2.3. Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése

Az óvodában igyekszünk minden alkalmat célszerűen megragadni a közös ünnepek és hagyományok kialakítására. A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődés, tervezgetés távlatot jelenthet a gyermek számára. A közösségi nevelés szempontjából kiemelt jelentőségűek a közös ünnepek és hagyományok ápolása, a szűkebb és tágabb környezethez, a szülőföldhöz való kötődés alakítása, valamint a közös programok szervezése a szülőkkel.

A népi hagyományokra épülő ünnepi szokások megismerése, megőrzése, valamint szűkebb és tágabb környezetünkhöz való pozitív viszony kialakítása által erősödik a társakhoz fűződő viszony, a szülőkhöz, felnőttekhez, az ismert környezethez, tájhoz, természethez való érzelmi kötődés, a hazaszeretet. Erősödik identitástudatuk, pozitív irányba terelődik az erkölcsi tulajdonságok alakulása. Az ünnepek kapcsán a közösen feldíszített csoportszobák, az ünneplőbe öltözött gyermekek, felnőttek látványa, a közös verselés, mozgás mind–mind az esztétikai érzelmek és a közösségi élet alakításának eszközei. Változatos tevékenységekkel, pl ünnepek előtti játszóházak szervezésével,- és gazdag eszköztárral segítjük a hagyományok ápolását (pl. farsangi jelmeztár, karácsonyi, húsvéti, anyák-napi csoportszoba díszek, alakoskodás kellékei, a dramatizálás eszközei.)

Intézmény és csoport szintű hagyományos ünnepeink

HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEINK	TEVÉKENYSÉG TARTALOM	SZERVEZETI FORMA
SZÜRETI MULATSÁG	- Dalok, versek - Óvodapedagógusok dramatikus játéka - Közös szüreti tevékenységek, táncok, mustkészítés, szőlőpréselés	- A szülők részvételével - Csoportonkénti előkészületek - Óvodai szintű részvétel
SZENT MÁRTON	- Dalok, versek - Közös lámpás felvonulás, lámpás készítés - „Újbor” (gyerekeknek tea) elfogyasztása, libazsíros kenyérrel	- A szülők részvételével - csoport előkészületek - Óvodai szintű megemlékezés
MIKULÁS	- Dalok, versek, dramatikus játékok - Szent Miklós történetének megismerése - Mikulás ajándéka - Közös Mikulásvárás	- Csoportonkénti megemlékezés
KARÁCSONY	- Adventi előkészületek - Közös ünnep a szülőkkel - Karácsonyi népszokások - Kicsinyek karácsonya	- Csoportonkénti megemlékezés - A szülők részvételével
FARSANG	- Farsangi mulatság - „Farsang farka” - Kiszebáb égetés	- Csoportonkénti előkészületek - Óvodai szintű közös mulatság - A szülők részvételével
MÁRCIUS 15.	- Képek, jelképek készítése, gyűjtése (zászló, kokárda, huszár) - Közös ünneplés a Turul madárnál	- Óvodai szintű közös megemlékezés
VÍZ VILÁGNAPJA	- Dalok, versek, drámapedagógiai feldolgozás - Zöld Óvodai tartalom - Programok szervezése	- Csoportonkénti előkészületek, feldolgozás - Kék nap - óvodai szintű program
FÖLD NAPJA	- Dalok, versek, drámapedagógiai feldolgozás - Zöld Óvodai tartalom - Programok szervezése	- Csoportonkénti előkészületek, feldolgozás - Barna nap - óvodai szintű program
HÚSVÉT	- Népi játékok, hagyományok felelevenítése - Tojásfestés - Locsolóversek - Fészekrakás	- Csoportonkénti megemlékezés
ANYÁK NAPJA	- Ajándék készítése - Szülőkkel közös ünneplés	- Csoportonkénti megemlékezés
MADARAK- FÁK NAPJA	- Dalok, versek, drámapedagógiai feldolgozás	- Csoportonkénti előkészületek, feldolgozás

	- Zöld Óvodai tartalom - Programok szervezése	- Tarka nap - óvodai szintű program
ÉVZÁRÓ-NAGYCSOPORTOSOK BÚCSÚJA	- Dalok, versek - Tarisznyaátadás - Ünnepi, búcsú műsor	- Csoportonkénti műsor (évzáró) - Óvodai szintű közös program (ballagás) - Nagycsoportosok közreműködésével búcsúműsor - Szülők részvételével
GYERMEKNAP	- Sport, ügyességi versenyjátékok - Szülő-gyermek tréfás vetélkedő - Szülők mesejátéka - Népi játékok megszervezése	- Szülők részvételével
SZÜLETÉSNAP NÉVNAP	- Csoportokban kialakított szokások szerint	- Csoportonkénti megemlékezés

6.2.2.4. Társas kapcsolatok alakulásának segítése

Nevelőmunkánk a gyermek-gyermek viszonylatban egymás megismerésére, a toleranciára, a különbözőségek megismerésére, elfogadására és tiszteletére irányul. A társas kapcsolatok alakulásának felmérése és állandó változásának figyelemmel kísérése segíti a gyermek-gyermek viszony megismerését, és ezzel a társas kapcsolatok kialakításának célzott, tevékenységen keresztül történő segítését. Fontosnak tartjuk, hogy társas együttműködés közben tanulják meg a gyermekek az egymás felé fordulást, egymás segítését valamint a közösség alapvető normáit. Alkalom nyílik az egymáshoz viszonyításra, amely szükséges a reális énkép kialakításához, önkifejező törekvéseihez, önérvényesítéséhez. A gyermeki kapcsolatok (gyermek-gyermek, gyermek-dajka, gyermek óvodapedagógus) együttműködése során válik természetessé, hogy minden gyermek, különbözőségeivel is elfogadható és szerethető. A gyermek személyiségfejlődésének alakulásában modell értékű az óvodai feladatellátásban résztvevő felnőttek közötti kommunikáció, bánásmód, viselkedés.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában: a felnőtthöz fűződő viszony nyújtja az érzelmi biztonságot a gyermek számára, amely a jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet teszi lehetővé. A kommunikatív jelek megértésével, a mindenki számára azonosan értelmezett szokás- és normarendszer kívánalmaival a feltétel nélküli szeretet fokozatai, a gyermekek számára egyértelművé válnak. Az udvarias magatartás formáinak elsajátítása által a gyermekek képessé válnak a társak ellentétes véleményének elfogadására, alakul a szülők, felnőttek iránti figyelmesség, tisztelet.

6.2.2.5. Erkölcsi normák megalapozása

Programunkban nem csak, hogy el kell viselni a „másságot”, de együtt élünk a sokszínűséggel, sőt örülünk a többértékűségből fakadó színes életlehetőségeknek. Ez pedig nem más, mint az eltérő szokások, nyelvek, kultúrák, életmódok, műveltségek, anyagi lehetőségek összeegyeztetése azon a szinten, amely szinten egy gyerekcsoport együtt kell, hogy éljen napi több órán át. Nem célunk az eltérő értékek összemosása, egyesítése, nem célunk az „egyformásítás”, de célunk az együttműködés, a jó közérzet, a cselekvésre (játékra) késztető légkör kialakítása.

Véleményünk szerint csak az az óvodai csoport válhat közösséggé, amelyikben minden egyes gyermek önmagában biztos, önálló és mindenkinek vállalható szerepet tölt be. Egyént nevelünk tehát, de az egyén érdekei csak a „másik" összefüggésében ér valamit, csak a többiekkel való relációjában válik jelentőssé. A „mi-tudatban"benne van „én-tudat" is, az „én-tudat" pedig, adott esetben, „mi-tudattá" alakulhat.

Nevelésünk szerint a szokásrend kialakítása, és az azokhoz való alkalmazkodás az óvodai erkölcsi nevelés alapja. Az egyes szokások, együttélési normák „betartatása" tehát nem azonos időben zajlik az azonos életkorú gyerekeknél sem, viszont az egyes értékek, szabályok felnőtt általi megítélése azonos kell, hogy legyen. A „kettős mérce" eleve ellentmond az erkölcsnek. Ezért pl. mindenképpen fel kell venni a szemetet a földről, mindenképpen segíteni kell, ha valaki elesik stb. A differenciálás tehát abban nyilvánul meg, hogy kitől, milyen szinten várjuk el ezeket a cselekedeteket. Véleményünk szerint az egyes reakciók megerősítése, illetve a sajnálkozás, ha az adekvát cselekvés elmarad, segítheti és meggyorsíthatja a belsővé válást. Véleményünk szerint az igazán hatékony dicséret a megelégedés, az öröm és sosem a tárgyi jutalom, mint ahogy a szokások elmaradásánál vagy be nem tartásánál sem jó, ha büntetést kapnak a gyerekek. A többiek, a gyerekcsoport tagjai amúgy is kifejezik az egyes cselekedetekhez való viszonyukat, ami szintén a pozitív vagy negatív megerősítés egy szocializált formája, és ez az állapot már maga a közösségi érzés állapota.

Nevelésfilozófiánk szerint ebben az életkorban elegendő ha az erkölcsiség az egymásra figyelésben, az együttműködésben, segítségadásban megnyilvánul, illetve néhány együttélési szabály betartásában. (köszönés, játékeszközök helyrerakása stb.) A normák kialakulása és alkalmazása a mindennapok része, áthatja magát a gyermeki életet.

Ebben a teljesítményközpontú, elanyagiasodott és individualizált világunkban fontosnak tartjuk a gyerekek erkölcsi fejlődésének elősegítését.

6.2.3. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Érzelmileg kötődnek óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez.
- Igényükké válik a tevékenységekben való közös részvétel és együttműködés.
- Segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Természetes társas szükségleteik kielégítése során képesek a különbözőségek elfogadására, tiszteletére
- A gyermekek igényévé válik a helyes viselkedés, a mindennapi élet szokásainak, szabályainak betartása.
- A tevékenységekben kitartóak, a megkezdett tevékenységet a megbeszéltek alapján befejezik.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat, konfliktushelyzetben képesek megegyezésre jutni.
- A csoport „illemtárában „meghatározott udvariassági szokásokat igyekeznek betartani (köszönés, figyelmesség, előzékenység, vendég köszöntése, kérés, megköszönés módja).
- Ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- Szociálisan érett válnak az iskolába lépésre.
- A gyermekeknek, életkorának és fejlettségének megfelelően, vannak ismeretei a szűkebb és tágabb környezetéről amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja
- A gyermek rá tud csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

6.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermekek szabad játéka által valósul meg. Az értelmi nevelés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával.

A program lényeges része a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése, hiszen csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alap - kultúrtechnikák elsajátítására. Kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze.

Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, beszélgetés, meghallgatás) kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa kommunikációs ismereteiket (pl. Érzelmeket kifejező gesztusaikat, arckifejezések, testtartások).

6.3.1. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés **célja** a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs készségének fejlesztése; beszédészleléssel a beszédhangok felismerése és kapcsolása; beszédmegértéssel a szavak, szókapcsolatok, mondatok jelentésének tartalmának megértése. Mindezek az anyanyelv megbecsülésén és szeretetén keresztül alakulnak, valamint ezeken keresztül fejlődnek értelmi (kognitív) képességeik is a gyerekeknek.

Az **óvodapedagógus feladatai** a kommunikáció, különböző formáinak alakítása, a beszélő környezet megteremtése, a helyes minta a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartásával, ösztönzésével, szabályközvetítéssel és a gyermeki kérdések támogatásával. A pedagógusok által szervezett tevékenységekben fontos az anyanyelv gazdagságának, multikulturális elemeinek megismertetése, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése, használatának gyakorlása, valamint a gyermeki szókincs bővítése, metakommunikációs helyzetek teremtése (gesztusok, arckifejezések, testtartások, testbeszéd.), azok megismerésére. Mindezekhez elengedhetetlen a csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a dajka beszédmintájának, kommunikációjának összehangolása. Az anyanyelvi nevelés tehát valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Feladataink közé tartozik a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, a gyermek egyéni kíváncsiságára, érdeklődésére építve, az ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése, játékos cselekedtetés során, kommunikációs helyzetben az ok-okozati összefüggések felismertetése, környezettudatos magatartás megalapozása, valamint az értelmi képesség fejlesztése, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését biztosító ösztönző környezet biztosítása. A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve tervezzük és szervezzük a mindennapi játékba integrált komplex tevékenységeket, melyben arra törekszünk, hogy a gyermekek sok érzékszervre ható és közvetlen tapasztalatszerzés útján jussanak új ismeretekhez, továbbá a gyermeknek változatos tevékenységeket végezzenek, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhetnek az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

A folyamatos összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása is fontos. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikációkülönböző formáinak alakítása –a beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd – kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermekek számára a közösségben. Az

óvodapedagógusok feladata az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére megfelelő figyelmet fordítunk.

Továbbá fontos feladatunk a kognitív képességek fejlesztése az egyre pontosabb, valósághű észlelés, érzékelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotóképesség fejlesztése és az alakuló fogalmi gondolkodás fejlesztésével, az iskolai beilleszkedéshez szükséges értelmi érettség kialakítása. Fontos valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása, valamint gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása.

A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés, együttműködés a logopédussal, gyógypedagógussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.

A nyelvi elmaradások korrigálására komplex logopédiai terápiát, a pedagógusok által tartott beszédhanghallást fejlesztő gyakorlatokat, napi anyanyelvi játékokat, drámapedagógiai elemeket alkalmazunk. Az egyéni fejlettséghez igazodó differenciált fejlesztést kiemelt feladatunknak tartjuk, különös tekintettel a nyelvileg hátrányos helyzetű gyermekek esetében.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma az anyanyelvi játékokban valósul meg, egyéni és mikro csoportos szervezésére – alkalmazkodva a gyermekek életkori sajátosságaihoz – külön időt biztosítunk. A nyelvi játékok, gyakorlatok legfőbb ismérve, hogy játékos keretben végezzük, örömmel és sok-sok ötlettel fűszerezett csoportos játék keretében. A nyelv- és ajakügyesítő, valamint a hallás differenciálásai gyakorlatokkal, lehetőséget teremtünk, a hangzók helyes ejtésére. Ha az mégsem következnék be, - mint a korábbi években is tettük – logopédus segítségét vesszük igénybe. Az óvodai csoportokban, ugyanis csak a szükséges készségeket fejlesztjük a napi tevékenységek során.

6.3.2. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Beszédük érthető, kifejező, összefüggő, a különféle élethelyzetekben használnak az elvont kifejezéseket
- Beszédfegyelmük kialakul, nyugodtan, figyelmesen végighallgatják a felnőtteket és társaikat
- Koruknak megfelelően kialakult a pontos érzékelés, észlelés, képesek vizuális, auditív differenciálásra
- Térbeli viszonyokat képesek felismerni és megnevezni.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, emlékezetük, szándékos figyelmük fejlődik
- Gondolkodásukra a problémamegoldásra törekvés és kreativitás a jellemző.
- Bátran és szíves kommunikálnak a társaikkal és a felnőttekkel.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Tudnak szemkontaktust teremteni és tartani.

III. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

1. Játék

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermek fantáziáját segítő anyagokra, játékszereket biztosítunk. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata a megfelelő hely és idő, eszközök és élményszerzési lehetőségek biztosítása a különböző játékformákhoz. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában biztosítjuk a játék túlsúlyának érvényesülését. A játéknak kiemelt jelentősége megmutatkozik az óvoda napirendjében és időbeosztásában is.

A nevelési gyakorlatban kétféle játékot különböztetünk meg: a gyermekek *szabad* játékát, melyhez az óvónő (közvetett) módon kapcsolódik; az óvónő által kezdeményezett (*irányított* játék) nevelési célzatú, tanulási tartalmat, hordozó játéktevékenységet, melyben a gyermekek önkéntes alapon vehetnek részt.

Korosztályonként előforduló játékfajták: Gyakorló játék (mozgásos-, manipulációs-, verbális gyakorlójáték), konstruáló játék, szimbolikus és szerepjáték, szabályjáték (mozgásos, értelemfejlesztő szabályjátékok).

Nevelési gyakorlatunkban valamennyi játékfajta jelen van: gyakorló, konstruáló játék, szimbolikus és szerepjáték (barkácsolás, bábozás, dramatizálás), szabályjáték. A játékfajták a játék tartalmához, valamint a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodnak. A játék korcsoporton belüli fejlődése lineáris, a korcsoportonkénti egymásra épültség szempontjából a koncentrikusság figyelhető meg. A játék pedagógiai pszichológiai ismerete szükséges ahhoz, hogy a gyermek önkéntessége és a tudatos nevelői hatás érvényesüljön. Ismernünk kell, hogy a gyermek milyen fajta játékot játszik, milyen szinten áll s milyen szerepet tölt be játék közben.

Az óvónő nevelési célzattal kezdeményezett játéktevékenységét gazdagítják a drámajáték típusai, melyek megjelennek a különböző játékfajtákban, és ezek beépülnek a gyermeki játékba.

1.1. A játék célja

Kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó örömteli játékban megélt tapasztalatok birtokában gazdagodnak a gyermek szabad önkifejezési formái. A mozgásos, értelmi, szociális tapasztalatok többszöri átélése segíti, a gyermek egyéni vágyainak kreatív ötleteinek szabad kipróbálását, kibontakoztatását, közben formálódik társas viselkedése, magatartása.

1. 2. Az óvodapedagógus feladatai

- A szabad játék elsődlegességének biztosítása a szülőkkel, pedagógus és nem pedagógus kollégákkal való együttműködésben, a tevékenységek közötti harmonikus arányok megteremtése
- Inger gazdag, kíváncsiságot keltő mobilizálható játéktér, környezet kialakítása, a játékok elérhető helyen történő elhelyezése
- A szülőföldhöz való kötődés alapjaként, szűkebb és tágabb környezetükből szerzett ismeretek egyéni és közös élmények és tapasztalatok feldolgozásának biztosítása,
- Az eltérő életkoronként megjelenő, a különböző kultúrákban előforduló játékfajták és azok tartalmának, eszközeinek változtatása minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni fejlettségének figyelembe vétele
- Játékirányítást segítő (szabad, irányított játék) pedagógiai, pszichológia szakértelem, módszertani kultúra gazdagítása.

- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenlétével az indirekt irányítás biztosítása a gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében.
- A játék közbeni normák közvetítésével az iskolai beilleszkedéshez szükséges lelki, szociális érettség közvetett segítése.
- Tudatosan megengedő, támogató biztonságot adó jelenléttel, nyugodt légkör megteremtésével és a játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviseletével a beszédkedv, a közlésvágy motiválása.
- A szabad játék és játszótárs biztosítása, játéktámogató magatartással, reflektív attitűddel, (differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása) a szülők szemléletformálása

1.3. A játék tartalma

A fejlesztési feladatainkat meghatározzák

- A korosztály általános pszichikai sajátossága: Fontos a gyermekek mozgásfejlettségének (manuális képességének) észlelésének, érzelmi, akarati életének gondolkodási jellemzőinek ismerete.
- Az egyéni fejlettség és érdeklődés: Fontos tudni, hogy a gyermek a fenti területen milyen szinten áll, hiszen a fejlesztő munka ennek ismeretében tervezhető meg.
- A csoport összetétele: Információkat kell szerezni a gyermek szociális hátteréről, (környezet, élmény, ismeret). Meghatározó a nemek aránya.

1. 4. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

Nyugodt légkör: Nemcsak a játéknak, hanem az egész óvodai életnek elengedhetetlen feltétele. Ennek érdekében nagyon fontos kiscsoporttól kezdve az alapvető szokás, normarendszer kialakítása, a megfelelő csoportlégkör biztosítása elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális - interkulturális szemlélettel.

Idő: A napirendben erre kell a legtöbb időt biztosítani. Fontos, hogy elmélyülten játszhassanak, tevékenykedhessenek, legyen idejük elképzeléseiknek megvalósítására. A nap folyamán a délelőtti és délután játéknak egyenértékűnek kell lenni.

Megfelelő hely: A megfelelő hely biztosítása a csoportszobában, a hozzátartozó helyiségek szinterein (öltöző, folyosó), a teraszon és az udvaron egyaránt fontos. A csoport kialakításánál figyelembe vesszük az életkort, a csoport összetételét és az egyéni igényeket is. A csoportszobában nagyobb teret biztosítunk a mozgást igénylő játékoknak. A kicsiknél több lehetőséget adunk, kis pihenő és „búvó-helyek” létrehozásához. A nagyoknál biztosítjuk a játékhelyek lehetőség szerinti változtatását és a játékhelyek több napon át való használatát.

Az öltözőben, folyosón, fejlesztő szobában is biztosítjuk a szabad mozgás, játék lehetőségét. A tornaszereket saját ötleteik alapján az óvónő segítségével használhatják, mozgástapasztalatokat szerezhetnek.

Tágas udvarunkon nagyobb a hely a mozgásos játékhoz, de itt is fontos, hogy széleskörű tevékenységre legyen lehetőség. Programunk az udvar által kínált lehetőségre is alapozza gyermek játékmozgás tevékenységét. Valamennyi korosztály részére a játék nyugodt feltételeit teremtjük meg.

Eszközök: A megfelelő, készen vett játékeszközök biztosítása mellett, az óvoda által a játékhoz adott többlet meghatározó elemei a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak, valamint a megismert egyéni élményekhez kapcsolódó eszközöket, melyeket munkadélutánok szervezésével tudatosan tervezünk.

- Szimbolikus és szerepjáték eszközei: szobai és konyhai kellékek, különböző foglalkozások eljátszásának szimbólumai (orvos, szerelő, postás, fodrász, tanító, rendőr, tűzoltó, fotós, mentős, építő munkás, számítógépes, stb).
- Konstruáló játékok eszközei: (különböző kockák, kirakó és összerakó játékok, közlekedési eszközök, terepasztalok, állatok, a természetes környezet felépítését inspiráló eszközök.
- Rajzolás, festés, gyurmázás, kézi munka, barkácsolás eszköztára: szerszámokkal, inspiráló anyagokkal.
- Kísérletező hely eszközei: természetes anyagok, felszerelések, gyermekenciklopédiák, földgömb, nagyító, mágnes).
- Kincses láda (különböző érdekes tárgyak az éppen aktuális játékokhoz takarók, szép anyagok, barkácsolás kellékei).
- Énekes játékok eszközei: ritmus hangszerek, a népi játékok kellékei, képek az ismert játékokról, gyermekek által készített hangszerek
- Meséhez szükséges eszközök: könyvek, bábok, dramatizáló eszközök, jelmezek, párnák.
- Mozgásfejlesztő eszközök: a különböző méretű mászókák, tornapadok, fák a mászáshoz, mérleghinta, bobo car-ok, kerékpárok, egyensúlydeszka, forgóhinta, csúszda, hinta, szánkó. A részfunkciók fejlesztése szempontjából óvodánkban megtalálhatóak az alapjátékokon túl: vizuo - motoros és vizuális játékok, figyelemfejlesztő játékok, emlékezeti vagy felismerő játékok, értelemfejlesztő játékok.
- Szociális játékok eszközei: a csoportszobában és a mosdóban megtalálhatóak a testséma, én-kép kialakításához a nagyméretű és közepes tükrök. A szociális kapcsolatok kialakításához fontosnak tartjuk az ehhez szükséges eszköztár folyamatos bővítését (pl. a babák évszakoknak megfelelő ruhái, az életkor és nemek megkülönböztetésére szolgáló kellékek (kalap, kendő, szemüveg)

Élmények, tapasztalatok: A játék egyik fontos eleme a tapasztalatszerzés és élményszerzés. Az óvónő tegye lehetővé, hogy a családban, az óvodában és a tágabb természeti, társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermek újra és újra átélje, ezért fontos a spontán élmények mellett témához kapcsolódó közös élményszerzési lehetőségek megteremtése, tervezése (pl. vásároljunk boltban, piacon, látogassunk postára, fodrászhoz). A közös élményszerzés alkalmait minden nevelési évben az óvodai csoportnaplóban tervezzük, tartalmával segítve nevelési feladat megvalósulását.

Irányítás: A tudatos jelenlét és az indirekt játékirányítás a játék feltételek megteremtésének korszerű játékpedagógiai megközelítési irányát mutatja meg számunkra. Az óvodapedagógus a játék kibontakoztatása, és nem a játék fejlesztése céljából hat a játékra. Fontos, hogy olyan közvetett segítséget és mintát adjunk a gyermekeknek, amiben megerősítést és támaszt kapnak, önálló véleményalkotási- döntési képességeik fejlődnek. Kövessük mindig figyelemmel a gyermekek játékát, hangulatát, érzelmeit. Az irányításban beavatkozásunk terjedjen ki: a gyermeki sokirányú megfigyelésére a megoldási lehetőségek felállítására, választhatóságára, a testi épségének megőrzésére, konfliktusos helyzet kivédésére felnőtt segítsége nélkül, valamint a gyermek ismereteire alapozott tervszerű kezdeményezésekre. Az óvónő játékával adjon mintát a játékok helyes használatára és a játékok elrakására.

1.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek képesek több napon keresztül egyazon játéktémát folytatni, azt együttesen szervezni

- Játékukban dominánsan jelentkezik a szimbolikus-szerepjáték, melyben a gyermekek képzelete, szervezőkészsége, alkalmazkodó képessége empátiás készsége és kommunikációs képessége fejlődhet
- Szabályjátékokat önállóan szerveznek, képesek az együttműködésre, alkalmazkodnak a szabályokhoz
- Építményeikben, konstruáló tevékenységükben tükröződik a kreativitás
- Ismert meséket dramatizálnak, báboznak
- Viselkedési kultúrájukban megjelenik az udvarias kifejezések használata

2. Verselés, mesélés

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvnek, régi értékeket, hagyományokat közvetíti a gyermekeknek a maga sajátos szóhasználatával, stílusával a népi- klasszikus- és kortárs írói eszközök gazdagságával.

A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Visszaigazolja a gyermek szorongásosait, s egyben feloldást és megoldást is kínál. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, közben belső képi világot jelenít meg. A belső képalakítás folyamata az élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mindennapos mesélés, mondókázás, verselés a kisgyermek mentális higiénéjének elmaradhatatlan eleme.

Az irodalmi nevelés minden nap jelen van az óvodában. Megfelelő hely (mesesarok, meseszoba, meseszőnyeg) biztosításával, mesepárnák elhelyezésével kezdődik a mese. A mesét egy héten keresztül hallhatják a gyermekek, és azt követően történik a dramatizálás.

2.1. A verselés, mesélés célja

Életkori és egyéni sajátosságok szintjén alakul, a gyermekek mesék, versek iránti érdeklődése, megalapozódik az irodalomszeretet. A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetése által, fejlődik a helyes nyelvhasználat, a gyermekek saját vers- és mesealkotása, és a biztonságos önkifejezés.

2.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Oldott, derűs légkör teremtése, amelyben a gyermekek természetes közlési vágya, a meglévő ismereteinek különféle élethelyzetben való gyakorlása fejlődik és fejleszthető.
- Életkori sajátosságokhoz igazodó anyanyelvi és mozgásos játékok beépítése a mindennapi tevékenységekbe.
- A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a dajka beszédmintájának, kommunikációjának összehangolása
- Az óvodapedagógusok az óvodás gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséiből is választanak.
- Népi, klasszikus és kortárs multikulturális, interkulturális irodalmi, esztétikai élmények közvetítése, hagyományok ápolása
- A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, alapján a felhasznált irodalmi anyagokat az óvodapedagógusok módszertani tudatossággal válogatják, óvodai programunk megvalósításához kapcsolódó kötelező/ ajánlott szakirodalom jegyzék alapján, mert csak a művészi értékű irodalmi alkotás biztosítja a gyermek számára az esztétikai élményt.

- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés
- Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása, figyelembe véve a gyermeki személyiségvonásokat és szükségleteket (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok, beszélgető körök, interaktív játékok
- Megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználásával a gyermeki beszéd-kommunikáció fejlesztése.
- A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében.
- A mesélés szerepének megismertetése a szülők körében, a szülők nevelési szemléletének formálása.
- A mese megfelel a kisgyermek szemléletmódjának, világképének. A mese - képi és konkrét formában, a **bábozás és dramatizálás eszközeivel is** feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

2.3. A verselés, mesélés tartalma

A mese vers a gyermek számára a leghatékonyabb tanulási forma, létszükséglet, olyan érzelmi, értelmi és erkölcsi értékeket közvetít, amely megalapozza a gyermek pozitív személyiségjegyeit.

Fontos szempont, hogy magas szintű irodalmi élményt nyújtunk a gyermek számára. A művek kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság, amelyet segít a jól felszerelt könyvtárunk.

A mese – versmondás lényeges elemeit – metakommunikációs eszközöket (testbeszéd, tekintet) az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek.

Alkalmazza a drámajáték elemeit, az ismerkedő játékokat, a csoportépítő játékokat, amely során saját emlékeik, képzeletük alapján élik át a gyermekek a helyzeteket, szituációkat.

Követelmény, hogy az óvónő – mese-vers tevékenység során – emlékezetből meséljen, verseljen (kivételt képeznek a folytatásos történetek, pl. alvás előtt). Olyan feltételeket teremtsünk, hogy a mese – vers tevékenységen minden gyermek részt vegyen.

MESE – VERS TARTALMA			
	3-4 éves korban	**4 - 5 éves korban**	**6-7éves korban**
Népi Mondókák	(10-12) altatók, hintáztatók, ujjkiszámolók, höcögtetők, simogatók, stb.	(4-5) környezetről, időjárásról, az évszakok megfigyeléséről, természeti jelenségekről, tárgyakról, állatokról	(4-5) felelgetős, kiszámolós, tréfás mondókák, párválasztók, találós kérdések, közmondások
Versek	(3-4) rövid versek állatokról, természetről, ritmikus mozdulatokkal kisérve	(6-7) kiolvasók, vidám, groteszk, humoros témái: évszakváltás, természet szépségei	(15-20) gyermekek élményeihez kapcsolódó versek, ünnepek, hagyományok, jeles napok
Mese	(10-14) rögtönzött történetek, láncmesék	(10-15) állatmesék, népmesék, kortárs, klasszikus mesék, párbeszédes és elbeszélő történetek	(15-20) népköltészet, kortárs, klasszikus tündérmesék, tréfás-verses-, mű mesék, folytatásos mesék, elbeszélő történetek, önálló mesebefejezés, önálló mesekitalálás
Dramatizálás	Állatok hangjának, mozgásának utánzása	Állatmesék párbeszédeinek eljátszása, kedvelt epizódok feldolgozása	Hosszabb történetek, saját készítésű díszletek felhasználásával, szerepek önálló elosztásával. Drámajáték alkalmazása.
Bábozás	Az óvónő bábjátéka ujjbáb használata	Az óvónő bábjátéka, síkbábok önálló használata	Önállóan bábozzanak, saját készítésű bábokat is használjanak, szívesen bábozzanak kiscsoportosoknak, (zsákbábok, kesztyűbábok)

2.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Önállóan mondanak rövidebb-hosszabb verseket, rigmusokat.
- Megjegyeznek 10-14 mondókát, 6-8 verset és 10-15 mesét.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a maguk és társaik szórakoztatására.
- Képesek saját vers és mesealkotásra, összefüggő mese, történetet kitalálására, annak mozgásos megjelenítésére kifejezésére.
- Elkezdett történeteket fantáziájuk segítségével folytatni tudnak.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Szívesen nézegetnek könyveket, vigyáznak az épségükre.
- A térbeli irányokat, viszonyokat, illetve verbális kifejezéseket helyesen használják.
- A szülők részt vesznek mesék közös feldolgozásában,
- Visszajelzésekből értesülünk, hogy gyakoribbá válik a szülők otthoni mesemondása
- Szívesen hallgatják a népmeséket, népi hagyományokat felelevenítő mondókákat, rigmusokat, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág meséit.

3. Ének, zene, énekes játék, gyermektáncú

3.1. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc célja

Az örömet adó ölbeli játékok, népi gyermekdalok, énekes játékok, a kortárs művészeti alkotások által alakul, a zene iránti érdeklődés, formálódik a zenei ízlés, esztétikai fogékonyság.

Célunk, hogy a gyermek cselekvő módon fedezze fel környezetét, és olyan tapasztalatok birtokába jusson, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Ismerje meg a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, tanulja meg ezek szeretetét, védelmét.

3.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Megfelelő légkör kialakításával az érzelmi motiváltság biztosítása.
- A gyermekek minél több olyan zenei élményhez juttatása, amely megalapozza zenei anyanyelvüket, fejleszti gondolkodásukat és kommunikációs képességeiket.
- A gyermekek zenei képességének (hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, harmonikus, szép mozgásának), kreativitásának fejlesztése, énekes népi játékok, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével
- A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan örömteli, érzelem gazdag, szép, tiszta éneklésre szoktatás, az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok)
- Az énekes játékok eszközeivel különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszédek, dramatizálás gyakorlása
- Az önkifejezés újabb lehetőségének felkínálása a zenei improvizációra való ösztönzés (mozgás rögtönzése zenére, dallam, ritmus variációk kitalálása)

3.3. Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc tartalma

A zenei nevelés programja minden csoportban az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével tervezett tevékenység. A zenei anyag feldolgozása Kodály Zoltán irányelvei és Forrai Katalin szakmai útmutatása alapján történik.
A program, zenei anyagát hangsúlyosan alkotják a népi mondókák, ölbeli játékok, pentaton hangkészletű 6 hangterjedelmű népi dalos játékok, a zenei átélést segítő, kreatív mozgások, hangulatokat, érzelmeket közvetítő zenehallgatás, dalanyag, a készségfejlesztés zenei elemei és a hangszeres előadások

A zenei anyag kiválasztása, tervezése az évszak és az ünnepkör figyelembevételével történik. A zene, mint az önkifejezés egyik eszköze állandóan jelen van a nap folyamán, melynek során nagy gondot fordítunk az élő befogadó zenei tevékenységre, sokszori gyakorlására, s az ehhez kapcsolódó, szép, esztétikus mozgásra.

Az ölbeli játékok helye szerepe a beilleszkedési időszakban jelentős és a mindennapokban gyermekek közösségi nevelésében fontos szerepet tölt be. Játék közben is adódik lehetőség zenei élményszerzésre, így pl. dúdolgatásra, énekelgetésre, amely oldott, derűs légkörben, a gyermekek önkéntes érdeklődésére és részvételére épül. Fontos szempontnak tekintjük az óvónő pozitív mintaadását, a helyes artikulációt és a tiszta éneklést.

Zenei élményeket szereznek a gyermekek spontán játék közben, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenység által.

3 – 7 éves korban a tanulás szervezeti formája: tervszerű, kötetlen foglalkozás, hetente 1 alkalommal. A kezdeményezések kapcsán mindvégig törekszünk a gyermek érdeklődésének felkeltésére és fenntartására. Lehetőséget teremtünk egyszerű táncos lépések gyakorlására, mint pl. körben járás, ringatózások rugózások, mely a gyermekek harmonikus mozgását segítik elő.

5-7 éves korban a szép, tiszta éneklésre és a harmonikus mozgásra helyezzük a hangsúlyt. Ebben a korban már képesek az önállóságra, ezért nem szükséges, hogy az óvónő végig együtt énekeljen velük. A mozgással kísért egyöntetű szép, tiszta előadás megvalósítása tudatos cselekedtetésre épül (testtartás, tekintet, hangsúly, hanglejtés, ritmus).

Éneklés közben beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztésére, a hangzók helyes formálásának gyakorlására, beszédtechnika fejlesztésére, fogalomalkotás, szókincsbővítés, beszédhibák javítására is lehetőség nyílik.

Óvodánkban alkalmazott zenei eszköztár: különböző méretű dobok, zörgő dobok, különböző méretű cintányérok, háromszögek, ritmus hangszerek, xilofon, furulya, saját készítésű hangszerek felhasználása (termések, pengettyű, nádi hegedű…), audiovizuális eszközök (CD lejátszó, bluetooth-os hangszóró, videó) szakmai könyvek, az énekes dalos játékokhoz felhasznált eszközök, saját, csoportra jellemző egyéb énekes kelléktár.

3.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Ismernek 10-15 mondókát, 20-25 különböző hangkészletű és szöveghosszúságú népi gyermekjátékdalt, néhány alkalmi dalt, műdalt.
- A gyermekek bátran, egyénileg is tudnak mondókázni, énekelni.
- Szívesen és örömmel vesznek részt énekes játékokban.
- Ismerik a zenei fogalom párok jelentését.
- Képesek érzékeltetni az egyenletes lüktetést, a motívum hangsúlyokat és a ritmust különböző mozgásformákkal kifejezni.
- Felismerik a tanult dalokat dúdolásról, hangszerjátékról, jellegzetes részletekről.
- Próbálkoznak az improvizálással.

- Képesek dallambujtatást végezni.
- Ismernek egyszerű ritmushangszereket, azokat tudják használni.
- Képesek élvezettel, figyelemmel, érdeklődéssel végighallgatni a zenei bemutatásokat.

4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az emberismereteinek döntő részét vizualitás, látás által nyeri. A vizuális nevelés látásnevelés, képzetek, utánzás, gyakorlás segítségével. A látás sajátos gondolkodás. Ismeretek, gondolatok lejegyzésének első lehetősége, az ábrázolás a vizuális nyelv egyik formája. A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. Óvodásaink számára a szabad rajzolás az egyik legjelentősebb önkifejezési mód, mely során a gyermek (sémákat", vagy másképpen szimbólumokat használ. A „sémák" alapformák, amelyek a valóságról szerzett tapasztalatok során folyamatosan gazdagodnak. A papíron nyomot hagyó rajzeszközök (ceruzák, tollak, zsírkréták, stb.) a funkció öröm érzését keltik a firkáló gyermekekben. A különböző motívumok szabad kombinálásával jut el a gyermek a formákig, majd a kompozíciók megalkotásáig. Amit a világról tud, ábrázolásában is el tudja mesélni, amit nem tud ábrázolni, azt hozzámeséli.

Az ábrázoló tevékenység célja, nem maga a tevékenység során létrejövő bármiféle alkotás, vagy annak esztétikai értéke, hanem maga az örömteli cselekvés. A létrejövő „mű" jelzés a gyermek ismereteiről, érzelmi életéről, kézügyességének fejlettségéről.

Az ábrázoló tevékenység során a szülők hozzájárulásával változatos sokféle eszközt biztosítunk a gyermekek számára. Igyekszünk megtanítani az eszközök célszerű használatát. Figyelünk a helyes szokás és normarendszer (ülés, testtartás, kézmosás, stb.) kialakítására. Olyan légkört teremtünk, amelyben a gyermekek egyéni élményeiket, a közös megfigyeléseket, elképzeléseiket, saját elgondolásaik szerint újra alkothatják, ahol megjelenik szűkebb és tágabb környezet megismerésén belül a szülőföldhöz való kötődés. Fejlesztő eljárásunk alapja, hogy önmagához képest fejlődjön, lépjen előre a gyermek. A lehetőségek megteremtésével a gyermeki fejlődés mozgatórugója az önfejlesztés lesz, hiszen a gyermek is arra törekszik, hogy alkotásai egyre jobban hasonlítsanak a valóságra. A segítség módját illetően várjuk ki először, hogy mit alakít ki magától a gyermek, s ne arra gondoljunk, hogy mit kell tudnia a gyermeknek. (E tekintetben szemléletváltás szükséges.)

Az iskolakezdéshez a fentiek mellett fontos hogy kialakuljon a finom motorikus koordináció, a vizuális észlelés, megfigyelés, emlékezet megfelelő fejlettsége, mely egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához, így a terület fejlesztése, szintén a fejlesztő tevékenység fontos eleme.

Programunkban a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

4.1. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka célja

Az esztétikai tartalmú élmények által alakul a gyermekek vizuális észlelése, az emlékezete, képzelete, a vizuális gondolkodás.

4.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Az önálló gyermeki alkotó tevékenység feltételeinek megteremtése, örömteli alkotólégkör kialakítása.

- Mozgással, cselekedtetéssel, vizuális élmények biztosításával, az észlelő funkciók változatos gyakoroltatásával, párhuzamosan végezhető tevékenységszervezéssel sokszínű tapasztalatok nyújtása.
- A belső képek gazdagítása gyermeki ábrázolás ösztönzése, változatos lehetőségek felkínálásával.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása. fejlesztése a népi motívumok alkalmazásával
- A gyermeki élmény- és fantázia világának gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó alakító önkifejezés és önérvényesítő gyermeki tevékenység fejlődésének segítése.
- Önértékelésre, egymás munkájának megbecsülésére nevelés.
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilvánulásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: (pl. megszólítás, szándéknyilvánítás, kérés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése. stb.)
- Az ábrázolási tevékenységében lassan fejlődő, (diszgráfia tüneteit mutató) gyermekek egyéni fejlesztése, folyamatos jelzés a szakemberek felé.
- Szociális hátrányok enyhítése ábrázolás eszközeinek biztosításával
- Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Fontos az ábrázoló tevékenység fejlesztésében:

- A technikák megismertetése, gyakorlása 3-4 éves korban, bővítése a többi életkorban.
- Témánként több technikai megoldás felkínálása, feltételeinek biztosítása a kreativitás fejlesztése és a változatosabb gyakorlás érdekében
- Élményre alapozott, jól kigondolt témaválasztás
- A vizuális nevelés komplex beillesztése a nevelési rendszerbe

4.3. Az ábrázoló tevékenységek szinterein a feltételek megteremtése

Csoportszobában szabadon folyó ábrázoló tevékenységhez biztosítunk „műhelysarkot”, elkülönített asztal, polcos szekrény, ahol az ábrázoláshoz szükséges eszközök (festék, ecset, ceruza, színes ceruza, filctoll, gyöngy zsírkréta, agyag, gyurma, papír, olló, és más anyagok a gyermekek számára elérhetőek, biztonságos az elhelyezésük.

A dramatikus játékoknál bábok, kosztümök, építők, kirakók szabad elérése mellett félkész termékek, játékok, anyagok biztosítása a díszletek, hátterek, jelmezek megalkotásához.

A csoportszobában tervezett ábrázoló tevékenységhez változatos helyszín, anyag és eszközök (dobozokon, fatörzsön, paravánon, táblán, csempén, stb) biztosítása, valamint tárolási lehetőség az elkészült munkáknak

Szabadtéren, pl. az udvaron a gyerekek számára biztosítunk állandó helyen asztalt, széket, táblát, krétát, s egyéb eszközöket. A természetben élménygyűjtés, növényekből, termésekből, alkalmi játékok készítése a gyerekekkel.

Az épített környezetben falu-kép, város-kép, házak és udvaruk, valamint azok lakóinak megfigyelése, múzeumok, könyvtárak, színház, bábszínház látogatása.

4.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A rajzolás, mintázás, kézimunka kedves örömteli tevékenységgé válik.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne, esztétikai véleményt alkotni.
- Kézmozgásuk lehetővé teszi az egyre finomabb mozdulatokat kívánó feladatok elvégzését. a vizuális észlelésük, megfigyelésük, emlékezetük fejlődik
- Az eszközöket készségszinten kezelik.
- Ismerik a különféle ábrázolási technikákat, anyagokat, azokat képesek önállóan megválasztani és alkalmazni, szükség esetén közös feladatokban együttműködni.
- Képalkotásukban megjelenik a tér, síkba való átfordítása.
- Munkáikban tükröződnek a világról szerzett egyre valósabb ismeretük, de elsősorban érzelmi megnyilvánulásai, kialakul saját forma-nyelvük.
- A gyermekek alkotására jellemző, a részletező formagazdagság, a színek változatos használata.
- A kiemelt figyelmet igénylő-tehetséges gyermekek szabad önkifejezése megvalósul
- Életkoruknak és fejlettségüknek megfelelően ismernek népművészeti elemeket, szokásokat, hagyományokat, nemzeti szimbólumokat.

5. Mozgás

A mozgás fejlődését a születéstől a kisgyermekkorig általában figyelemmel kísérik, fontosnak tartják. A járás megtanulás után azonban már kevesebb figyelem irányul erre a területre. Programunkban centrális helyet foglal el a mozgásnevelés, amely a fejlesztés alapjául szolgál. Alapvetőnek tartjuk a mozgásfejlődés folyamatos nyomon követését, megsegítését, regisztrálását. A fejlődést segíteni ugyanis, csak a meg lévő szinthez igazodva lehet. Miközben mozog a gyermek, tapasztalatokat gyűjt, fejlődik, csont és izomrendszere, alakulnak mozgás koordinációi, testi képességei, pontosabbak, finomabbak lesznek mozdulatai, észlelési funkciói. Számunkra az igazán érthető és feldolgozható információ, amit megtapasztal mozgás és tevékenység útján. A tanulási zavarok kialakulásának megelőzésében kulcsfontosságú a széleskörű mozgásfejlesztés.

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is.

A mozgás sokoldalú tevékenység, feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi. A szabad játék tevékenységén, a testnevelési foglalkozáson túl jelen van a különböző nevelési területeken, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenységben is.

Programunkban a mozgáson keresztül pedagógiai és pszichológiai feladatokat egyaránt megvalósítunk. A mozgásfejlesztés fő feladatait – a nagymozgások, szem-kéz-láb koordináció, egyensúlyérzék, finommotorika fejlesztését – természetes módon építjük be a gyermekek tevékenységébe.

5.1. Mozgás célja

A rendszeres mozgás, a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése során megalapozódik a mozgás szeretetésre épülő egészséges- életvitel és életmód.

5.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Rendszeres, mindennapi mozgással, az egészséges életmódot erősítő tevékenységek biztosítása, az egészséges életvitel kialakítása, a gyermekek egészségének megőrzése, edzése

- A játékos mozgás, torna által a mozgásigény kielégítése, felkeltése mozgáskultúra fejlesztése, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével
- Nevelési feladatok megvalósításához, mozgásos tapasztalatok, tervezése és a mindennapi gyakorlati megvalósítása
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, mozgásra késztető biztonságos környezet kialakítása
- Játékos mozgásban az értelmi és szociális képességek, társra figyelés fejlesztése
- Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése
- Az egyéni lemaradásokat kompenzáló speciális mozgásos játékok közvetítése, a hátránnyal küzdő gyermekeknél. (Biztonságban végezhető mozgásélmény feltételeinek megteremtése, a csoportszobában és az udvaron egyaránt.)
- A szülőkkel együttműködve, a gyermekek egyéni érdeklődésének, temperamentumának figyelembe vételével differenciált (prevenció, korrekció, tehetséggondozás) mozgáslehetőség biztosítása, ill közös mozgásos programok szervezése

5.3. A mozgás hatása a képességfejlesztésben

Hatása az értelmi képességek fejlődésére:

- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri felidézésével fejlődik a gyermekek vizuális memóriája.
- A testrészek, téri irányok, formák bemozgásával, megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapszik szókincsük.
- A konkrét, mozgásos tapasztalatok beépülése segíti az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődését.

Hatása szociális képességek fejlődésére:

- A saját testéről szerzett tapasztalat és a mozgásos képességeinek megismerése, a mozgás feletti kontroll kialakulása segíti az „én tudat” fejlődését a „szociális én” erősödését. Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulását.
- A közös, örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolatai kiszélesednek. A társakkal végzett együttmozgás segíti a gyermek én-határainak megismerését, a másik észlelését, fejlődik önfegyelmük, önuralmuk, együttműködő, kooperáló képességük és toleranciájuk.
- A mozgásos versengések során átélik a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezeknek a kezelését, elviselését.

5.4. A mozgásfejlesztés tartalma

Óvodánk mozgásfejlesztő programja kiemelten az alábbi területeken valósul meg:

- a szabad játékban a gyermekek kötetlen, spontán, természetes játékos mozgása közben,
- a testnevelési foglalkozáson,
- mindennapi testnevelésen,
- differenciált mozgástevékenység során.

- úszásoktatás és korcsolyaoktatás alkalmával

3 - 4 éves korban: A nagymozgások fejlődését kívánjuk segíteni, ezért leginkább a csúszáshoz, kúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz, guruláshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk (csúszda, létra, tornaszőnyeg, asztalok, székek).

4 - 5 éves korban: Nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció. Mindezt jól szolgálják a célba dobó játékok (kugli, ugróiskola, ugrókötél, labda). Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése (hinta, Body Roll, füles labda, lépegető, forgó korong stb.)

5– 7 éves korban: A finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére. Pl.: ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, gyöngyfűzés, építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás, stb. A gyermekek felügyeletének biztosítása mellett használjuk fel a mozgásos tevékenységekre az öltözőt és a fejlesztő szobát is.

Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Valamennyi színtéren fontos a feladat természetes mozgáskedv megőrzése, felkeltése és a mozgásigény kielégítése, valamint a motiváló, mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása teremben a szabad levegőn, eszközökkel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában.

Óvodánk belső és külső sajátossága feltételeinek megléte lehetővé teszi a szabad mozgásforma önálló és célzott gyakorlását, kipróbálását. A mozgásos tevékenységekhez a csoportszobát a belső folyosót, a teraszt is alkalmassá tesszük, a könnyen mozgatható bútorok átrendezésével mozgásösztönző szerek biztosításával (asztalok, székek, mászókák, billenő hinta, füles labda, Body Roll)

Nagy területű udvarunkon a természetes anyagból készült több funkciós fa mászóka, csúszda, fa illetve az ezeket kiegészítő tornaszerek, jól szolgálják a testi képességek fejlődését, mozgásuk összerendezettségét, sok lehetőséget biztosítanak mozdulataik kipróbálására, téri tapasztalataik megszervezésére.

Fontos eszközként tartjuk számon az egyensúlyi helyzet keresését igénylő kerékpárokat, rollereket és a lengő hidat, valamint a ritmikus mozgást biztosító mérleg hintát, billegőket, hintákat. A sokoldalú képességfejlesztés céljából engedjük a gyermekeket fára mászni. Tervezzük a sport udvarrész továbbfejlesztését, ahol felügyelet mellett a sokoldalú mozgásfejlődést elősegítő felszerelések és eszközök mindig a gyermekek rendelkezésére állnak.

A gyermekek mozgásigénye különböző. Nagyon fontos, hogy a nagyobb, aktívabb mozgást és a nyugodtabb tevékenységet kedvelő gyermekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, egymást tiszteletben tartani. Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása, betartása. Az óvodapedagógus tudatosan szervezze a fejlesztési feladatokat. Az udvaron minden gyermek csoportjától független, érdeklődésének megfelelően csatlakozhasson bármelyik óvónő, vagy gyermek által kezdeményezett mozgásos játékhoz, feladathoz (kivétel a kiscsoportos gyermekek). A feltételek birtokában fontos, hogy megtanítsuk a gyermekeket a sport – és a manipulációs eszközök használatára. Tanítsunk sok, mozgásos játékot, régi népi játékot is, pl.: ugrókötelezés, ugróiskola, dalos játékok. Kapcsolódjunk be a gyermekek által szervezett és kezdeményezett játékokba, ha ezt igénylik, ötleteinkkel fejlesszük tovább. Fontos az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása.

Elsődleges tennivalónk az óvoda helyiségeinek (csoportszoba, öltöző, folyosó, terasz, udvar) további mozgás centrikus berendezése, fejlesztése, (Kerékpárok, kerékpárút, fák közé feszített kötél, mászóka, célba dobó, képességfejlesztő játékok).

Meggyőződésünk, hogy a rendszeres mozgás során fejlődnek a gyermek pszichikai, testi, értelmi és szociális képességei, ezek eredményeként egészségesebbek lesznek.

Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon

A tevékenységek levezetésénél maximális lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgáselemeket. Differenciált feladatok adásával segítsük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatokat. A mozgás kivitelezését segítő utasításokat a feladat végzése alatt többször ismételjük, az értékelést, ellenőrzést egyszerre végezzük. Mutassuk meg a helyes mintát. Ösztönözzük őket az esztétikus, pontos mozgásra. Fontos szempont a foglalkozások szervezésénél, hogy a gyermekek a lehető legkevesebb várakozási idővel folyamatosan mozogjanak. Amíg lehetőség van rá, a szabadban tornázzanak.

A sokoldalú mozgástapasztalat, alapvető mozgáskészségek, mozgásformák megismerése, a testi képességek kibontakoztatása mellett a gyermekeknek sok testnevelési játékra van szükségük. Mindezek mellett a testnevelési foglalkozások tartalmában és gyakorlatában a komplexitást is érvényesíteni kell, azaz több tevékenységi forma művelődési anyagát lehet beépíteni. Gyakorlattá vált, a nagycsoportos korosztály esetében a testnevelési játékokat ismétlő foglalkozás, és a rendgyakorlattal, főgyakorlattal tervezett tevékenységek váltakozása. Az azonos életkorú gyermekek, ill. az azonos képességű gyermek együttes mozgásos tevékenysége, csoportközi integrációs tevékenységek.

Óvodánkban alapkérdésnek tekintjük a sport, tornaszerek és kézi szerek folyamatos bővítését, amelyek magukban hordozzák a játék és a testnevelés mozgásanyagának gyakorlati lehetőségét. A kézi szerek segítségével – tornabot, kendő, szalag, szalagos bot, buzogány, labda, babzsák, karika – végzett gyakorlatok, a különböző fogásmódok, forgatások, emelések, dobások, stb., mind jól szolgálják a finom mozgások kialakítását, a téri irányok gyakoroltatását, az oldaliság tanítását, segítik a kéz fogóizmainak erősítését.

A tudatos fejlesztési céllal tervezett nevelői munka eredményeként minden gyermek láthatóan, mérhetően magasabb fejlődési szintet ér el a korábbihoz képest.

A rendgyakorlat és gimnasztika alapgyakorlatai:

- Játékos járás, futás, ugrás, dobás gyakorlatok és a gyakorlásokhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,
- Játékos támasz gyakorlatok (csúszás, kúszás, mászás, bújás, gurulás hossztengely körül, átfordulások, tarkóállás, kézállási kísérletek), gyakorlására szerkesztett testnevelési játékok,
- Játékos függés, egyensúly, labda gyakorlatok (kézzel, lábbal) és a gyakorlásukhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,
- Játékos emelések, hordások, küzdő gyakorlatok (húzások, tolások) és a gyakorlásukhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok, versengések,
- Játékos foglalkozások a szabadban (rollerezés, kerékpározás, csúszkálás, szánkózás, kuglizás…),
- Játékos testtartásképző – javító és lábboltozat süllyedést megelőző javító gyakorlatok (kúszás előre és hátra, hason és háton, labdadobás hason fekvésben, célba és társnak),
- Játékos, zenés – mozgásos önkifejezés (táncos és népi játékok, gyermek néptánc alapok)
- Játékos légzési gyakorlatok.

Mozgásfejlesztés a mindennapi testnevelésen

Minden korcsoportban naponta egyszer 5-10 perces időtartammal szervezzük meg. A tevékenység napirendbe történő illesztése állandó. A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal. Az örömmel és jó hangulatban végzett játékok jó lehetősége nyújtanak a fejlesztő program egy-egy feladatának megvalósításához, társas kapcsolatok alakításához (a futó és fogó játékokkal a nagymozgások és a térészlelés, labdajátékokkal a szem-kéz, szem-láb koordináció és a finommotorika fejlődik. A játékok, térformák felidézésével a vizuális, verbális memóriájuk fejlesztésére, valamint szókincsük gyarapítására nyílik lehetőség.

Mozgásfejlesztés differenciált mozgástevékenység során

Az 5 éves korosztálytól a gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelően részt vehetnek szakképzett néptánc oktató óvodapedagógus által vezetett néptánc foglalkozáson. Az ortopéd szűrést követően prevenciós, ill. korrekciós tornát szervezünk az arra rászoruló gyermekeknek.

5.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékban
- A gyermekek mozgása összerendezett, kialakult a nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50 – 100 m távolságot kitartóan végig futni.
- A természetes mozgások (csúszás, kúszás, mászás, dobás) technikáit ismerik
- Tudnak helyben labdát pattogtatni.
- A különböző verseny játékok, ügyességi játékokban betartják a szabályokat.
- Képesek alkalmazkodni társaikhoz, toleránsak, együttműködők, segítőkészek.

6. A külső világ tevékeny megismerése

A környezeti nevelés általában a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Mindezek kialakítására legalkalmasabb az óvodáskor, mely ideális és fontos szakasza a környezeti nevelésnek, hiszen a szokások már a korai életszakaszban kialakulnak, s az egész életre szóló élmények, benyomások, szokások alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt környezeti gondolkodását, környezet és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását.

Programunkban a komplex környezeti nevelés fokozott hangsúllyal van jelen. A környezet megismerése áthatja a gyermek életét, az óvodai tevékenység egészét.

6.1. A külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet

6.1.1. A külső világ tevékeny megismerésének célja

Biztonságban tájékozódnak környezetükben, ismerik szűkebb és tágabb, természeti és emberi környezetüket. Erősödik a pozitív érzelmi viszony a nemzeti, a multikulturális értékek, a népi, és a családi hagyományok, a szülőföld, a hazai táj, a természet szeretete, védelmének igénye, a környezettudatos magatartás.

6.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, kíváncsiságára, megismerési vágyára, sokoldalú érzékelésén alapuló érdeklődésére építés. A természeti, és szűkebb lakókörnyezetükhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása
- Több érzékszervre ható, és cselekvés közben felfedezett környezeti tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtése, a spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása
- Tanulási készségeket, képességeket meghatározó részfunkciók tudatos fejlesztése alkalmi, folyamatos megfigyelés, gyűjtés, szimulációs játékok közben)
- A környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban a spontán és irányított beszélgetéssel, önérvényesítő törekvések segítése, anyanyelvi-értelmi nevelés megvalósítása
- A gyermekek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet átalakításában
- A beszélő környezet megteremtetése, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések támogatása
- Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő néphagyományok, multikulturális elemek beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják gyermekeink óvodai életét, fejlesztik az erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozza szokás és normarendszerüket
- A családi tárgyi kultúra értékeinek megismerése, beépítése a napi gyakorlatba
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális pedagógiai módszerekkel történő tevékenységének, tapasztalatszerzésének biztosítása
- A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, bevonásuk a környezet megfigyelésébe, átalakításába
- Szociális hátrányok enyhítésére szülőkkel közös ismeretszerző kirándulás szervezése

6.1.3. A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma, témakörei

- Természet és társadalmi környezet megismerése

- Környezetalakítás, a felnőtt környezettudatos mintájának biztosításával
- Környezetvédelem

Természet és társadalmi környezet megismerése

A témakörök keretét az évszakok változásai, az évszakokhoz kapcsolódó jelenségek megfigyelése, jellemző tevékenységei, a hagyományok és jeles napok töltik meg tartalommal.

Szülőkkel való közös tevékenység során ismerjék meg a társadalmi környezetünkben fellelhető foglalkozásokat: pl. fodrász, kőműves, kozmetikus, varrónő, szerelő stb.

A természeti és társadalmi témákról szerzett tapasztalatok, ismeretek az életkor előre haladtával folyamatosan bővülnek, és koncentrikusan mélyülnek, maguk a témakörök is több ponton kapcsolódnak egymáshoz.

3 - 4 éves korban:

- **Óvodások vagyunk:** ismerkedés az óvoda helyiségeivel és az ott dolgozókkal
- **Testünk:** önmaga felismerése és azonosítása a tükörben, testrészek, érzékszervek megnevezése, a testrészek, érzékszervek funkciója és ápolása, az orvos gyógyító munkája.
- **Család**: ismerkedés a családommal (fényképen azonosítva), a mi otthonunk, lakásunk részei (szoba, konyha, fürdőszoba)
- **Évszakok**: figyeljék meg az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit, szerezzenek tapasztalatot az időjárás és öltözködés összefüggéseiről.
- **Növények:** megneveznek néhány, a környezetükben található növényt, gyümölcsöt, zöldségfélét, virágot, tapasztalatot szereznek színéről, illatáról, ízéről
- **Állatok:** megneveznek néhány, a közvetlen környezetünkben található állatot, utánozzák mozgásukat és hangjukat.
- **Élő-élettelen:** élő és élettelen közötti különbségtétel megfigyeltetése (csíráztatás).
- **Napszakok**: a csoport napirendje, nappal, - éjszaka fogalma.
- **Közlekedés**: ismerkedés a gyalogos közlekedéssel, környezetünkben található járművek megfigyelése (autó, autóbusz, kerékpár)
- **Színek:** figyeljék a környezetük színeit, ismerkedjenek az alapszínekkel.

4 - 5 éves korban

- **Óvodások vagyunk:** középsősök lettünk, élményszerző séták az óvoda szűkebb környezetében
- **Testünk**: tudatosodjanak a főbb testrészek funkciói, alakuljon ki testfogalmuk, oldaliság tanítása, alakuljon ki bennük a testünk ápolásának igénye, és az orvos gyógyító munkájának fontossága
- **Család:** a mi családunk, tagjai, otthonunk címe, lakásunk része, berendezései, nemi sztereotípiáktól mentes közvetítése a családi feladatoknak
- **Évszakok:** évszakonként az időjárás- és a természet változásainak megfigyelése, összefüggéseinek megláttatása, az időjárás változásának hatása az emberek tevékenységére és az állatok életmódjára
- **Növények:** az évszakok, az időjárás változás hatása a növények életére, figyeljék meg néhány növény fejlődését, érését
- **Állatok:** figyeljék meg az évszakok, időjárás változásának hatását az állatok életére, ismerkedjenek meg néhány állattal és kicsinyeivel a valóságban vagy képen.

- **Élő-élettelen:** közvetlen környezet, megfigyeltetése, osztályozása élőre-élettelenre (növények hajtatása, gondozása, anyagok tulajdonságai
- **Napszakok:** napszakokhoz kötött tevékenységek tudatosítása, nappal és éjszaka fogalmának megismertetése
- **Közlekedés:** a gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása, ismerjenek néhány személy- és teherszállító járművet
- **Színek:** fedezzék fel a környezetükben található azonos színeket

5-7 éves korban

- **Óvodások vagyunk:** Nagycsoportosok lettünk, iskolások leszünk, tájékozódás az óvoda tágabb környezetében.
- **Testünk:** tudatosodjanak az emberi test (a domináns kéz) részei és azok funkciói, emberi és állati testrészek, érzékszervek összehasonlítása funkciójuk szerint, az egészséges életmód, egészségvédelem fontosságának tudatosítása (egészség – betegség – gondozás, egészségügyi vetélkedő)
- **Család:** a mi családunk, családfa (nemek-, kor szerinti csoportosítás), foglalkozások, feladatok a családban, (nemi szerepek sztereotípiáktól mentes közvetítése), ünnepeink, szeretteink körében.
- **Évszakok:** az évszakok időjárásának és a természet változásainak összehasonlítása; a természeti változások hatása az emberre, állatra, növényre; figyeljék meg az évszakokban folyó munkálatok és azok fontosságát, és lehetőség szerint vegyenek részt benne.
- **Növények:** tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van; kísérjék figyelemmel a növénytermesztést (az óvoda udvarán) és betakarítást (mezőgazdasági területeken),
- **Állatok**: tudják, hogy az állatok életmódja és az időjárás változása között összefüggés van (elköltöznek, gyűjtögetnek, szőrmét váltanak); hasonlítsák össze külső és belső jellemzőjük alapján, illetve csoportosítsák a szűkebb és tágabb környezetükben található állatokat.
- **Élő-élettelen**: tegyenek különbséget az élő természet tulajdonságai és az élettelen természet tulajdonságai között, élő- és élettelen dolgok összehasonlítása, csoportosítása.
- **Napszakok:** ismerkedjenek a napszakokkal (hajnal, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjszaka) és az azokban végzett tevékenységekkel; az idő múlásának felismerése.
- **Közlekedés:** önállóan tájékozódjanak a gyalogos közlekedésben (irányok, jelzések megismerése); ismerkedjenek szárazföldi, vízi, légi közlekedési eszközökkel; hasonlítsanak össze személy- és teherszállító járműveket.
- **Színek**: különböztessenek világos és sötét színeket, ismerjék a színárnyalatokat.

Környezetalakítás

Életkori szinten gyakorolják, alkalmazzák a gyermekek a tapasztalati úton megszerzett készségeket, ismereteket. Az életre való felkészítés nem nélkülözi a munkatevékenységek lehetőségeinek kiaknázását.

A környezetalakítás céljából nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres tevékenység legyen, ami beépül az óvodai nevelés komplex folyamatába.

A tárgyakról, jelenségekről szerzett benyomásokat, ha azok érzelmileg megalapozottak a gyermek tovább éli, átrendezi.

Az óvónő- és a dajka környezethez, természethez fűződő pozitív viszonya, aktív környezetalakító munkája minta a gyermek számára. Fontos, hogy az ügynek a szülőt is megnyerjük, hiszen így alakítható eredményesen a szép, tiszta környezet iránti belső igény.

A gyakorlás legtermészetesebb színterei:

- kötetlen játék (játékhelyek átrendezése, csoportszoba rendjének helyreállítása, ünnepek előtti díszítésben való részvétel, stb.)
- célzott tanulási folyamat: gyűjtögetés, dugványozás, csíráztatás, ültetés, gyomlálás, öntözés, kísérletezés.
- természetes élethelyzetek: a természet kincseinek alkotó módon történő felhasználása, átalakítása,
- virágos- és konyhakert, természet és élősarok, termések, levelek, csigaházak, kavicsok, növények nézegetése, válogatása, játékukban történő felhasználása.

Környezetvédelem

Környezetvédelmi elveink:

- Velünk, körülöttünk élő növényekre, állatokra vigyázzanak! (Ne tépjék le a virágokat, ne tapossák el a bogarakat, csigákat, békákat, s ne kezeljék játékszerként!
- Óvják a környezet, természet kincseit! (víz, levegő, föld)
- Ne szemeteljenek!
- A szelektív hulladékgyűjtést alapvető értéknek tekintsék!
- Vigyázzanak a környezetük tisztaságára!

A környezetvédelmi nevelés feladatának eredményes megvalósításához a nevelőtestület tagjainak szoros együttműködésére és a szülőkkel való sokrétű kapcsolat kialakítására van szükség.

A környezetvédelmi nevelés elsősorban a felnőttek pozitív mintáján, a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartáson, hétköznapi apró történésein keresztül érvényesül.

Az udvari élet, a séta, a kirándulás azért fontos, mert az óvónő segítségével a gyermekek rácsodálkoznak a természetre, észreveszik a szépet és jót, de a károsat is.

Fontos teendőink közé tartozik az olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, amelyek lehetővé teszik, hogy gyermekeink harmonikus kapcsolatba kerülhessenek környezetükkel. Érdeklődésük-kíváncsiságuk felkeltésével, érzelmeik alakításával olyan tapasztalatokhoz, ismeretekhez juttatni őket, melyek révén megtanulják a létrehozott értékek védelmét, megbecsülését. Mintaként szolgál a felnőttek környezettudatos magatartása. Udvarunk kiváló terep a környezet szeretetének, védelmének állandó gyakorlására.

A környezet megismerésére nevelés helyszínei

CSOPORTSZOBA	**UDVAR,** **KÖZVETLEN KÖRNYEZETÜNK**	**KIRÁNDULÁSOK, SÉTÁK**
Élő-természet sarok: Gyűjtött termések, kavicsok, kagylók, növények, hajtások, csírák. Természettudományi könyvek, kísérletek eszközei. - zöldségfélék, gyümölcsök feldolgozása (saláták, ivólevek, befőttek, kompótok) - képkártyák, fényképek elhelyezése - kísérletek: növényekkel, természeti jelenségekkel (víz, jég, hó, hő, anyagok) - jeles napok, hagyományok ápolása, annak jelképei: ADVENT - adventi koszorú, - Mikulás napi jelképek - Luca napi búza - Mézeskalácssütés, FARSANG - maskarák HÚSVÉT - tojásfestés	Tevékenységek a természetben, a természet átalakítása: - betakarítás, - levélsöprés, - talaj-előkészítés, - madáretető kihelyezése és folyamatos gondozása, - veteményezés, talaj gond. - kísérletek (szél, hó, jég, víz, föld, levegő) - jeles napok, hagyományok, ápolása - Szituációs játékok, népi játékok - „farsang farka” - Lakodalmas játék, - Kukoricamorzsolás, - Kiszebáb égetése, - Májusfaállítás, - Madármentés - Föld napja, - Víz világnapja	A természet változásainak, szépségeinek, jelenségeinek megfigyeltetése: - Kertek-udvarok, (szüret) - Piac - Társadalmi környezet: - Emberi munka megfigyeltetése, géppark, szabad állattartás, - Pékség - Természetváltozás megfigyelése évszakonként a környező erdőkben - Középületek megfigyelése (városháza,könyvtár posta, orvosi rendelő, ABC, Tájház, - Szent István szobor, - Mátyás emlékmű, - Állatok és életterüknek megfigyeltetése - Állatkert, - Természettudományi Múzeum, - Babamúzeum, Játékmúzeum - Vasútállomás

6.1.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek életkoruknak megfelelően érdeklődnek a szűkebb –és tágabb környezetük iránt.
- A gyermekek irányított és spontán megfigyelésekből adódó önálló véleményüket, tapasztalataikat, problémahelyzetek mérlegelésével el tudják mondani, mesélni

- A gyermekek elemi ismerettel rendelkeznek:
- Tudják lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét, életkorukat,
- Ismerik a testrészek neveit, helyét, funkcióját, igényesek testük tisztaságára,
- Különbséget tudnak tenni évszakok között, ismerik az évszakok jellemzőit,
- Felismerik az időrendiséget, oksági viszonyokat a napszakok tevékenységeit.
- Ismerik a hagyományokat, a nemzeti, multikulturális értékek egyes elemeit.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, jellemzőit, azonosságait, és különbségeit.
- Alkalmazzák a főbb közlekedési szabályokat.
- Óvják környezetük tárgyi,- természeti jelenségeit, alakul környezettudatos magatartásuk. Részt vesznek aktívan a környezetvédelmi munkákban
- Önállóan gyakorolják- dajkák bevonásával- a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit, ismernek növényekkel
- Életkoruknak és fejlettségüknek megfelelően Ismerik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományokat, szokásokat, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit.
- Szeretik és védik a természeti értékeket.

6.2. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések

A környező valósággal való ismerkedés, a folyamatos cselekedtetés kapcsán a gyermekek sokoldalú tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Matematikai tartalmú elem valamennyi tevékenységben jelen van és a súlyozottan mozgáson, érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés szinte észrevétlenül megvalósítható.

Az óvodapedagógus elsődleges feladata, gondoskodni a megfelelő eszközök és tevékenységek biztosításáról, amely felkelti a gyermek érdeklődését és változatos, sokszínű lehetőséget nyújt az alapvető matematikai készségek, képességek fejlődéséhez. A matematikai tevékenységhez jó színvonalú eszköztár – MINIMAT, színes rúd, mágneses tábla, logikai játék, tükrök, testek, síkmértani formák, mérleg, mérőegységek, kártyák, dominók, képes kirakók, saját készítésű munkalapok, fejlesztőfüzetek, (pl. Diszlexia megelőző feladatgyűjtemény).

Fő alapelvünk, hogy ne kész ismereteket közöljünk, ne kész műveleti sémákat sajátítassunk el, hanem bevonjuk a gyermekeket az anyaggyűjtő, a kitalálás, a kigondolás, az önálló feladat, és problémamegoldó tevékenységekbe, amelyek során összehasonlítható, megkülönböztethető, lényeges sajátosságokat kiemelő konkrét műveletekre is sor kerül.

A motoros (mozgásos), az észleléses, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.

6.2.1. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések célja

A gyermekek rendelkeznek életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően sokoldalú érzékszervi megtapasztalásból eredő mennyiségi, formai, és kiterjedésekkel összefüggő ismeretekkel, készségekkel, tapasztalataikat tevékenységekben tudják alkalmazni.

6.2.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek spontán és irányított helyzetekből adódó matematikai tapasztalatszerzés útján történő érdeklődésének felkeltése.

- Pozitív viszony kialakítása, a probléma helyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- A gyermeki tevékenység változatos formáinak (egyéni, páros, mikro csoportos) biztosítása, a cselekvéses, tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.
- A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének megalapozása, sajátos logikájának elfogadása, egymás véleményének meghallgatásával, kortárs kapcsolatokban, és problémahelyzetekben.
- A gyermekek aktív, passzív szókincsének, mennyiségi-minőségi gyarapítása, a fogalmak, relációk körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása. A gondolatok, a problémamegfogalmazás, pontos egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált képességfejlesztés.

6.2.3. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai színterei

- A spontán matematikai megismerés általános színterének tekintjük a játékot, a mozgásos tevékenységeket, ahol természetes környezetben folyik a tapasztalatgyűjtés. Létrejönnek olyan a játék során adódó szituációk, amelyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére, ok–okozati összefüggések felismerésére.
- A célzott tanulási helyzetekről úgy gondoljuk, hogy a gyermekek eltérő, egyéni képességei, ismeretei, szociokulturális környezete miatt a leghatékonyabb közvetítői az egyéni képességfejlesztés és ismeretszerzés alkalmainak. Az egyéni, páros és mikro csoportos, és kooperatív tevékenykedtetés foglalkoztatás kapcsán az óvodapedagógus differenciáltan foglalkozik a gyermekekkel. Megfigyelheti előrehaladásukat, fejlettségi szintjüket, s ennek függvényében tervezheti – egyénre és csoportra szabottan – a magasabb szintre emelést.
- Négy éves kortól kötetlen formában játékos cselekedtetés, sokoldalú érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés útján valósul meg a matematikai nevelés
- Nagycsoportban mikro csoportban szervezzük a tevékenységeket.

Fő alapelvünk: hogy ne kész ismereteket közöljünk, ne kész műveleti sémákat sajátítassunk el, hanem bevonjuk a gyermekeket az anyaggyűjtő, a kitalálás, a kigondolás, az önálló feladat, és problémamegoldó tevékenységekbe, amelyek során összehasonlítható, megkülönböztethető, lényeges sajátosságokat kiemelő konkrét műveletekre is sor kerül.

A motoros (mozgásos), az észleléses, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.

6.2.4. A fejlesztés tartalma

- Az összetartozó dolgok megfeleltetése
- Csoportosítás: tulajdonságok szerinti szétválogatás és halmazba sorolás
- Számfogalom megalapozása
- Halmazok számossága, a számok sorrendben történő ismételgetése és a „Hány?” kérdés megválaszolásának képessége
- Halmazok összehasonlítása tulajdonságaik szerint
- Sorba rendezés megnevezett mennyiségi tulajdonságok és felismert szabályosság szerint

- Számtani műveletek, halmazokkal végezhető játékos műveletek
- Építések, alkotások szabadon és másolással
- Geometria: a forma és a minta felismerése, azonos és eltérő formák csoportosítása
- Tevékenységek tükörrel
- Tájékozódás térben, síkban, téri irányok

6.2.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Felismerik a környezetükben lévő elemi matematikai összefüggéseket.
- A halmazokkal való műveletek végzésében jártasak; összehasonlítás: mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megoldanak alapvető problémahelyzeteket, felismernek tapasztalati összefüggéseket, következtetéseket
- Értik és helyesen alkalmazzák az összehasonlítást kifejező szavakat, relációkat, matematikai összefüggéseket, tapasztalataikat, ismereteiket, a játéktevékenységekben tudják alkalmazni
- Felismernek az alapvető geometriai formákat
- Kialakul az alapvető helyzetek, relációk az irányok megkülönböztetése, a balról-jobbra való haladási irány követése.

7. A munka jellegű tevékenység

A munka a gyermek mindennapi tevékenységének része, mely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat. Megerősítést nyer a munka jellegű tevékenység nevelőértéke. A fejlesztés csak és kizárólag a gyermek örömteli, örömmel vállalt tevékenységén belül valósul meg.

A munka sajátossága, hogy bizonyos külső kényszer is motiválja, lemérhető, konkrét célja van.

A munkálkodásuk során ismerkednek szűkebb és tágabb környezetükkel, szülőföldjükkel a tárgyi-, és természeti világról egyre pontosabb információ birtokába jutnak, a biztonságos és elérhető munkaeszközök használata közben lehetőség nyílik – a különböző észlelési formák összekapcsolásával – a munkavégzés pontosabbá és szervezettebbé tételére. A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

7.1. A munka célja

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül, alakulnak a munkavégzéshez szükséges, attitűdök készségek, képességek, erkölcsi tulajdonságok, kompetenciák:

- Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon az összpontosítási képességük, munkaszervezési képességük
- Érzelmi-akarati: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk
- Szociális társas: alakuljon ki a felelősségérzetük, feladattudatuk.

7.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A munkavégzéshez alapvető feltételek biztosítása (idő, hely, eszköz, légkör)
- A gyermekek önkéntesen, önállóan, örömmel, képességeik szerint végezhessék a személyükkel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a közösség érdekében végzett munkatevékenységet. Aktív-cselekvő részvétellel a munkavégzés lépéseinek elsajátítása

- Tudatos pedagógiai munka során a munkavégzéshez szükséges szokások kialakítása és betartásának, konkrét, reális, fejlesztő értékelése. Az iskolakezdéshez szükséges munkaérettség kialakítása
- Saját és mások munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés.
- Önálló véleményalkotás, döntési képesség fejlesztése kortárs kapcsolatokban, együttműködés közben
- A közösségért végzett munkák vállalásánál jelenjen meg a helyes önértékelés és önbizalom
- Beszélő környezet biztosítása, a kommunikációs kedv fenntartása a gyermeki kérdések támogatása a munkavégzés során
- A munka tevékenységek során,- eszköz használat, helyi jellegzetességek- a szülőföldhöz, nemzethez kötődés erősítése
- A munkavégzésben a szülők közreműködésének aktív részvételének ösztönzése (pl. növény, gyűjtőmunka, Környezetvédelmi napok)

7.3. A munka jellegű tevékenységek területei

- Önkiszolgáló munka
- Környezet rendjének megőrzése
- Alkalomszerű munka (egyéni megbízatás)
- Felelősi munka
- Naposi munka
- Növény, állatgondozás

Önkiszolgáló munka a gyermek személye körüli feladatok ellátását jelenti. A felnőtt segítségével ismerkedik a tevékenység folyamatával, sorrendjével. Területei: testápolás, étkezés, öltözködés.

Környezet rendjének megóvása alkalmával lehetőséget adunk a gyermekeknek az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezet átalakítására és rendjének megőrzésére. Pl. A csoportszoba berendezési tárgyainak átrendezése (játékok, foglalkozási eszközök, tisztálkodási szerek, bútorok); a csoport rendjének helyreállítása (asztaltörlés, söprögetés, stb.); udvari játékok, kerti szerszámok rendezése, használata, megfelelő, elérhető és biztonságos helyen való tárolása; környezetvédelmi tevékenységekben való részvétel (levélsöprés, gereblyézés, hulladékgyűjtés).

Alkalomszerű munkák alkalmával egyéni, alkalmi megbízatások, a napi élet során folyamatosan adódnak, mely feladatok elvégzése egyfajta önállóság kialakulását eredményezik. Időnként olyan megbízatásokat is teljesítenek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek. Pl.: Eszközök, tárgyak, üzenetek átadása, gyűjtőmunka, ünnepi készülődés (ajándékkészítés, játék javítása, tisztítása, készítése), kisebbek segítése.

Felelősi munkát fokozatosan vezetjük be, majd folyamatosan bővítjük a tartalmát. Olyan tevékenységekben alkalmazzuk, ahol nem jelenik meg, felesleges várakozási idő. Pl. öltözői rendfelelős, fürdőszoba felelős, fogkrémosztó, ebéd-felelős stb.

Naposi munkát 5 – 7 éves korban vezetjük be. A várakozási idő elkerülése ebben a tevékenységben is fő szempont. A munkáért felelős gyermek jelölése, mely segíti a motiváció kialakulását, oly módon történik, amely nem akadályozza a gyermeket a folyamatba-és abból való kilépésben, ill. az egész napos tevékenysége során. (pl. kötény, karszalag, kendő). Elsősorban az étkezéseknél, foglalkozási eszközök, előkészítésében, teremrendezés közben valósul meg.

Növény – állatgondozás: Csoportonként kertet gondoznak, ismerkednek a növények fejlődésével, és tevékenyen részt vesznek a növények ápolásában, és a kisállatok (madarak)

gondozásában. Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról. A gyermekek munkatevékenységéhez elegendő mennyiségű és minőségű, biztonságos és számukra elérhető eszközök, szerszámok állnak rendelkezésre. Pl.: takarító eszközök, kerti szerszámok.

7.4. A munkajellegű tevékenység tartalma

A gyermek önkéntességét, aktivitását, érdeklődését igyekszünk tudatosan felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

Nagy fontosságot tulajdonítunk a munkavégzés során a teljes önállóság biztosítására. A munkavégzés nem időszakonként, hanem rendszeresen, folyamatos tevékenység, amely beépül az óvoda nevelési folyamatába. Fontosnak tartjuk az élősarok kialakítását, és a kerti munka fontosságát.

A közösen gyűjtött gyümölcsöt és zöldségfélét feldolgozzuk, (pl. megfőzzük, tartósítjuk) Ösztönözzük a szülőket, hogy a gyermekek otthon is gyakorolják az önkiszolgálást és a családért végezhető munkajellegű tevékenységet.

7.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Szívesen vállalnak egyéni és közösségért végzett megbízatásokat, és azokat felelősséggel teljesítik.
- Kitartóan, aktívan tevékenykednek, munkatempójuk különbségei ellenére képesekké válnak az együttműködésre, szociális magatartásuk (kivárás, tolerancia) a közösségi kapcsolataikat pozitívan befolyásolják
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.
- Képesek-életkori szinten,- saját személyükkel kapcsolatos feladatok ellátására.
- Kialakul a környezet rendjének, megtartásának, megóvásának gondozásának igénye
- Kialakul az iskolakezdéshez a testi, lelki, és szociális érettség.

8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni.

A tanulás tevékenységekben valósul meg. A tanulás a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Az óvodapedagógus által szervezett foglalkozásokon, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A világban minden, ami megismerhető befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent, komplex foglalkozások rendszerén keresztül juttatják el a gyermekekhez.

Az három kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

8.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja

Változatos tevékenységek során, a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire, építés közben alakuljon kompetenciájuk, erősödjön attitűdjük, készségeik, képességeik, fejlődjön kreativitásuk.

8.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Megismerési vágy, kíváncsiság sokoldalú érdeklődés, kielégítése, az óvodában folyó tevékenységekhez való pozitív viszony kialakítása

- A gyermekek tanulását támogató környezet megteremtése, az előzetes tapasztalatok figyelembe vételével
- Különböző élethelyzetekben a gyermekek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből szerzett spontán tapasztalatoknak, ismereteknek a célirányos fejlesztése
- Tevékenység közben, szokások formálása, szociális együttlét iránti igény felébresztése; türelem, kivárás, alkalmazkodás, egymás segítése
- A gyermek önkifejező törekvéseinek segítése
- Modell értékű kommunikációs helyzetek teremtése a gyermeki kérdések támogatására
- Értelmi,- kognitív- kommunikációs képességek fejlesztése (érzékelés, valósághű észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, valósághoz közelítő képzelet)
- A gyermekek személyiségének fejlesztése; önállóság, kitartás, pontosság, feladattudat
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított, pedagógiai módszerek alkalmazása
- Személyre szabott pozitív értékeléssel a cselekvéses tanulás segítése
- A gyermekek egyéni képességeinek, fejlődési ütemének, szociokulturális hátterének figyelembe vételével differenciált, egyéni fejlesztése
- Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése, az alábbi módon:
- Az iskolaérettséget támogató pedagógiai munka
    - Az iskolaválasztás támogatása
    - Az iskolával való kapcsolat fenntartása
    - Az óvoda- iskola átmenetet segítő program kidolgozása, megvalósítása
- A gyermekek kezdeményezéseire támaszkodó pedagógiai eszközök segítségével, inger gazdag környezetben az egészséges személyiségfejlődés fejlesztése
- Az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítása az esélyegyenlőség biztosítása, az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérése.

8.3. A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei

A tanulás **feltétele** sokoldalú érzékelésen, észlelésen alapuló tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása.

A differenciált képességfejlesztés feltétele:

- **A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése.** A sajátos diagnosztikai eszközök pontos vezetése elősegíti a problémák korai felismerését. Lehetőség nyílik arra, hogy egyénre szabott feladatot tudatosan tervezzük. Képet kapunk arról is, hogy melyik gyermeknek lesz szüksége más szakember (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus) segítségére.
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított pedagógiai módszerek alkalmazásával **differenciált tervezés**.
- A fejlődés **nyomon követése,** az eredmények elemzése, szükséges korrekciója. A gyermekek fejlődését az erre a célra szolgáló fejlettségmérő lapon tudjuk követni, az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magában foglaló, tevékenységek keretében folyik. A gyermekek iskolakészültségét az egyéni érési tempó figyelembe vételével állapítjuk meg, amely az óvodából az iskolába történő lassú átmenetet segíti. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként kialakul az iskolai munkához szükséges fejlettségi szint.

A lehetséges tanulási **formák**

- spontán játékban tapasztalatszerzés,

- gyermeki kérdésekre – válaszokra épülő ismeretszerzés,
- célzott megfigyelés, tapasztalat-, élményszerzés (séta, kirándulás),
- cselekvés közben, felfedezés során megvalósuló tanulás.

A tanulás **típusai:** Az óvónő pedagógiai szabadsága alapján dönt az elvárható és a szükséges szervezeti keretekről a tevékenységalapú tanulási formákról. A foglalkozások kiterjesztett formában alkalmazandók, a szükséges módszertani felkészültség mellett, tervezettek, fokozatos időtartamúak, gyakorlatiasak, tevékenykedtetőek. A csoport aktuális fejlettségi állapota, az egyes gyermekek igénye, szükséglete a foglalkozások tartalma és a helyi adottságok függvényében tervezzük, hogy melyik napon, milyen tanulási keretet-formát választunk.

A tanulás szervezési **elvei**

- műveltségtartalmak komplexitása,
- a gyermekek egyéni élményei, tapasztalatai, mozgásos-és beszédhelyzetek meghatározó szerepe az ismeretszerzésben,
- tervszerűség és spontaneitás összhangja,
- egyéni fejlettséghez, eltérésekhez igazodó pedagógiai módszer, és differenciált fejlesztés.

A gyermekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére, meglévő tapasztalataira építve irányítjuk a megismerést, a gondolkodás folyamatát. A tanulási folyamatban centrális szerepet kap a mozgásos, cselekvéses felfedező tevékenykedtetés biztosítása, a sokoldalú érzékelésen (vizuális, hallási, tapintásos) alapuló tapasztalatszerzés, élményszerzés. A képességek fejlesztése megkívánja az ismeretek rendszeres feldolgozását, az alkalmazkodó képesség lehetőségeinek megteremtését. Képességeket kifejezetten tevékenységben fejlesztünk, a beszéd és gondolkodás egységével. Az értelmi nevelésben a „tapasztalni – megismerni" elvet valljuk, s nem a kész ismeretek, cselekvésformák betanítását.

A tanítás-tanulás folyamatban a bizalomra, megértésre épülő óvónő-gyermek közötti kapcsolatra törekszünk, amelyben a gyermek, szorongás nélkül, örömteli kíváncsisággal vehet részt. Kiemelt szerepet kap a pedagógiai asszisztens a tanítás-tanulás folyamatában az óvodapedagógus útmutatásainak végrehajtásában segítve a gyermekeket.

8.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki, szociális, kognitív érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

Az iskolaérett gyermek fizikai alkalmasságának jellemzői:

- Megfelelő test fejlettség elérése. Kb. 120-130 cm, 20-22 kg (egyéni eltérések előfordulhatnak)
- Megfelelő fizikai erőnlét: a 45 percig való padban ülés, koncentrálás, iskolatáska súlya megterheli a nem megfelelően érett szervezetet
- Fogváltás elindulása
- Elemi mozgások összerendezettség: a kúszás, mászás, lábujjhegyen-, sarkon-, külső talpélen járás, guggoló járás, szökdelés páros- és egy lábon, fejemelgetés hason és háton fekvésben. Ezen mozgások pontatlan, hibás végrehajtása idegrendszeri éretlenségre utal, ami írás-olvasás nehézséget okozhat. Képes labdát gurítani, dobni, elkapni.
- Nagy- és finommozgások összerendezettsége. A beszédmozgás is finommozgás
- Kialakult ceruzafogás
- Jobb-balkéz dominancia egyértelmű felismerhetősége. A dominanciák akkor hibátlanok, ha azonos oldalra esnek.
- Jól működő látás-hallás
- Egyensúlyérzék
- A keresztcsatornák jól működése

Az óvodáskor végére a gyermekek **szociálisan** is érette válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan iskolaérett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- Képes kapcsolatot kialakítani és fenntartani kortársaival
- Ismeri és betartja a társas közösség szabályait, azoknak megfelelően él
- szabálytudattal rendelkezik
- A közösség igényeinek felmérésére képes
- Együttműködik a felnőttel, pedagógussal, társaival
- elfogadja a felnőttek irányítását

A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálásának a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő iskolaérett gyermeknél:

- Várja az iskolát, elvégzi a rábízott feladatokat, kitartó és nem hagyja abba a tevékenységeit, képes kb. 20 percig figyelni, önálló munkavégzésre képes, a kudarcot jól tűri, elviseli a frusztrációt, önreflexióra képes, monotónia-tűrése kialakult, tud nyugodtan ülni, türelmesen várni, megérti az egyszerű utasításokat
- Feladattudat, feladattartás, kötelességérzet
- Érzelmi-akarati érettség: Tudja elfogadni. hogy valami nem sikerül elsőre.
- Jó kudarctűrő képesség
- Érzelmi kiegyensúlyozottság jellemzi
- Akarati tevékenység megerősödése

A **kognitív** érettség azt jelenti, hogy a gyermeknek széles körű ismeretekkel kell rendelkeznie az őt körülvevő világról, el kell tudnia helyezni magát az időben és társadalmi környezetben.

A kognitív érettség feltételei:

- Személyes adatainak ismerete: ismernie kell a saját teljes nevét, szülei nevét, lakhelyét, születési évét, évszakok, napszakok, napok változását.
- Testséma: tudja megnevezni testrészeit.
- Jó térérzékelés. Meg tudja különböztetni jobb és baloldalát.
- Téri tájékozódási képesség, téri irányok felismerése
- Vizuális megfigyelőképesség
- Reprodukáló képesség térben és síkban
- Soralakítási képesség, sorritmus folytatása
- Gestalt látás: Ettől függ, hogy a gyermek tudja-e részeket egészként értékelni, betűsort szóként felfogni
- Iránykövetés képessége: kézzel is képes legyen gyors, hirtelen irányváltásokra
- Szem-kéz koordináció: ha két szem koordinálatlanul mozog, vagy nehezen fixál, az írás és olvasás megtanulását nehezíti
- alak-, szín-, forma-, és nagyságállandóság kialakulása: hiánya betűtévesztést, helyesírási nehézséget okoz.
- alak-háttér biztos megkülönböztetése: ennek hiánya okozza a figyelem elterelődését
- azonosságok, különbözőségek felismerése
- auditív megkülönböztetés
- analizálás-szintetizálás: képes legyen hangokra bontani szavakat, hangokból pedig szavakat összerakni
- átfordítási képesség az a képesség, amikor az egyik érzékelési síkon szerzett ismeretet egy másik érzékelési síkon reprodukálják.
- Beszédkészség, beszédfejlettség, anyanyelvi érettség: beszéde tiszta, érthető, folyamatosan beszél. Szókincse, kifejezőkészsége korának megfelelő. Egy adott képről képes önállóan néhány összefüggő mondatot mondani.
- Elemi gondolkodási műveletek: összefüggések felismerése, következtetések levonása, elemi logikai műveletek végzése, lényeglátás.
- problémamegoldó képesség
- emlékezet (vizuális és auditív) fejlettség, felidézés képessége
- mechanikus és késleltetett emlékezet fejlettsége
- figyelem- koncentráció
- emberrajz készítés
- számolási készség: képes számlálni, 10-es számkörben tud tájékozódni, tárgyak segítségével elemi számolási műveleteket

IV. SZERVEZETI ÉS IDŐKERETEK

1. Szervezeti és időkeretek

Heterogén csoportok szervezésére törekszünk, mivel a fejlődésbeli egyéni különbségek jobban észlelhetőbbek, egyértelműbbek. Életszerű, családias, testvérek, barátok egy csoportba kerülhetnek, valamint az új kicsik beilleszkedése hamarabb lezajlik, lerövidül a beszoktatási idő, több figyelem jut egy- egy kisgyerekre.
A csoportbeosztásnál figyelünk arra, hogy a különböző életkorú gyerekek száma megközelítően egyforma legyen, a nemek arányára, lehetőség szerint figyelembe vesszük a szülők kérését is. A heterogén életkorú gyermekcsoportok az óvodapedagógustól nagyobb figyelemmegosztást, differenciálási képességet, rugalmasságot követelnek. Hiszünk abban, hogy programunk hatékonysága nem a csoportok szervezeti keretétől függ, hanem az óvodapedagógus felkészültségétől, helyzetfelismerésétől, kreativitásától, empatikus készségétől.

A csoportszervezés szempontjai: átlaglétszám 20 fő, maximum 25 fő; csoportszoba férőhelye.

Az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő tevékenységek mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

2. Napirend, heti rend kialakítása

A napirend, hetirend kialakítása a helyi adottságok, hagyományok figyelembevételével az adott időszakhoz alkalmazkodva történik. A folyamatos napirendben a napot nagy intervallumokra osztjuk. Csak azoknál a tevékenységeknél jelölünk konkrét időpontot, amelyek minden alkalommal azonos időpontban valósulnak meg (pl.: ebéd, alvás).

A nap folyamán a szabad játék biztosítása mellett, **5-35 perces csoportos foglalkozások szervezése**: 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete:30 perc, 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete:40 perc, 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete:60 perc

A szeptember 1.-től május 31.-ig terjedő időszak napirendjének ajánlott tervezete.

Időtartam	Tevékenységek	Óvónő a folyamatban
$7^{\underline{00}} – 8^{\underline{30}}$	Szabad játék, játékba integrált tanulás komplex módszerrel (párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek) Beszélgetés, vers, ének, rajzolás, mintázás, kézimunka	gyermekek fogadása, játékszervezés, irányítás
$8^{\underline{30}} – 9^{\underline{30}}$	Folyamatos tízórai, testápolási teendők tízórai előtt és után	tevékenységek szervezése, irányítása gondozási feladatok a tevékenységek szervezése, irányítása
$9^{\underline{30}} – 12^{\underline{15}}$	A már elkezdett komplex, játékos, párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek folytatása. (5-	tevékenységek szervezése, irányítása gondozási feladatok

	35 perces csoportos foglalkozás) Szabadjáték és mozgás a szabadban, csoportszobában. Szervezett, mindennapos játékos mozgás a szabadban és a csoportszobában.	a tevékenységek szervezése, irányítása
12 ^{15} – 13 ^{15}	Ebéd Testápolási teendők ebéd előtt és után	gondozási feladatok, testápolás szervezése irányítása
13 ^{15} – 14 ^{55}	Mese, pihenés	a csoport nyugodt pihenésének megteremtése, mesélés
14 ^{55} – 15 ^{30}	Folyamatos ébredés, uzsonna Testápolási teendők ebéd előtt és után	nyugodt légkör biztosítása a folyamatos ébredéshez gondozási feladatok a tevékenységek szervezése, irányítása
15 ^{30} – 17 ^{00}	Szabad játék csoportban, udvaron Tehetséggondozó tevékenységek	tevékenységek szervezése, irányítása gondozási feladatok a tevékenységek szervezése, irányítása

A nyári napirend kialakítása sokkal rugalmasabb. Az év közben már kialakított szabályok, szokások normarendszer megtartásával adjunk lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezze, és kötetlenebb formában biztosítsuk számukra a változatos tevékenységet.

Sok időt töltünk a szabad levegőn, az udvaron és július hónapban tematikus heteket, „táborokat” szervezünk (mese – dráma, indián, öko- kézműves, angol –sport, magyar hagyományőrző).

3. Az óvodai nevelés tervezése

A tevékenységek megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat – vallási, nemzetiségi, etnikai – figyelembe vesszük a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazzuk.

HETIREND		
KORCSOPORT	**KÖTELEZŐ FOGLALKOZÁS**	**CSOPORTOS FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSE**
3 - 4 éves		A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Testnevelés Mindennapi testnevelés
4- 5 éves	Testnevelés Mindennapi testnevelés	A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
5 – 7 éves	Testnevelés Mindennapi testnevelés	Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A szervezett tanulás munkaformái:

Frontális	Testnevelési játékok, Mindennapi mese
Mikro csoportos	A külső világ tevékeny megismerése, Verselés, mesélés

	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka; ének, zene, énekes játék, gyermektánc Testnevelés, Mindennapi testnevelés
Kooperatív	A külső világ tevékeny megismerése, Verselés, mesélés, Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint
Páros	Együttműködés rokonszenvi alapon, mely segíti a nevelés eredményességét. Tanulási motiváció kialakítását célozza, részképességek fejlesztése.

Az óvodapedagógus által szervezett foglalkozások időkeretei korcsoportonként

Az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozások:	**3 - 4 éves korban**	**4 - 5 éves korban**	**5 – 7 éves korban**
Testnevelés	Heti 1x (5-15perc)	Heti 1x (20-30 perc)	Heti 2x (30-35perc)
A külső világ tevékeny megismerése	Heti 1x (5-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (25-35 perc)
Verselés, mesélés	Napi 5-10 perc	Napi 10-15 perc	Napi 20-25 perc
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Heti 1x (5-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (25-35 perc)
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Heti 1x (5-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (25-35 perc)
Egyéni fejlesztés	Naponta, illetve a sajátos nevelési igény szerint.		
Logopédia		Heti 2x	Heti 2x

Fejlesztő torna		Heti 1X	Heti 1x

4. A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődés nyomon követését szolgáló dokumentumok

4.1. A gyermekek mérése és értékelése az óvodában

Célunk olyan mérési, értékelési eljárások alkalmazása, amelyek a gyermekek megismerését szolgálják. A reális és szakmailag megalapozott értékelés az alapja a további fejlesztési feladatoknak. A szülők folyamatos és egyéni tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről.

Alapelvnek tekintjük, hogy az óvoda, nevelési intézmény, így a lehetséges és szükséges mérések ennek megfelelően tervezettek. A nevelés-tanulás egymásra ható és egymást feltételező folyamatát kívánjuk a mérésekben tükröztetni.

A differenciált egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülni kell, kiemelten a hátrányos helyzetű és a tehetséges gyermekek esetében. Minden óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell megsegíteni, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, mérése, értékelése és a további fejlesztési menet meghatározása. Ez az egyéni fejlődést tartalmazó dokumentumainkat intézményi szinten meghatározza.

Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése.

Az információk rögzítését szolgáló dokumentumok

Dokumentum	**Mérési, értékelési területek, szempontok**	**Információ rögzítése**
Személyiség lap	A gyermek óvodáskor előtti fejlődésének, a család szocio-kulturális jellemzőinek megismerése	Óvodáskor kezdetén
Fejlettségmérő lapok	- Mozgásfejlettség - Testséma - Téri tájékozódás - Térbeli mozgás fejlettsége - Értelmi fejlettség - Finommotoros koordináció fejlettsége - Nyelvi kifejező készség - Szociális fejlettség	Óvodáskor kezdetén

Fejlettséget követő lapok kimeneti célokkal	- Egészséges életmód, - Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés - Mozgás - Játék - Munka - Külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet - Külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések - Verselés, mesélés - Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka - Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Évente 1x, minden év áprilisában

A mérés során keletkezett dokumentumok felhasználása

Az óvodapedagógus számára	**A szülő számára**
A kapott eredmények alapján megvalósul az egyénre szabott fejlesztés Az eredmények újabb mérések adataival bizonyítják a változásokat.	Jelentős információhordozó A szülő a konkrét adatokból látja gyermeke aktuális fejlettségi szintjét. A tájékoztatás a családdal való együttműködés gerincét képezi A mérési eredmények megbeszélése a szülőkkel

4.2. A csoport előrehaladásának értékelése

Cél a nevelés folyamatát nyomon követve a csoportok szokás- és szabályrendszerének megfigyelése, mérése, értékelése a kapott eredmények alapján tovább fejlesztés. A csoport előrehaladásának figyelemmel kísérésével az óvodapedagógusok munkájának, hozzá adott értékének" meghatározása.

Nevelési év végén az óvodapedagógusok értékelik a csoport az egészséges életmód, az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés, a mozgás, a játék, a munka**,** a külső világ tevékeny megismerése, verselés, mesélés, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, ének, zene, énekes játék, gyermektánc területén elért eredményeket. Az összegzett tapasztalatokra, valamint az éves mérési eredményekre épül a következő nevelési év nevelési, fejlesztési terve.

A csoporton belüli neveltségi szint személyes megfigyelésen alapul, amely a csoportban dolgozó két óvónő munkájának megfigyelésére, valamint az egyéni összegző mérés eredményeire

épül. A gyermekek társas helyzetének vizsgálatához évente kétszer szociometriai mérést alkalmazunk.

4.3. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik.
- A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

V. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

1. Közvetlen partnerek

1.1. Szülő- gyermek- pedagógus együttműködésének formái

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet. A nyitottság mindenekelőtt lehetőségek megteremtése a szülők fogadására, az óvoda-család jó kapcsolatában nyilvánul meg.

A szülő, a gyermek a pedagógus együttműködésének célja a személyiségi és a szülői jogok tiszteletben tartásával erősíteni a partneri viszonyt. Elismerjük a befogadó nevelésben a család elsődlegességét, és a velük tartott kapcsolatot áthatja a kölcsönös tisztelet, felelősség, bizalom és az elfogadó, toleráns magatartás.

Az óvodapedagógus feladatai a családban és az óvodában folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése a különbözőség elfogadásának közvetítése. A családok sajátosságainak, szokásainak figyelembevételével a segítség családokhoz illesztett megoldásainak keresése, az intervenciós gyakorlat érvényesítése. Pedagógiai elveinkkel megegyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása is feladataink közé tartozik. Fontosnak tartjuk, hogy a családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány csökkentése érdekében a szülőkhöz való közelítés oly módon történjen, hogy abból egyértelműen a segítőkészség és az együttműködés szándéka tükröződjön. Feladatunknak tartjuk a gyermekek fejlődéséről nyújtott folyamatos és hiteles tájékoztatást, amely modell értékű nyílt kommunikáció által, a gyermekek iskolai beilleszkedésének közvetett segítését szolgálja. Feladatok közé tartozik a családok kultúrájának megismerése, az óvoda értékrendjének közvetítése, valamint a szociális érzékenység tudatos fejlesztése.

Az együttműködés tartalma a biztonságot nyújtó, szeretetteljes családi légkör megteremtése, a csoportról pozitív kép kialakítása, mely meghatározza a gyermek későbbi közösségi életét, személyiségének alakulását, formálódását.

Szülői értekezleteken az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, programokat, problémákat beszéljük meg. Sor kerül a szülő véleményének, javaslatának meghallgatására és figyelembevételére (tervezett idő: nevelési év elején, félévkor). Alkalmankénti rétegszülői értekezlet, egyéni beszélgetések szervezése történik, amelyeken sor kerül a gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélésére, a család szokásainak, értékrendjének megismerésére, megértése.

Nyílt héten a szülőknek lehetőséget biztosítunk a napi életbe való betekintésre, így a szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, aktivitásáról.

Közös programok szervezése lehetőséget teremt a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, normáinak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveink közelítésére. A napi kapcsolattartásra az óvodai napirend zavarása nélkül van lehetőség az óvodába érkezéskor, így a szülő folyamatosan tájékozott lehet gyermekével kapcsolatos eseményekről, fejlődéséről.

Az együttműködés alapelvei

- A nevelésben a család elsődlegességének elismerése, tisztelet a szülő iránt.
- A család szokás-norma rendszerének megismerése, elfogadása.
- A gyermek fejlődéséről folyamatos, hiteles tájékoztatás.
- Pedagógiai elvünkkel egyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása, eredményességének figyelemmel követése
- A családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány, kötelességszerű csökkentése.
- A gyermek fejlettségének és a fejlődés egész családot érintő rizikó faktorainak mérlegelése, az erősségekre építés elve alapján

Kapcsolattartás lehetősége

Formája	**Tartalma**	**Résztvevők**
Beiratkozás	- személyes kapcsolat felvétel - személyi adatok rögzítése - az óvoda bemutatása - betekintés a csoportok szervezett tevékenységeibe	- Óvodavezető - szülő - gyermek
Óvodakezdés Ismerkedő napok „Hívogat a Hétpettyes”	- Anyás beszoktatás - bizalom kiépítése - motiváció kialakítása a tevékenységek iránt	- óvodapedagógus - gyermek - szülő
Szülői értekezlet Ismerkedő szülői értekezlet Ismétlődő szülői értekezlet Réteg szülői értekezlet	- az óvoda életével kapcsolatos információk megbeszélése - ismerkedés a helyi programmal - a csoport életének ismertetése - azonos témában érintett szülők részvételével	- óvodapedagógus - szülő

Szülők fóruma	- nevelési nehézségek megoldására szakember bevonásával	- óvodapedagógus - szülő - előadó
Nyílt nap, hét	- betekintés az óvoda mindennapjaiba	- óvodapedagógus - gyermek - szülő
Környezetvédő Projektnapok	- környezetvédelmi tevékenységek - szelektív hulladékgyűjtés, komposztáló, Öko tábor	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Adventi délután	- kellemes hangulatú beszélgetések, - kapcsolat – bizalom kiépítése	- óvodapedagógus - szülő
Egészségvédő Projekthét	- gyümölcssaláta, Pötyi konyha - Kihívás Napja - Barna hét – Föld napja - Kék hét – Víz világnapja - Tarka hét – Madarak- fák napja	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Mikulás várás	- vidám hangulatú ünnepszervezés	- óvodapedagógus
Karácsonyi Projekthét	- közös készülődések, vendégvárás, ünnepvárás - érzelmi kapcsolat mélyítése, - gyertyagyújtás, hagyományápolás - sütemények készítése (mézes kalács, sült alma)	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Farsang Farsang- farka	- vidám hangulatú együttlét, közösség formálás, hagyományápolás - Maszkok, maskarák készítése	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Anyák napja	- Meghitt, közös együttlét, műsor, ajándékkészítés	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Gyermeknap, sport-rendezvények	- A családok egészséges életmódra nevelése, közös élmények, az óvodai kötődés erősítése	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Szabadidős programok	- Kirándulás, színházlátogatás, kiállítás, közös játékélmény	- óvodapedagógus - szülő - gyermek
Kérdőívek Hirdetőtábla	- szülői értekezlet, fórum, rendezvény	- óvodapedagógus - szülő

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. Nem vállalhatjuk át a családi nevelés feladatainak megoldását, de hozzájárulunk a családi nevelés, okozta hátrányok, fejlődésben történő lemaradások kompenzálásához. A gyermek reális megismeréséhez, értékeinek felfedezéséhez alapszükségleteinek kielégítéséhez az önálló véleményalkotásra, döntési képességeinek fejlődésére a szülőket hozzásegítjük a gyermekek óvodai fejlődéséről való rendszeres és hiteles tájékoztatással. A hagyományosan jó kapcsolat konkrét tevékenységeken keresztül mérhető leginkább. Évről évre megrendezzük a szülők aktív közreműködésével az óvoda hagyományos ünnepeit (karácsony, farsang, farsang- farka, anyák-napja, évzáró, gyermeknap). Hagyományos az óvoda nevelési eredményeit bemutató nyílt hét, melyek iránt nagy az érdeklődés. A résztvevő, szülők elismeréssel szólnak az óvoda nevelési módszereiről, eredményeiről.

1.2. Óvoda- Fenntartó

Kapcsolatunk egyrészt a köznevelési törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.

Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámolók.

1.3. Óvoda- Iskola

Nevelésünk egyik fő feladata, hogy a gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. A zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése érdekében a helyi sajátosságok, szokások figyelembe vételével korrekt kapcsolatra törekszünk az iskolával.

Célunk a kudarcmentes iskolakezdet és az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése.

Az együttműködés alapelvei
- Kölcsönös nyitottság, bizalom nevelőpartneri viszony
- Közös dokumentumok ismerete
- Nevelési feladatok összehangolása
- Kölcsönös hospitálás, közös továbbképzésen való részvétel

Feladataink
- Az iskolakészültséget támogató pedagógiai munka (tanulási képességek, kulcskompetenciák, egyéni differenciált képességfejlesztés)
- Képességfejlesztő programok megvalósítása
- Tanulási zavarok kialakulását megelőző módszerek alkalmazása (Dyslexia megelőző programok, korszerű tanulási munkaformák, drámapedagógia, konfliktuskezelési technikák)
- Az iskolaválasztás segítése (tanítónők megismerése, nyílt napok, közös kirándulások)
- Közös szabadidős programok szervezése (közös évnyitó, közös játszóházak, sport rendezvények, kirándulások)
- Hospitálásra épülő együttműködés (jó gyakorlatok megismerés, „áttanítás”az iskolába, óvodába)
- Gyermekek fejlődésének után követése

Az együttműködés formái a látogatások, tapasztalatcserék, közös programok, bemutatók, fórumok, egymás rendezvényein való részvétel

Az együttműködés tartalma

- Pedagógusok kölcsönös látogatása az óvoda nagycsoportjába, ill. az első osztályba
- Az intézményi programok megismerését célzó fórumok, előadások szervezése
- Folyamatos tervszerű ismerkedés az intézmények munkájával és a gyermekekkel
- Az intézményi programokon való részvétel (szabadidős, szakmai előadás, szülő értekezletek)

2. Közvetett partnerek

2.1 Óvoda- Közművelődési Intézmények

Művelődési Házak és Könyvtárak kínálatából a nevelési feladatok sokoldalú színes megoldását segítő programokat választunk, melyek alkalmazkodnak a gyermekeink életkori sajátosságaihoz és életkorához. Az együttműködés formái rendhagyó foglalkozások (irodalmi zenei, vizuális foglalkozások), gyermek programok, színházi előadások, közös rendezvényeken való kölcsönös részvétel.

Az együttműködés tartalma a közös programokon való részvétel, gyermekműsoron való részvétel, rendhagyó foglalkozás a közművelődési intézményben és az óvodában, irodalmi, zenei, vizuális nevelés területén, pl. kiállítások, mese-vetítés

2.2. Óvoda- Civil Szervezetek

Több egyesület aktív szerepet vállal nyitott óvodai programok megvalósításában, szabadidős programok feltételeinek megteremtésében, multikulturális elemek gyakorlati megvalósításában, bekapcsolódnak a környezetvédelmi, szabadidős és sporttevékenységekbe.

2.3. Óvoda- Egészségügyi szervek, Gyermekjóléti Szolgálat, szakmai szakszolgálat

Együttműködés a Gyermekjóléti, családsegítő szolgálattal: Célunk, majd feladatunk családok szociokulturális hátterének megismerését követően a szociális szolgáltatások hoz való hozzáférés közvetítése, az étkezési kedvezmény lehetőségeinek közvetítése (a beíratást követően), valamint az adományokra szorulók jelzése a szervek felé.

Együttműködés a védőnővel, akivel közös feladatunk a gyermekek óvodai beíratásának támogatása, a korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás, valamint a gyermekorvosi-szakorvosi vizsgálatok kezdeményezése.

Együttműködés a szakmai és szakszolgálatokkal, ide tartozik a gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés, nevelési tanácsadás, gyógypedagógiai tanácsadás és a logopédiai ellátás. Kapcsolatot tartunk a Pedagógiai Szakszolgálattal, Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői- és Rehabilitációs bizottsággal. Az együttműködés kapcsán cél a beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézségekkel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekek problémáinak korai feltárása.

A gyógypedagógiai tanácsadás kereteiben a fejlesztésben szak-pedagógiai segítség kérése, fejlesztési terv közös kidolgozása a feladat. Heti két alkalommal óvodánkban gyógypedagógia fejlesztés történik 4-4 órában.

A nevelési tanácsadás kereteiben a helyszíni csoportos vizsgálat kérése (családok utaztatásának elkerülése), értesítés kérése a vizsgálat időpontjáról (a vizsgálaton való részvétel segítése)

Logopédiai ellátás kereteiben heti két alkalommal 4-4 órában történik prevenciós, rehabilitációs fejlesztés, ahol már 3 éves kortól megtörténik a logopédiai szűrés.

2.4. Óvoda- más óvodák

Kölcsönös tapasztalatcserékre, látogatásokra törekszünk más óvodákkal, hogy megismerjük nevelési programjukat, és a különböző nevelési módszerek megvalósításának módjait, jó gyakorlatait. Óvodánk a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn, ennek részletes formáját a mindenkori nevelési év munkaterve tartalmazza.

Internetes kommunikáció lehetséges formái:

- Virtuális szakmai oktatási térben szakmai kapcsolat kialakítása
- Szakmai tudásmegosztás internet adta különböző formáinak kihasználásával (pl e-mail, skype, facebook)
- Amennyiben pályázati forrás áll rendelkezésre és a fenntartóra többletkötelezettséget nem ró, szakmai tanulmányút szervezése külhoni magyar óvodákba és külhoni óvodák fogadása.

VI. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ÉS A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

1. Gyermekvédelem

A gyermekvédelmi feladatok ellátására nagy hangsúlyt helyezünk, a gyermekvédelmi munka valamennyi óvónő feladata. A gyermekvédelmi feladatok koordinálását megbízott óvodapedagógus, gyermekvédelmi felelős látja el, közvetlen kapcsolatot tartva a gyermekvédelmi feladatokért felelős óvodavezetővel.

Az óvónők évente egy alkalommal értékelik a gyermekvédelmi munkát, melyről a óvodavezetőt és a megbízott gyermekvédelmi felelőst folyamatosan tájékoztatják.

Az általános elvárások közül - a tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő attitűd, szeretetteljesség, következtetés – kiemelten fontos. Az óvodapedagógus a pedagógiai asszisztens segítségével a nevelő-fejlesztő munkája során mindig figyelembe kell, hogy vegye a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális hátterét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből történő felzárkóztatásában.

1.1 A gyermekvédelem célja

A gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenység célja, hogy érvényesüljenek a gyermekeket megillető jogok, valamint a védelem is megtörténjen a testi, értelmi, érzelmi fejlődést akadályozó környezeti ártalmaktól. További célja, hogy megvalósuljon hátránykompenzálással az esélyegyenlőség az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

1.2. A gyermekvédelem feladata

Valamennyi óvodapedagógus feladata a gyermekek körülményeinek figyelemmel kísérése, a fejlődés nyomon követése, illetve a gyermekvédelmi munka. Ide tartozik a gyermekvédelmi esetek kiszűrése, a szükséges nyilvántartások vezetése, kapcsolattartás, együttműködés a Pedagógiai Szakszolgálattal, valamint az egészségügyi szervekkel. További feladat a prevenció és korrekció a pedagógiai munkában, a szociális érzékenység felkeltése a gyermeki és szülői közösségében, ezen belül a társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése.

1.3. A gyermekvédelem gyakorlata

A megelőzés szakaszában a feladat gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában, az egészségügyi szűrővizsgálat biztosítása, valamint az együttműködés gyermekvédelmi társszervekkel.

A feltárás szakaszában a feladatok a gyermekek veszélyeztetettségének és hátrányos helyzetének megkülönböztetése – a gyermek és környezetének aktuális állapotának figyelembe vételével, valamint az adatváltozások nyomon követése. Sokrétű egészségügyi szűrővizsgálatok, illetve szükség esetén szakorvosi vizsgálatok kezdeményezése (gyermekorvosi, védőnői tanácsadás).

A megszüntetés szakaszában feladat az esélyteremtést támogató lépések tétele, szolgáltatások folyamatos figyelemmel kísérése, a nevelésben és a gyermekek mérésében egyaránt. Az óvodában való tartózkodást segítő tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése. Az igazolatlan hiányzások minimalizálása, fontos a napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése. További feladat az egyéni beszélgetések, a meggyőzés módszerének alkalmazása, valamint a szoros kapcsolat kialakítása a látens módon segítséget kérő családokkal.

1.4. Fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek én-képe önértékelése, lelki egészsége nem mutat komoly sérülést.
- A gyermekek teherbíró, küzdőképességük fejlődik, alkalmassá válnak, hogy megfelelő harmóniában éljenek önmagukkal és környezetükkel.
- A gyermekek képessé válnak a csoportban való alkalmazkodásra, kialakul a kompetencia érzése.
- A gyermekek képessé válnak veszélyhelyzetek elkerülésére, felismerésére.
- A gyermekek teljesítménye a valós képességeiket tükrözik.
- Csökkennek az indulási hátrányokból adódó különbségek.

2. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

Óvodánk a felzárkóztatást egyéni, differenciált fejlesztés eszközeivel biztosítja, ezzel segíti az esélyegyenlőség megvalósítását, a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálását, a szociális hátrányokból eredő fejlődésbeli elmaradás enyhítését, a beilleszkedési zavarok korrekcióját.

A fejlesztést az óvodapedagógusok a saját megfigyeléseik alapján, szükség esetén szakemberek vizsgálatainak, javaslatainak alapján végzi. A hátrányok enyhítést segítő tevékenységek a prevenció és korrekció módszere.

A prevenció életkori sajátosságoknak megfelelő, mindennapokat átható fejlesztések alkalmazása, ami minden gyermekre kiterjed az óvodai élet alatt. Ennek a célja a problémák megelőzése.

A korrekció olyan pedagógiai tevékenység, amely a különféle elmaradások, funkciózavarok fejlesztésére, rendezésére szolgál. Ezt fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus, logopédus, pszichológus vizsgálata előzi meg, akik pontosan meghatározzák a lemaradás mértékét, területét, és ehhez ajánl foglalkozási formákat, eszközöket, valamint megtervezi a fejlesztőfoglalkozásokat.

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása akkor valósulhat meg, ha minden gyermek számára biztosítottá válik emberi méltósághoz való jog. Alapvető feladatunk, hogy minden gyermek hozzájusson minden olyan szolgáltatáshoz, amely biztosítja személyiségük kibontakoztatásának lehetőségét.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell a gyermeki jogok gyakorlása révén, valamint figyelembe kell venni ezeket a tehetséges és a képességeihez képest rosszul teljesítő gyermek részére nyújtott segítség alkalmainál, valamint a csoportok kialakítása során is.

2.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek

2.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek

Sajátos nevelési igényű gyermekek, akik a szakértői bizottság, nevelési tanácsadó által kiállított szakértői véleménnyel rendelkeznek. Óvodánkba előzetes vélemény alapján a beszédfogyatékos gyermekeket integrálja.
Óvodánkban a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló, speciális fejlesztő tevékenységet a helyi nevelési rendszer szerves részeként működő, a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve figyelembe vételével szervezzük.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás elvei:

- A tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba kerüljenek
- A fejlesztés a megfelelő területen valósuljon meg
- Nevelésük, fejlesztésük a terhelhetőség figyelembe vételével történjen
- A gyermekek harmonikus személyiségfejlődését, elfogadó, eredményeket értékelő környezet, befogadó csoportlégkör kialakítása segítse
- A gyermekek viselkedésében érvényesüljön a hátrányos megkülönböztetés kizárásának elve
- A habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai az intézmény programjának tartalmi elemeivé váljanak
- A gyermek speciális szükségleteihez igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus segíti a gyermek fejlesztését

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység célja, hogy harmonikus, nyugodt óvodai környezetben biztosítsuk a gyermekek integrált nevelését, megteremtve az esélyegyenlőséget. Ezáltal javul a gyermekek életminősége, a társadalmi beilleszkedése, csökkennek a fogyatékosságból adódó hátrányok, valamint természetessé válik a gyermekek közötti különbözőség elfogadása. A fejlesztés céljait, minden esetben a gyógypedagógiai – orvosi - pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslatára kell építeni.

Általános feladataink napi tevékenységekbe a speciális tevékenységek beépítése, melyek a sajátos nevelési igényű gyermekek felzárkóztatását segítik elő. Feladataink közé tartozik az egyéni fogyatékosságból fakadó, hiányzó-vagy sérült funkció helyreállítása, új funkció kialakítása,

valamint az ép funkciók bevonása, a hiányzók pótlása érdekében, a különböző funkciók egyensúlyának kialakítása. Törekszünk az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztésére, valamint a speciális eszközök elfogadtatására, használatuk megtanítására.

Integrált nevelésből adódó pedagógiai feltételek biztosítása:

- Sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása
- Egyéni szükségletekhez igazodóan, speciális segédeszközök használatára, elfogadására, következetes használatára, megóvására nevelés
- Kompenzációs lehetőségek körének bővítése, a nem-vagy kevéssé sérült funkciók differenciált működésének tudatos fejlesztése
- Kiemelkedő teljesítményre képes területek felismerése.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása, az egyéni foglalkoztatás megvalósításához
- Az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítők, tájékoztatása a sajátos nevelési szükségletről a gyermekek befogadásához
- A szülők megfelelő tájékoztatása, együttműködés a családdal

A fejlesztő tevékenységet meghatározza a fogyatékosság, típusa, súlyossága, a speciális ellátás kezdetének ideje és az életkor.

A fejlesztő tevékenység legfontosabb területei:

- A kognitív funkciók, (vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés)
- Motoros képességek, (alapmozgások, mozgáskoordináció, egyensúly)
- Beszéd –és nyelvi képességek fejlesztése, (nonverbális, verbális kommunikáció, beszédindítás, beszédmegértés stb.)
- Játéktevékenység alakítása, játékhasználat elsajátítása
- Szociális kompetenciák kialakítása, a fogyatékosság függvényében, más-más hangsúlyt kap

2.1.1.1. Beszédfogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok

Komplexitásra törekszünk a fejlesztésben, vagyis sokoldalú percepciófejlesztés, kinesztéziás, auditív, vizuális, vizuo-motoros koordináció, beszéd motorikus mozgások fejlesztése is megvalósul a gyerekeknél. Aktív nyelvhasználat és kommunikáció fejlesztésére speciális terápiát alkalmazunk, úgy, mint diszlexia prevenció, grafomotoros fejlesztés, báb- és drámaterápia. A mozgás és beszédműveletek egymásra transzfer (átviteli) hatással vannak, ezeknek a tudatos használatára törekszünk.

Terület	**Fejlesztési terápia**	**A megvalósulás formája**	**Fejlesztési kompetenciák**
BESZÉD- ÉS KOMMUNIKÁCIÓ	Komplex logopédiai terápia Drámapedagógia Prevenciós program	Mikro csoportos, esetenként egyéni, páros	Gyógypedagógus-logopédus Nyelv és beszédfejlesztő Fejlesztőpedagógus Drámapedagógus Óvodapedagógus

A fejlesztés gyakorlata

A fejlesztőtevékenységek színtere a csoportszoba, ahol folyik az integráció, itt sérülés-specifikus feladat tervezése történik a napi tematika szerint, valamint a szokás szabályrendszerben megjelenő feladatokra is hangsúlyt fektetünk.

A csoporton kívüli fejlesztés a fejlesztőpedagógusok, gyógypedagógusok tervezett tevékenységén keresztül valósul meg.

A csoporton belüli hospitálás célja a gyermek sokoldalú megismerése, amely a gyógypedagógus irányításával, közreműködésével történik. A külső szakemberek bevonása mellett a gyakorlatban fontos szerepet tölt be a szülőkkel való együttműködés.

A fejlesztési tevékenység értékelése fejlettségmérő lapok áttekintésével (félévente), a megfigyelési napló bejegyzései alapján (évente) történik. A fejlesztő-, gyógypedagógus fejlesztési kompetenciába tartozó tesztekkel (évente) értékelnek, úgy, mint Sindelar teszt, Edtfeld teszt, Dislexya Prevenciós teszt, Pieron féle figyelem teszt. Az állapotváltozásról kontrollvizsgálat történik a Pedagógiai Szakszolgálatnál.

Szükséges feltételek

Személyi feltétel: gyógypedagógus , logopédus

Tárgyi feltételek: a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez szükségesek speciális tárgyi eszközök biztosítása az eszköznorma előírás szerint történik. Alapvető tárgyi eszközök megtalálhatók program specifikus eszközök között, pl.: nagyméretű tükör, egyéni fejlesztéshez logopédiai tükör, lateralitást (oldaliságot) jelölő karszalag, anyanyelvi táska MINIMAT eszközök, képkártyák, mozgásfejlesztést segítő eszközök (labdák hengerek, Aires, Wesco eszközök), valamint a finommotorika fejlesztését segítő játékok, eszközök, anyagok.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Képesekké váljanak társaikkal való együttműködésre, közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek peremhelyzetbe. (szociálisan alkalmassá válnak az iskolai életre)
- Képesekké válnak igényeik, szükségleteik közvetítésére, megértetésére.
- Képessé váljanak nyelvi jelek befogadására, feldolgozására, beszédbeli kommunikációra.
- Saját személyükkel kapcsolatos munkákat önállóan végeznek
- Kialakul a vizuális jelek felismerése
- Képesekké válnak a környezetükben állandó, adaptív viselkedésre és indulataik szabályozására
- Kompenzációs technikákat elsajátítanak
- Figyelem összpontosításra képesekké válnak
- A tehetséggondozás során alakul a gyermekek önkifejező-képessége, koordinációs képessége, térpercepciója erősödik, alkotásaikban érvényesül a kreativitás és az alkotás öröme

2.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Óvodapedagógus feladatai:

- Bizonyos funkciók tartós stagnálása esetén visszatérni a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, ahol még biztonságosan mozog, és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat el kell juttatni őt a következő szintre.
- A lemaradások természetes módon történő fejlesztése sok mozgással, játéktevékenységgel.
- Idő és lehetőség biztosítása a hiányosan elsajátított vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek fejlesztését fejlesztőpedagógus végzi.

A fejlesztő foglalkozások célja a képességek korai fejlesztése, az iskolára felkészítés, tanulási képességek megalapozása, javítása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése.

2.1.3. Kiemelten tehetséges gyerekek

A tehetséggondozás megvalósítása is személyre szabott egyéni fejlesztésén keresztül történik. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek közé sorolhatóak azok a gyermekek, akik kiemelten tehetségesek – átlag feletti általános és speciális képességek miatt magas fokú kreativitással rendelkeznek.

A tehetség korai jelei:

Vannak gyerekek, akiknél már igen fiatal korban feltűnik, hogy adottságai valamilyen területen az átlagosnál lényegesen jobbak, és ehhez sokszor a kíváncsiságnak és az akaratnak

szokatlan erőssége társul. Éppen ezért óvodás korban érdemes beszélni a tehetség, azaz „a tehetség ígéret” felfedezéséről, a személyiség optimális fejlesztéséről. Fontos kérdés, hogy adottságaival később hogyan tud élni a gyerek, hiszen az adottság csak egy lehetőség, amely áldássá válhat a belső erők és a környezet hatásai által. Nem szabad ugyanis a tehetség kialakulásánál figyelmen kívül hagyni, hogy az adottságok csakis a pozitív, a gyereknek megfelelő környezeti hatások által fejlődnek képességekké, esetleg tehetséggé.

Óvodapedagógus feladata a tehetség felismerése, gondozása. A speciális terület fejlesztése azáltal, hogy megfelelő tevékenységet, tapasztalatszerzési lehetőséget biztosít. Kreativitás fejlesztése, valamint a szociális képességek, akarati tényezők fejlődésének támogatása is feladatunk.

Fontos szem előtt tartanunk, hogy az óvodás életkorban nem a tehetség diagnosztizálására kell törekednünk, hanem a lehetőségeket kell észrevennünk. Nem mérésekkel kell a gyerekek adottságait feltérképeznünk, hanem a hétköznapok során gyakorlattá vált megfigyeléseket kell a tehetség lehetséges jegyeinek szempontjából rendezni. Amit tapasztalunk nem biztos, hogy többlet képesség. Lehet, hogy csak a gyermek gondolkodásának fejlődési üteme gyorsabb.

Az óvodánkban a gazdagító tevékenység az alábbi területen zajlik: vizuális-, zenei-, mozgásos tevékenységekben.

Fontos szem előtt tartanunk, hogy az óvodás életkorban nem a tehetség diagnosztizálására kell törekednünk, hanem a lehetőségeket kell észrevennünk. Nem mérésekkel kell a gyerekek adottságait feltérképeznünk, hanem a hétköznapok során gyakorlattá vált megfigyeléseket kell a tehetség lehetséges jegyeinek szempontjából rendezni. Amit tapasztalunk nem biztos, hogy többlet képesség. Lehet, hogy csak a gyermek gondolkodásának fejlődési üteme gyorsabb.

2.1.4. Idegen ajkú, nem magyar állampolgárságú gyermekek integrációja és inkluzív nevelése óvodánkban

A nemzetközi vándorlások, a munkaerő áramlások hazánkra gyakorolt hatásait tekintve figyelembe vesszük, hogy az óvodai nevelésben olyan gyerekek is részt vehetnek, akiknek családjai Magyarországra települtek át, vagy szülei huzamosabb ideig vállalnak itt munkát.

Óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Feladatunk a külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyerekek együttes gondozása, nevelése, fejlesztése a magyar állampolgárságú, magyar anyanyelvű gyerekekkel.

Kapcsolattartás a szülőkkel az inkluzív pedagógia jegyében: Mivel család a szocializáció első színtere, így feladatunk, hogy erősítsük családi nevelést, valamint a szülők gyermekük iránti felelősségérzetének kialakítására, megtartására törekszünk. Személyes kapcsolat alakítunk ki a szülőkkel, ezáltal szakszerűen segítjük a őket a gyermeknevelésben, és törekszünk egy szakmai támaszrendszer kialakításra, a hátrányok kompenzálására.

2.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

Szociálisan hátrányos helyzetű az a gyermek, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelme alá vett, illetve aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítanak.

Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelme alá vett és a szülő nyilatkozott, hogy a legmagasabb iskolai végzettsége legfeljebb 8 általános.

A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések **célja** a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek oktatási és társadalmi integrációjának támogatása, minőségi neveléshez való hozzáférés és az integráció biztosítása, az esélyegyenlőség növelése, hátrányok csökkentése, egyéni szükségleteknek megfelelő speciális fejlesztés, az iskolába való átmenet segítése.

Az óvodapedagógus **feladatai** a hátránnyal küzdő gyermek számára speciális, személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató, esélyteremtő programok szervezése.

Az integrációs programunk tartalma kiterjed az óvodai nevelés mindazon területeire, amelyek jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítése érdekében.

Elveink:
- A lehető legkorábbi beavatkozás elve
- A családok tiszteletben tartása a családi nevelés erősítése a rászorultak körében
- Szoros kapcsolat kialakítása a látens módon segítséget kérő családokkal

2.2.1. A hátrányos helyzetű gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések területei

2.2.1.1. Szervezési feladatok

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása, valamint komplex állapotfelmérése, és teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása is feladatunk, ennek érdekében együttműködünk a Gyermekjóléti Szolgálattal és a Védőnővel. Az integrációt elősegítő csoportalakítást is fontosnak tartjuk, így törekszünk a gyermekek arányos elosztásának figyelemmel kísérése, a nyilatkozók számának függvényében.

Az igazolatlan hiányzások minimalizálása feladatunk, ezért a napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése, a jelzőrendszer hatékony működtetése fontos feladatunk. A szülők bevonása, a napi kapcsolat kialakítása és az egyéni beszélgetés alkalmával a meggyőzés módszerének alkalmazás is feladataink közé tartozik.

A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása, nyitvatartási igény felmérése óvodakezdés előtt, valamint szülők munkaidejéhez igazított programszervezés is célunk.

2.2.1.2. A nevelőtestület együttműködése

Célunk a hospitálásra épülő együttműködés gyakorlatának kialakítása, ahol a feladatunk egymás munkájának minél teljesebb megismerése, egymástól való tanulás megvalósítása, együttműködés fejlesztése.

2.2.1.3. Pedagógiai munka kiemelt területei

Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés, ahol a célunk megismerni a gyermek aktuális fejlettségét, és ehhez feladatunk a gyermekek, szülők adatainak felvétele a felvételi naplóba, teljes körű anamnézislap kitöltése.

Kompetenciák fejlesztése, pl. a kommunikációs képességeket fejlesztő programok szervezése, ahol a cél a mesék, versek iránti érdeklődés kialakítása, ezáltal az önkifejezés megalapozása. Feladataink a kommunikációra ösztönzés; tudatos beszédértés, beszédmozgás, beszédmegértés fejlesztése; nyelvi elmaradások korrigálása, szociális kompetenciák fejlesztése.

Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés célja az érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkör megteremtése, társas kapcsolatok alakítása, közösséghez való pozitív viszony erősítése. Ezekhez feladatul tűztük ki az óvodába érkező gyermekek beilleszkedésének segítését, a fejlettséghez igazodó szokás-szabályrendszer kialakítását. Ezt segíti továbbá a hagyományrendszerünkbe beépülő, ismétlődő tevékenységek szervezése, valamint az anyás beszoktatás, ahol lehetőséget biztosítunk a szülők számára, hogy megismerkedhessenek az óvoda belső életével.

Egészséges életmódra nevelés is fontos terület, ahol a cél a gyermek testi- lelki szükségleteinek kielégítése során az egészséges életvitelhez szükséges készségek formálása. Feladatunk az egészséges életmódra nevelés, egészségmegőrzés szokásainak alakítása, gyermek egészségének védelme, edzettségének biztosítása, balesetmentes környezet biztosítása és a szülők egészség tudatos nevelésének befolyásolása.

Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztésének területe kapcsán célunk a másság elfogadtatása, gyermek– gyermek, és gyermek-felnőtt viszonylatában, vagyis a szociális érzékenység felkeltése a gyermekek és szülők közösségébe Feladatunk a cél eléréséhez a gyermekek egyéni képességeinek megfelelő egyéni differenciálás, fejlesztés. Továbbá a családi nevelés kiegészítése, kompenzálása a gyermekek szociokulturális, mentális hátrányainak, esélykülönbségeinek csökkentése is feladatunk. A szociális ellátó rendszerrel való együttműködés is ide tartozik.

Korszerű óvodapedagógiai módszerek területén célunk a nevelőtestület módszertani felkészítése a korszerű oktatási módszerek alkalmazására a hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésében, valamint a speciális szakmai képzettségnek a további megszerzése. Feladatunk a gyermekek kezdeményezéseire támaszkodó eszközök segítségével, ingergazdag környezetben az egészséges személyiségfejlődés fejlesztése, valamint az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítása az esélyegyenlőség elmozdítása érdekében.

2.2.1.4. Szülőkkel való kapcsolat, együttműködés

A szociálisan hátrányos helyzetű családok gyermekei fejlődésükben elmaradnak kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönözése, a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja. Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a hátrányos helyzetből származó lemaradások - szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve - sikeresen ellensúlyozhatóak. A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak kiemelt szerepük és felelősségük van.

Célunk, hogy együttműködő partneri kapcsolat épüljön ki a szülőkkel annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális kompenzációja sikeresen megvalósuljon. Feladatunk a személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel, a gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása, rendszeres tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése, szülők részvételi lehetőségének biztosítása a foglalkozásokon. Partnerközpontú működésre törekszünk, szülői igények kiszolgálása fontos feladatunk. Egyéni beszélgetések alkalmával a gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása is feladatunk. Ehhez kapcsolódóan fontos feladatunk a szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése, pl. karácsony, farsang, Márton napi lámpás felvonulás.

2.3. Az óvodapedagógus feladatai

Célunk a gyermekek körülményeinek figyelemmel kísérése, a fejlődés nyomon követése, a gyermekvédelmi munka valamennyi óvónő feladata. A gyermekeket megillető jogok érvényesítése, védelem a testi, értelmi fejlődést akadályozó környezeti ártalmaktól. Céljaink közé tartozik továbbá, hogy ismertté váljanak azok a körülmények, melyek a családok helyzetét hátrányosan érintik, ill. veszélyeztetik. Feladatunk a gyermekvédelmi esetek kiszűrése, a szükséges nyilvántartások vezetése, prevenció és korrekció, tehetséggondozás a pedagógiai munkában, valamint az integráció a pedagógiai gyakorlatban. Együttműködés a Gyermekjóléti Szolgálattal, a Pedagógiai Szakszolgálattal, az egészségügyi szervekkel.

2.3.1. Óvoda- iskola átmenet támogatása

Célunk a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges, testi, szociális értelmi érettség kialakítása, az iskolai életmódra és életpálya-építésre való felkészítés. Ehhez kapcsolódóan a feladatunk az iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka megszervezése, az iskolaválasztás támogatása, az iskolával való kapcsolat fenntartása, valamint az óvoda- iskola átmenetet segítő program kidolgozása.

2.4. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- a pedagógiai munka hatékonysága nő a hátránykompenzáció hatására
- egységes nevelési gyakorlat, szemlélet alakul
- a korai be-óvodáztatás nő, a lemorzsolódás csökken
- az óvoda-iskola átmenet nehézségei csökkennek, zökkenő mentesebbé válik az iskolai beilleszkedés
- az eltérő háttérből érkező gyermekek tanulási kultúrához való attitűdje, pozitívan változik

VII. LEGITIMÁCIÓS ÉS ÉRVÉNYESSÉGI ZÁRADÉK

A Pedagógia Programot

- **Véleményezte**

..... Dátum: 2018.08.31.
Szülői szervezet képviselője

- **Elfogadta: a nevelőtestület**

..... Dátum: 2018.08.31.
A nevelőtestület képviseletében

- **Jóváhagyta:**

..... Dátum: 2018.08.31.
Az intézmény vezetője

Székesfehérvár, 2018.08.31.
P. H.

……
Intézményvezető

A pedagógiai program rendelkezéseinek érvénybelépéséhez a fenntartóra többletkötelezettség nem hárul, a fenntartó, egyetértése nem szükséges.

A pedagógiai program a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

Székesfehérvár, 2018.08.31..

……..
Fenntartó képviselője

Érvényes: 2018. 09.01.-ától visszavonásig
Felülvizsgálat, értékelés: 5 évente
Módosítás előírásai:
- Törvényi változás esetén
- Feladatváltozás esetén
- A nevelőtestület 2/3-os többségi kezdeményezése alapján, a nevelőtestület dönt a módosítás elfogadásáról.
- Írásbeli előterjesztés nevelőtestületnek, óvoda vezetőségnek

A helyi nevelési program nyilvánossága: A fenntartó és a partnereink által megtekinthető a vezetői irodában és minden csoportszobában**.**

VIII. FELHASZNÁLT IRODALOM

Óvodai nevelés országos alapprogramja *(2018.09.01-től hatályos módosított jogszabály szerint)*	A Kormány 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel	Szolnok 1997
Nagy Jenőné: Óvodatükör	Szolnok 2001
Mérei Ferenc - Binét Ágnes: Gyermeklélektan	Bp. Gondolat 1975
Dr. Kovács György- Dr. Bakosi Éva: Játék az óvodában	Debrecen 1995

A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ KÖTELEZŐ SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény	
Zilahi Józsefné: Mese, vers az óvodában	Eötvös József Kk. 2001
Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában	Zeneműkiadó 1982
Forrai Katalin: Ének az óvodában	Editio Musica 1993

A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

Mészáros Vincéné: Óvodai bábjátékok	Tankönyvkiadó 1982
Dr. Dankó Ervinné: Irodalmi nevelés az óvodában	Okker 2003
Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk	Okker2001
Antal Judit: Mentálhigiéné az óvodában	Barbori BT. 2008
Gabnai Katalin: Drámajátékok	Helikon 2005
N.Kollár Katalin - Szabó Éva: Pszichológia Pedagógusoknak	Osiris Kiadó 2004
Michael Cole - Sheila R. Cole Fejlődéslélektan	Osiris 2006
Atkinson - Hilgard: Pszichológia	Osiris 2006
Dr. Balázsné Szűcs Judit A gyermekközpontú vizuális nevelés	SZORT Bt. 2005
Montágh Imre: Tiszta beszéd	Holnap Kiadó Kft. 2006
Tóth Erika Katalin: Szó-beszéd Beszédjavító mondókák	Móra könyvkiadó 2011
Perlai Rezsőné: Matematikai játékok óvodáskorban	Okker 1999
Zsámboki Károlyné-Horváthné Szigligeti Adél: Matematika kézzel, fejjel, szívvel	Okker 2008
Farmosi István: Mozgásfejlődés	Dialóg Campus 2002

Pappné Gazdag Zsuzsanna: Újabb utánzó gyakorlatok - Tartásjavító, izomerősítő és nyújtó, valamint mozgásügyességet fejlesztő gyakorlatok	Flaccus Kiadó 2005
Pappné Gazdag Zsuzsanna: A babzsák	Flaccus Kiadó 2008
Pappné Gazdag Zsuzsanna: A karika	Flaccus Kiadó 2007
Gergely Ildikó: Mit? Miért? Hogyan? - Sokmozgásos testnevelési játékok - Módszertani füzet óvodapedagógusoknak	Redact 2000 Bt: 2001
Gergely Ildikó: Mit? Miért? Hogyan? - Kondicionális képességek fejlesztése és mérése - Módszertani füzet óvodapedagógusoknak	Redact 2000 Bt: 2004
Székely Lajos: Az óvodai egészségnevelés elmélete és gyakorlata	Az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata, Budapest 2003
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Itt van az ősz, elmúlt a nyár, kelepel a gólyamadár (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2010
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Esik a hó, fúj a szél, varjú károg, itt a tél (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2011
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Itt a tavasz, fut a tél, kis méhecske döngicsél (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2010
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Mosolyog a napsugár, madár dalol, itt a nyár (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2011
Bihariné Dr. Krekó Ilona, Kanczler Gyuláné dr., Labanc Györgyi: Környezetkultúra az óvodában	Magyar Szakképzési Társaság, Budapest 2005
Természetismeret az óvodapedagógus szak hallgatóinak	ELTE Tanító. és Óvóképző Főiskolai Kar jegyzete Budapest 2006
Környezeti nevelés az erdőben	Öko-Fórum Alapítvány Budapest, 2006
Komposztálás az iskolakertben	Öko-Fórum Alapítvány Budapest, 2000
Franz Lohri és Astrid Schwyter: Találkozzunk az erdőben! Erdőpedagógia	Öko-Fórum Alapítvány Budapest, 2004
Porkolábné Dr. Balogh Katalin, Dr. Balázsné Szűcs Judit, Szatzné Gregorits Anna: Komplex prevenciós óvodai program – kudarc nélkül az iskolában	Trefort Kiadó Bp. 2004.
Dr. Szivák Judit:Minőség az óvodában	OKKER Kiadó 2001
Dr. Dorothy Eion Kreatív gyermek	Alexandra 2002

IX. MELLÉKLET

1. Fogalomtár

Bábjáték: A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze a bábjáték. Játék közben feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai és szociális élményeit, miközben szabadon kibontakozhatnak. A gyermek bábozása jelentős a beszéd megindulásában, a beszédkedv, a beszédtechnika fejlődésében. A bábjáték forrása az óvodapedagógus játéka, óvodapedagógus - gyermek bábjátéka, a gyermekek bábjátéka, a gyermekek bábkészítése és a bábok felhasználása. A 2,5-4 éveseknél a beszoktatás időszakában ismertessük meg és szerettessük meg az ujjbábot, a fakanálbábot és a síkbábot. Az 5-6-7 évesek az óvónővel közösen, de önállóan is bábozzanak kesztyűbábbal: az egyszerű marionett bábbal, melyet a barkácsolás során készítenek. Személyiségfejlesztő hatása: hat a társas kapcsolatok alakulására, az önmegvalósításra, alkalmazkodni tudásra, élmények, tapasztalatok felidézésére, a kommunikáció, kreativitás fejlődésére.

Beszédfogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejlettségű gyermek: szenzoros, motoros, vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, súlyos orrhangzóság stb.) miatt előtérűen fejlődik. Az akadályozottság megmutatkozhat, beszédhangok ejtésében, beszédészlelési, megértési zavarokban, beszédritmus sérülésében, a beszédhelyzetek tartós hárításában, megtagadásában, ill. általános beszédgyengeséggel együtt járó részképesség kieséssel. A diszfóniák, a hangadás kóros elváltozásai is ide sorolhatók.

Differenciálás: A differenciálás az a folyamat, melyben a gyermekek egyéni szükségletéhez igazítjuk a tapasztalatszerzés, élményszerzés alkalmait. A kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkoztatási forma. Az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges differenciált tevékenységek feltételrendszerét, és módszereit.

A differenciálás gyakorlata:

- szociális differenciálás (munkaformák kiválasztása, képességek figyelembe vétele a csoportszervezésnél)
- módszertani (metodikai) differenciálás (cselekvéses, felfedező tanulás, megfelelő ingerek, keresztcsatornák működtetése, egyéni munkatempó,- teljesítőképesség figyelembe vétele)
- célra irányuló differenciálás. (prevenció, korrekció, tehetséggondozás, életkori szint, hajlamok és érdeklődés figyelembe vétele)
- eszköz szerinti differenciálás

Dramatizálás: A gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket, dramatizálás során, kötetlen módon játsszák el, amely mozgásos cselekvésen, esztétikai látványon és beszéden alapszik. A dramatizálás személyiségfejlesztő hatása: a feleleventett élmények kapcsán fejlődik emlékezetük, szervezőkészségük, kommunikációjuk, alkalmazkodóképességük, önértékelésük, önismeretük.

Elhanyagolás: Ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, olyan magatartást tanúsít, amely veszélyt jelent egészségi állapotára

Érzelmi bántalmazás: Azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása.

Érzelmi elhanyagolás: Az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás.
Fizikai bántalmazás: Az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság, amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (pl. gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)
Fizikai elhanyagolás: Az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.
Gyakorló játék: a 2,5 -4 éves korosztályra jellemző leginkább ez a játéktípus. Beszélünk mozgásos gyakorló játékról (mászás, bújás, forgás, ugrás…); manipulációs gyakorló játékról (építőelemek rakosgatása, tépés, homok kevergetése, kukoricamorzsolás, autók húzogatása, tologatás…), verbális gyakorló játékról (ölbeli játékok, halandzsa szöveg, göcögtetők, egy-egy szótag ismétlése, szófordulatok mondogatása)
Gyermekbántalmazás: Azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.
Játék: A játék a kisgyermekkor legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon és hosszantartóan ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékban tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségűvé tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játéktevékenység már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítő, kezdeményező lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

A játék sokoldalúan fejleszti a gyermeket, játéktevékenysége közben fedezi fel, ismeri meg környezetét, ismeri fel önmaga lehetőségeit és korlátait. E tevékenység közben jönnek létre gondolkodási tevékenységének első formái, fejlődik emlékezete, megfigyelőképessége, fantáziája, gazdagodik érzelemvilága, erősödik akarata, kitartása, alakul szabálytudata.

Az érzelmi akarati élet tulajdonságainak, a társas kapcsolatok alakulásának, a társas szükségletek kielégítésének legfontosabb formája a játék. A játék során fejlődik a gyermek érzékelése, észlelése, képzelete, gondolkodása, kreativitása. A játékba ágyazódik a mozgás, a testséma, a percepció fejlesztése és az én – megismerése.

<u>Korosztályonként előforduló játékfajták:</u>

- Gyakorló játék: mozgásos-, manipulációs-, verbális gyakorlójáték
- Konstruáló játék
- A gyermekek ismerkednek az építés, összerakás technikájával, az alkotás örömével.
- Szimbolikus és szerepjáték
- Szabályjáték: mozgásos, értelemfejlesztő szabályjátékok

Kommunikáció: Egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másik emberhez, akinek a társas reakcióiból a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése valósul meg. Kommunikáció és a metakommunikáció

elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést.
Konstruáló játék: A gyermekek ismerkednek az építés, összerakás technikájával, az alkotás örömével.
Szabályjáték: Ennél a játékfajtánál a legfontosabb a gyermekek és a felnőttek által megfogalmazott szabályokhoz való igazodás igénye. Játék közben a gyermek érzelmeket tanul, tanulja indulatainak fékezését, a siker és kudarctűrést, felelősségtudata, feladat tudata fejlődik.
Mozgásos szabályjátékok: Szabadidőben, testnevelés foglalkozáson, mindennapi testnevelés keretében alkalmazzuk. Ide tartoznak a bújócskák, körjátékok, szembekötősdi, labdajátékok, futójátékok, sorversenyek, célba dobások, kosárlabda játékok, váltóversenyek, fogócskák, népi gyermekjátékok.
Értelemfejlesztő játékok: Amit a gyermekek egyénileg, vagy mikro-csoportban, óvónővel, vagy egyedül játszhatnak. Pl. Társasjátékok, dominók, kártyák, logikai játékok. Puzzle-játékok, Lego-k, memória játékok, Barkochba-játék, formakirakó, anyanyelvi és kommunikációs játékok.
Szimbolikus és szerepjáték: *Színlelő-, szerep-, fantázia játék, bábozás, dramatizálás, alkotójáték, barkácsolás.* A szimbolikus és szerepjátékban a gyermekek a részfunkciók gyakorlása által elsajátított, konkrét mozgásos, képi és szimbolikus elemeket jelenítik meg.
Ez a játékfajta tükrözi a gyermek egész személyiségét, eddigi tapasztalatait, ismereteit, elképzelései, érzelmeit. A gyermek a szociális tanulással a felnőtt mintáról sajátítja el, tanulja meg az erkölcsi értékek és társadalmi együttélés szabályait.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja a közösségi élet, a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülőkkel közös formálását a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképesség erősítését (épületen belüli és az udvari játék folyamatosan fejlesztett szabályai – ezekre utaló jelzések) különös tekintettel a konfliktus helyzetek megoldási lehetőségeire.

Gyakorolja a társakkal való együttműködést, átéli az alá- és fölérendeltségi viszonyokat, újraalkotva, kreatívan egy-egy átélt eseményt. Fejlődik képzelete, szervezőképessége, empátiája, alkalmazkodó képessége, és kommunikációs képessége.

Az alkotójátékokban a fejlesztési lehetőségek széles skálája jelen van, amelyek mindig attól függnek, hogy a gyermekek milyen témájú, tartalmú játékot játszanak. Kiemelten a verbális fejlesztésnek van szerepe, hiszen a gyermekek játék közben kommunikálnak, kijelentő, kérdő, felkiáltó, óhajtó mondatokat fogalmaznak meg.

A játék igényéből indul ki a barkácsolás, amelyhez folyamatosan gyűjtjük az eszközöket, amelyeket elérhető helyen tárolunk. Fontos, hogy a barkácsolás a játékfajták természetes kiegészítőjeként jelenjen meg, ne legyen öncélú. Barkácsolás közben, nagyon sok technikát (vágás, tépés, ragasztás, szögelés, fonás, hajtogatás) munkaformát ismernek meg a gyermekek. Munka közben átélik az alkotás örömét, fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk, alakul társas kapcsolatuk, gyakorolhatják a társas együttlét, viselkedés szabályait.

2. A nevelési program végrehajtásához szükséges, a nevelő-fejlesztő munkát segítő eszközök, felszerelések jegyzéke

HÉTPETTYES ÓVODA

Eszközjegyzék

Ssz.	Eszköz, felszerelés megnevezése	Mennyiség
1	csoportszoba	4
2	gyermekágy/fektető tároló helyiség	4
3	tornaszoba, sportszertárral	0
4	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	1
5	játszóudvar	1
6	intézményvezetői iroda	1
7	intézményvezető-helyettesi iroda	0
8	nevelőtestületi és könyvtárszoba	0
9	általános szertár/raktár	1
10	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)	0
11	orvosi szoba, elkülönítő szoba	0
12	gyermeköltöző	4
13	gyermekmosdó, WC helyiség	2
14	felnőtt öltöző	2
15	felnőtt mosdó	2
16	felnőtt WC helyiség	2
17	mosó, vasaló helyiség	1
18	szárító helyiség	0
19	felnőtt étkező	1
20	melegítő konyha	0
21	tálaló-mosogató	1
22	ételhulladék tároló	1
23	óvodai fektető	95
24	gyermekszék	95
25	gyermekasztal	25
26	fényvédő függöny	22
27	szőnyeg	7
28	játéktartó szekrény vagy polc	14
29	könyvespolc	18
30	élősarok állvány	4
31	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	4
32	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	7

33	szeméttartó	12
34	tornapad	5
35	tornaszőnyeg	2
36	bordásfal	2
37	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	4
Logopédiai, egyéni fejlesztő szoba:		
38	tükör (az asztal szélességében)	1
39	Asztal	1
40	Szék	4
41	Szőnyeg	0
42	játéktartó szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	1
Játszóudvar:		
43	kerti asztal	6
44	kerti pad	6
45	Babaház	9
46	udvari homokozó	2
47	Takaróháló	2
48	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	Megfelelő mennyiségben
Intézményvezetői iroda:		
49	íróasztal és szék	1;1
50	tárgyalóasztal, székekkel	1;1
51	Telefon	1
52	Fax	1
53	Könyvszekrény	1
54	Iratszekrény	2
55	Elektronikus adathordozó szekrény	1
56	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	2
57	számítógépasztal és szék	1; 1
Nevelőtestületi szoba:		
58	fiókos asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	1
59	Szék	6
60	könyvtári dokumentum	0
61	Könyvszekrény	1
62	Fénymásoló	1
63	Tükör	1
Gyermeköltöző:		
64	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	26 ; 95

65	Öltözőpad	26
	Gyermekmosdó, WC helyiség:	
66	Törülközőtartó	5
67	Falitükör	2
68	rekeszes fali polc (fogmosótartó)	10
TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK		
69	egyéni tisztálkodó szerek (fésű, fogkefe, fogmosópohár)	Gyermekenként
70	tisztálkodó felszerelések (ruhakefe, körömkefe, szappantartó)	Csoportonként megfelelő
71	Fésűtartó	Csoportonként megfelelő
72	Törülköző	180
73	Abrosz	80
74	Takaró	100
75	ágyneműhuzat, lepedő	0
A FELNŐTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK		
76	szennyes ruha tároló	2
77	mosott ruha tároló	1
78 79	Mosógép, Centrifuga	1
80	Vasaló	1
81	Vasalóállvány	1
82	Szárítóállvány	3
83	Takarítóeszközök	4 szett
84	kerti munkaeszközök, szerszámok (ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna)	Megfelelő számú
85	Hűtőgép	2
86	Porszívó	1
A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK		
Játékok, játékeszközök (mennyiség eszköz fajtánként)		
87	különféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	Megfelelő számban
88 89	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	Megfelelő emnnyiségben
90	ének, zene, énekes játékok eszközei	Megfelelő mennyiségben
91	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	Megfelelő számban
92		Megfelelő mennyiségben

	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	
93	ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	Szükség szerint
94	a természeti- emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	Bővítésre szorul
95	munka jellegű tevékenységek eszközei	Szükség szerint
	A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök:	
96	Televízió	0
97	magnetofon/CD, lejátszó/hangfalak	5
98	diavetítő vagy projektor	1
99	Vetítővászon	1
100	hangszer (pedagógusoknak)	8
101	hangszer (gyermekeknek)	62
102	projektor vagy írásvetítő	0
EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK		
103	étel-mintavétel (üvegtartály) készlet	
104	Elsősegélyláda	1
105	gyógyszerszekrény (zárható)	1
106	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	Törvény szerint
107	tűzoltó készülék	2